

**ÖĞRENCİLERİN ALGILADIKLARI OKUL
YAŞANTILARININ ÖZNEL İYİ OLUŞ VE OKUL
TERK RİSKİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN
İNCELENMESİ**

Hilal KAVCI

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

2024

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI

**ÖĞRENCİLERİN ALGILADIKLARI OKUL YAŞANTILARININ ÖZNEL İYİ OLUŞ
VE OKUL TERK RİSKİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

(Investigation of the Effect of Students' Perceived School Experiences on Subjective Well-Being and
School Dropout Risk)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hilal KAVCI

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Canan ALBEZ

Erzurum
Mayıs, 2024

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Hilal KAVCI tarafından hazırlanan “Öğrencilerin Algıladıkları Okul Yaşantılarının Öznel İyi Oluş ve Okul Terk Riski Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi” başlıklı çalışması 02/05/2024 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı:	Prof. Dr. Mehmet ÖZBAŞ <i>Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi</i>	Aslı ISLAK İMZALIDIR
Danışman:	Dr. Öğr. Üyesi Canan ALBEZ <i>Atatürk Üniversitesi</i>	Aslı ISLAK İMZALIDIR
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Ahmet AYIK <i>Atatürk Üniversitesi</i>	Aslı ISLAK İMZALIDIR

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

/ / 2024

Prof. Dr. Adnan KÜÇÜKOĞLU

Enstitü Müdürü

Aslı ISLAK İMZALIDIR

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Öğrencilerin Okul Yaşantı Algılarının Öznel İyi Oluş ve Okul Terk Riski Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

... / ... / 20..

Aslı ıslak imzalıdır

Hilal KAVCI

Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../.... tarih ve ..... sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../.... tarih ve ..... sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Öğrencilerin okul yaşantı algılarının öznel iyi oluş ve okul terki üzerindeki etkisinin incelendiği bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde, bilgi ve tecrübelerini paylaşan, tezin her aşamasında değerli bilgilerini benimle paylaşan ve hiç usanmadan tüm sorularıma cevap veren tez danışmanım Canan ALBEZ'e

Yüksek lisans ders döneminde bilgileriyle katkı sağlayan değerli hocalarım Doç. Dr. Ahmet AYIK'a ve Doç. Dr. İsa YILDIRIM'a,

Tez sürecinde kendimi her kötü hissettiğimde beni motive eden ve yardımlarını hiç esirgemeyen kıymetli arkadaşım İkra POLAT'a

Hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini hiç esirgemeyen annem Ezine KAVCI 'ya, babam Cahit KAVCI'ya, kıymetli abim Halil KAVCI'ya ve kıymetli kardeşim Alperen KAVCI'ya teőekkürü bir borç bilir ve sonsuz teőekkürlerimi iletirim

Hilal KAVCI

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖĞRENCİLERİN ALGILADIKLARI OKUL YAŞANTILARININ ÖZNEL İYİ OLUŞ VE OKUL TERK RİSKİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Hilal KAVCI

Mart 2024, 92 Sayfa

Amaç: Bu araştırmada, ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin algıladıkları okul yaşantılarının öznel iyi oluş ve okul terk riski üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmada, nicel araştırma türlerinden olan betimsel ve ilişkisel tarama modellerinden yararlanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2023-2024 eğitim öğretim yılında Erzurum ilinde öğrenim gören 12.000 8.sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleme, basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenen 381 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; 'Algılanan Okul Yaşantıları Ölçeği', 'Ergenler için Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği' ve 'Okul Terk Riski Ölçeği' kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel çözümlenmeleri için; frekans, yüzde dağılımı, aritmetik ortalama, standart sapma, t testi, Anova testi, Pearson korelasyon, Basit Doğrusal Regrasyon ve Çoklu Regresyon analizi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır.

Bulgular: Yapılan analizler sonucunda, öğrencilerin öznel iyi oluş algılarının okul terk riski ve okul yaşantı algılarından daha yüksek olduğu, okul yaşantı algı puanlarının ise okul terk riski puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Okul yaşantı, öznel iyi oluş ve okul terk riski puanlarının cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Devamsızlık bildirim alma ve devamsızlık durumu değişkeninde devamsızlık yapmayan ve devamsızlık bildirim almayan öğrencilerin okul yaşantı algı puanı ve öznel iyi oluş puanlarının daha yüksek olduğu ve okul terk riski puanlarının daha düşük olduğu görülmüştür. Genel başarı durumu ve gelir değişkeni ile okul yaşantısı puanları ve öznel iyi oluş puanları arasında pozitif yönde ilişki bulunurken okul terk riski ölçek puanı ile arasında negatif yönlü ilişki görülmüştür. Okul yaşantı algı puanları ve öznel iyi oluş puanları arasında pozitif yönde ilişki bulunurken okul terk riski puanları arasında negatif yönde ilişki görülmüştür. Yapılan basit regresyon analizi sonuçlarına göre, algılanan okul yaşantısının hem öznel iyi oluşu hem de okul terk riskini anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür. Yapılan çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, okul yaşantıları ve öznel iyi oluşun, okul terk riskini negatif yönde anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür.

Sonuçlar: Araştırmada 8.sınıf öğrencilerinin algılarına göre öğrencilerin okul yaşantıları, onların öznel iyi oluşlarını pozitif yönde etkilerken okul terk riskini negatif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Okul terk riskinin yaklaşık %20'sini öğrencilerin algıladığı okul yaşantıları ve öznel iyi oluşları açıklamaktadır.

Anahtar Kelimeler: okul yaşantısı, öznel iyi oluş, okul terk riski, algılanan okul yaşantıları

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF STUDENTS' PERCEIVED SCHOOL EXPERIENCES ON SUBJECTIVE WELL-BEING AND SCHOOL DROPOUT RISK

Hilal KAVCI

March 2024, 92 Pages

Purpose: The aim of the study was to examine the effect of school experiences perceived by 8th grade secondary school students on subjective well-being and school dropout risk.

Method: In the research, descriptive and relational survey models, which are types of quantitative research, were used. The population of the research consisted of 12,000 8th grade students studying in Erzurum in the 2023-2024 academic year. The sample of the research consists of 381 students determined by simple random sampling method. As a data collection tool in the research; 'Perceived School Experience Scale', 'Short School Subjective Well-Being Scale for Adolescents' and 'School Dropout Risk Scale' were used. For statistical analysis of data; frequency, percentage distribution, arithmetic mean, standard deviation, t test, Anova test, Pearson correlation, Simple Linear Regression and Multiple Regression analysis were used. The statistical significance level was taken as .05.

Findings: As a result of the analyses, it was seen that students' subjective well-being perceptions were higher than their school dropout risk and school experience perceptions, and their school experience perception scores were higher than their school dropout risk scores. It was observed that school experience, subjective well-being and school dropout risk scores did not differ significantly according to gender. In the variables of receiving an absence notification and absence status, it was observed that the school experience perception scores and subjective well-being scores of students who were not absent and did not receive an absence notification were higher and their school dropout risk scores were lower. While there was a positive relationship between general success and income variables and school experience scores and subjective well-being scores, a negative relationship was observed between school dropout risk scale score. While there was a positive relationship between school experience perception scores and subjective well-being scores, a negative relationship was observed between school dropout risk scores. According to the results of the simple regression analysis, it was seen that perceived school experience significantly predicted both subjective well-being and the risk of school dropout. According to the results of the multiple regression analysis, it was seen that school experiences and subjective well-being negatively significantly predicted the risk of school dropout.

Conclusions: According to the results of the research; According to the perceptions of 8th grade students, it was concluded that while the school experiences of the students positively affected their subjective well-being, they negatively affected the risk of school dropout. Approximately 20% of the risk of school dropout is explained by students' perceived school experiences and subjective well-being.

Keywords: school experiences, subjective well-being, school dropout risk, perceived school experiences

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iii
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	ix
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş.....	1
Araştırmanın Amacı.....	4
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi.....	4
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
Varsayımlar.....	6
Terim ve Tanımlar.....	6
İKİNCİ BÖLÜM.....	8
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	8
Okul Yaşantısı.....	8
Okul Yaşam Kalitesi.....	10
Okul Yaşam Kalitesine Etki Eden Etmenler.....	11
Okula Yönelik Duygular.....	11
Okul Yönetimi.....	11
Statü.....	12
Öğretmen-Öğrenci İletişimi.....	12
Öğrenci-Öğrenci İletişimi.....	12
Öznel İyi Oluş.....	13
Okuldan Memnuniyet (Okul Doyumu).....	14
Okulda Duygulanım.....	15

Öznel İyi Oluş ve Okul Yaşantısı.....	16
Okul Terki	16
Okul Terkinin Nedenleri	17
Okul Terk Riskini Azaltmada Yönetici ve Öğretmen Sorumlulukları.....	19
Okul Terki ile İlgili Araştırmalar	21
Öznel İyi Oluş ile İlgili Araştırmalar	23
Okul Yaşantısı ile İlgili Araştırmalar	25
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	28
Yöntem	28
Araştırma Yöntemi.....	28
Evren ve Örneklem	28
Veri Toplama Araçları	30
Algılanan Okul Yaşantıları Ölçeği.....	30
Ergenler İçin Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği	31
Okul Terk Riski Ölçeği.....	31
Süreç/Uygulama.....	32
Verilerin Analizi.....	32
Araştırmacı Rolü	33
Geçerlik ve Güvenirlik.....	34
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	38
Bulgular	38
Öğrencilerin Okul Yaşantısı, Öznel İyi Oluş ile Okul Terk Riski Algı Düzeyleri	38
Öğrencilerin Algıladıkları Okul Yaşantısı, Öznel İyi Oluş ve Okul Terk Riski Puanlarının Bazı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi	39
Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi	39
Devamsızlık Bildirimi Değişkenine Göre İncelenmesi.....	40
Devamsızlık Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi.....	41
Gelir Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi	42
Genel Başarı Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi	43
Okul Seçimi Değişkenine Göre İncelenmesi	44
Öğrencilerin Okul Yaşantıları, Öznel İyi Oluşları ve Okul Terk Riski Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	45
Öğrencilerin Algıladıkları Okul Yaşantıları ile Öznel İyi Oluşlarının Okul Terk Riski Üzerindeki Yordayıcı Etkisi.....	47
BEŞİNCİ BÖLÜM	48

Tartışma ve Sonuç	48
Öneriler.....	53
Uygulayıcılara Yönelik Öneriler.....	53
Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	55
KAYNAKÇA	56
EKLER	64
Ek -1: Kişisel Bilgi Formu	64
Ek- 2: Algılanan Okul Yaşantıları Ölçeği.....	65
Ek- 3: Ergenler İçin Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği.....	66
Ek- 4: Okul Terk Riski Ölçeği	67
Ek- 5: Algılanan Okul Yaşantısı Ölçeği Ortalama Değerleri	68
Ek- 6: Algılanan Öznel İyi Oluş Ölçeği Ortalama Değerleri.....	69
Ek- 7: Okul Terk Riski Ölçeği Ortalama Değerleri	70
Ek- 8: Ölçekleri Geliştiren Araştırmacılardan Alınan İzinler.....	72
Ek- 9: Erzurum İl Milli Eğitim Müdürlüğü Uygulama İzni.....	75
Ek- 10: Etik Kurul İzni.....	76
ÖZ GEÇMİŞ.....	79

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgilerine İlişkin Bulgular	29
Tablo 2. Algılanan Okul Yaşantıları Ölçeği, Ergenler İçin Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Okul Terk Riski Ölçeği Cronbach Alfa Katsayıları	34
Tablo 3. Çarpıklık ve Basıklık Analizleri	34
Tablo 4. Okul Terk Riski, Öznel İyi Oluş ve Okul Yaşantı Ölçeği Algı Düzeyleri	38
Tablo 5. Katılımcıların Öznel İyi Oluş Puanları	39
Tablo 6. Devamsızlık Bildirimi Değişkenine Yönelit T-Testi Analizi	40
Tablo 7. Devamsızlık Durumu Değişkenine Yönelik ANOVA Testi Analizi	41
Tablo 8. Geir Durumu Değişkenine Yönelik ANOVA Testi Analizi	42
Tablo 9. Genel Başarı Değişkenine Yönelik ANOVA Testi Analizi	43
Tablo 10. Okul Seçimi Değişkenime Yönelik T-Testi Analizi	44
Tablo 11. Ölçekler Arasındaki Korelasyon Değerleri	45
Tablo 12. Okul Yaşantıları, Öznel İyi Oluş ve Okul Terk Riski Algıları Arasında Basit Regrasyon Analiz Sonuçları	46
Tablo 13. Ölçekler Arasındaki Çoklu Regrasyon Analiz Sonuçları	47

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Değişkenler Arasındaki İlişkiler	28
Şekil 2. Okul Terk Riski Ölçeği DFA Diyagramı	35
Şekil 3. Algılanan Okul Yaşantıları Ölçeği DFA Diyagramı	36
Şekil 4. Ergenler İçin Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği DFA Diyagramı	37

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
Akt	: Aktaran
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
ODAP	: Ortaöğretimde Devam ve Okullaşma Oranlarının Artırılması Teknik Destek Projesi
Vd.	: ve diğerleri
PISA	: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
VIF	: Varyans Artış Faktörü
ANOVA	: Tek Yönlü Varyans Analizi

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Eğitim, bireyin kendi yaşantısı yoluyla gerçekleşen bir davranış değiştirme süreci olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin okuldaki yaşantıları, pedagoji için incelenmeye değer bir araştırma sahasına dönüşmektedir. Başka bir deyişle öğrencilerin okuldaki yaşantıları ve bu yaşantıların neticesinde kazandıkları deneyimler, eğitimin ayrılmaz bir parçası veya bir eğitim işi olarak kabul edilebilir.

Öğrenciler, hayatlarının büyük bir bölümünü okulda geçirmektedirler. Bu yüzden sosyal birer örgüt olarak okullardan, öğrencilere sosyal uyum becerileri kazandıracak yaşantılar sunması beklenir. Öğrencilerin gelişim ve sosyalleşme süreçlerine etki edecek olan bu yaşantı edinme sürecinde okul yöneticilerine ve öğretmenlere önemli görevler düşmektedir (Ekinci & Burgaz, 2009). Öğrencinin okulunu ve öğretmenlerini sevmesi, kendini güvende, rahat ve mutlu hissetmesi okul çalışanlarının inanç, tutum ve davranışlarıyla şekillenmektedir. Kendini okuluna ait hissedene, okul bağlılığı güçlü öğrencilerin sunulan okul yaşantılarından daha fazla deneyim elde etmesi kaçınılmazdır. Öğrencinin okul yaşantılarından daha fazla fayda sağlamasında, okula devamın önemi oldukça yüksektir. Çünkü okula bağlılığın zayıflaması neticesinde, okul terkinin meydana gelmesi; öğrenciyi ve sosyal çevresini olumsuz etkilemektedir.

Okul terki, uzun süreli okuldan kopma süreciyle sonuçlanırken öğrenciler, aileler ve toplum için derin sosyal ve ekonomik sonuçlar doğurabilmektedir. Okulu terk eden bireyler genelde işsiz kalma, mezun olan öğrencilerden daha az kazanma, kamu yardımına muhtaç yaşama, hapse girme gibi toplumu ve devleti zorda bırakacak bir yaşamı sürmektedir. Bu nedenle öğrencinin okula devamı kendi hayatı, devlet ve sosyal düzen için oldukça elzem bir konudur (Cheristle, Jolivette & Nelson, 2007).

Alan yazında okulu erken bırakma deneyimlerinin üç nedeni saptanmıştır. Bunlar; okulu sevmemek, devam sorunu yaşamak ve erken dönemde başlayan akademik sıkıntılardır. Ayrıca okuldan hoşlanmasına rağmen ortaokulda veya son sınıfta okul ile ilişkisi kesilen öğrenciler de bulunmaktadır. Bu da bize okul terki için ortaokulun ve 8.sınıfın ne kadar önemli olduğunu düşündürmektedir (Byrne & Smyth, 2010).

Yaş itibariyle ortaokul dönemine denk gelen ergenlik döneminde öğrencilerin okul ve ev yaşamında gelişimlerinin desteklenmesi gerekmektedir. Özellikle ergen öğrencilerin bu dönemin gelişim ödevlerini başarıyla yerine getirmesinde etkili okul ve sınıf yaşamının önemi büyüktür. Bu bağlamda öğrencilerin okuldaki yaşantılara yönelik algılarının araştırılması gereken önemli bir konu olduğu söylenebilir. Çünkü yapılan araştırmalar, ergenlerin zayıf okul kültürüne, soğuk sınıf iklimine sahip, insan ilişkilerinin düzenli olmadığı, iletişim problemlerinin yaşandığı, başarısız sınıflarda ve okullarda kendilerini iyi hissetmediklerini (Aküzüm vd., 2015; Şimşek & Katıtaş, 2014) bu sınıflardan ve okullardan uzaklaşmak istediklerini ortaya koymaktadır (Baskerville & Loveridge, 2023). Bu yüzden ergenlik döneminin okul terk olaylarının yaşanmasında riskli bir dönem olduğu söylenebilir.

Ergenlik döneminin okul terki için bir risk dönemi olmasına paralel olarak ailelerin sosyokültürel ve ekonomik durumları dikkate alındığında yapılan araştırmalarda okula devam noktasında kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha çok risk teşkil ettikleri görülmektedir. Başka bir deyişle kız öğrenciler erkek öğrencilere göre okula daha az devam etmektedirler. Bu bulgudan yola çıkarak okul terkinde cinsiyetin önemli olduğu ve kız öğrencilerin dezavantajlı konumda oldukları söylenebilir. Okul terk riskinin önceden tespit edilebilmesi ve önlenmesi toplumun gelişimi için önemli olarak değerlendirilebilir (Shahidul & Zehadul Karim, 2015).

Okul yaşantısında davranış problemleri ve disiplin sorunları olan öğrencilerin okul terk riski açısından oldukça riskli bir grupta yer aldıkları ifade edilebilir (Sütçü, 2015). Çünkü sosyal-duygusal uyum problemleri olan öğrencilerin okul bağlılıklarının zayıfladığı ve okul terk risklerinin yüksek olduğu literatürde ifade edilmektedir (Arslan, 2021; Şimşek & Çöplü, 2018). Zengin (2015), yapmış olduğu çalışmada antisosyal davranışlar sergileyen erkek öğrencilerin okul terk risklerinin oldukça fazla olduğunu ortaya koymuştur. Yapılan bu çalışmalardan hareketle okul terki ile okul yaşantılarının niteliği arasında ilişkinin olduğu söylenebilir. Okul yaşantısında problemlerli davranışlarda bulunan öğrencilerin bu yüzden okul terk risk grubunda oldukları düşünülerek değerlendirilmelerinde fayda olabilir. Öte yandan Archambault vd. (2009), yapmış oldukları çalışmalarında kalabalık sınıfların, okuldan kaçma davranışının sıklığının, devamsızlık miktarının ve okula yabancılaşmanın okul terki yordadığını ifade etmişlerdir.

Bireyi ve toplumu bu kadar yakından etkileyen okul terki, bireyde genel bir mutsuzluk hâli, yaşamdan zevk alamama ve toplumla uyum sorunları yaşamalarına sebep olabilmektedir. Öznel iyi oluş, bireyin yaşamını doğrudan etkileyen bir kavramdır. Alan yazınında öznel iyi oluşun sosyalliği, yapılan işten memnuniyeti, sağlıklı yaşam süresini artırdığına yönelik

bulgular bulunmaktadır. Ayrıca bireyde olumlu tutum oluşturduğu ve bireyi duygusal yönde güçlendirdiği de vurgulanmaktadır. Özellikle ergen bireylerde öznel iyi oluşun benlik saygısıyla birlikte ele alındığı ve paralel doğrultuda ilerlediği alan yazında ifade edilmektedir (Özyürek, 2020).

Öznel iyi oluş, bireyin yaşantısına yönelik bilişsel ve duygusal değerlendirmelerinden oluşmaktadır. Öğrencilerin 12 yıl zorunlu eğitim boyunca günün büyük bir bölümünü okulda geçirdikleri göz önüne alınır ise okul yaşantılarının öznel iyi oluşu derinden etkileyeceği rahatlıkla söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin okul yaşam kaliteleri birçok açıdan onların gelecekteki sosyal yaşamlarına bir hazırlık olarak ele alınabilir. Bu nedenle olumlu okul yaşantıları önemli görülmektedir (İlmen, 2010; Soyyiğit, 2022). Olumlu okul yaşantısına ve iklimine sahip okullarda disiplin sorunları azalırken okula bağlılık ve öznel iyi oluş artmaktadır (Aslan, 2023).

Yapılan araştırmalarda öğretmenlerin, ebeveynlerin ve okul yöneticilerinin beklentilerini karşılamayan öğrencilerin öznel iyi oluş seviyeleri düşük çıkmaktadır. Öznel iyi oluşu düşen öğrencilerin ise öz yeterlilikleri ve okula bağlılıkları da düşmektedir. Tüm bu etmenler öğrencilerin okul doyumlarını ve okul deneyimlerini etkilemektedir. Ayrıca öğrencilerin okul deneyimlerinden duydukları memnuniyetin onların yaşamlarının bütününe etki ettiği de bulgular arasındadır. Bu yüzden, okul yaşantıları ve deneyimlerindeki iyileştirmeler öznel iyi oluşa olumlu etki edeceği gibi olumlu öznel iyi oluş ise öğrencinin okula bağlılığını etkileyecektir (Huebner, Hils, Jiang, Long, Kelly & Lyons, 2014).

Okullarda sunulan eğitimin bireyin yaşantısına yardımcı olması ve yaşanan hayatın içeriği ile benzer olması gerekmektedir. Alan yazın incelendiğinde, toplumların gelişmişlik seviyelerinin, çağa uyum sağlama ve çağa yön verme düzeylerinin bireylerin eğitim süreçlerinde aldıkları bilgi, beceri ve edindikleri yaşantılara bağlı olduğuna yönelik bir genel ifade olduğu görülecektir (Karakaya, 2006). Okullar, toplumun avantajlı ve dezavantajlı kesimlerinden öğrencileri bünyesinde toplayarak yeni ve revize edilmiş toplumsal bir düzen oluşturma yolunda temel yapı taşı olarak ele alınabilirler. Okulların bu durumu, geniş toplumsal bir oluşum olarak ele alınabilir. Bu bağlamda okullar yeni bir toplumsal düzen oluşturmak, mevcut düzende revize yapabilmek için avantajlı ve dezavantajlı gruplar için adil uygulamalar yapabilmeli ve fırsat eşitliğini de göz önünde bulundurarak öğrencilere yeni yaşantılar sunabilmelidir. Okul içerisinde sunulan yaşantıların öğrenciler için bu eşitliği sağlamada oldukça önemli olduğu düşünülebilir (Soylu, 2022).

Alan yazınından hareketle öğrencilerin ergenlik döneminde maruz kaldıkları okul deneyimleri ve yaşantılarına yönelik algılarının öznel iyi oluşlarına ve dolayısıyla okul terki düşüncelerine etki edeceği düşünülmektedir.

Bu nedenle üç olgu arasındaki olası ilişkiyi ortaya çıkarmak araştırmanın amacıdır. Bu kavramlardan okul terki konusuna alan yazının gösterdiği ilgi, ergen öğrencilerin öznel iyi oluş ve diğer duygu durumlarının daha iyi anlaşılabilmesi ve bu kavramların okul yaşantısı ile ilişkisini ortaya koyması bakımından yapılacak araştırmanın fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma bulgularının okul terk riski konusunda eğitim yöneticilerine ve uygulayıcılara geleceğe dönük fikirler vereceği söylenebilir. Alan yazınında bu kavramları farklı değişkenlerle birlikte ele almış araştırmalara rastlansa da bir arada ve birbirlerinin arasındaki olası ilişki durumunu vurgulayan bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu yüzden yapılacak araştırmanın uygulayıcılara örnek olacağı ve yeni araştırmalara kapı aralayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı 8. sınıf ortaokul öğrencilerinin okul yaşantı algılarının öznel iyi oluş ve okul terki riski üzerindeki etkisinin incelenmesidir. Bu çerçevede aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğrencilerin okuldaki yaşantı algısı, öznel iyi oluşları, okul terk algıları ne düzeydedir?
2. Öğrencilerin cinsiyeti, devamsızlık, gelir ve genel başarı durumu öğrencilerin okuldaki yaşantı algısını, öznel iyi oluşlarını ve okul terk riskini etkilemekte midir?
3. Öğrencilerin okuldaki yaşantı algısı, öznel iyi oluşları ve okul terk riski algıları arasında bir ilişki var mıdır?
4. Öğrencilerin okuldaki yaşantı algısı, öznel iyi oluşlarının ve okul terki risk algılarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

Araştırmanın Önemi ve Gereçesi

Alan yazınına bakıldığında okuldaki yaşantılar ile bu kavramla ilişkili olabilecek olguların geniş bir çalışma alanına sahip olduğu görülmektedir. İlgili literatür incelendiğinde okul yaşantısı, öznel iyi oluş ve okul terki konularında hem yurt içi hem de yurt dışı araştırmalar yapıldığı görülmüştür. İlgili alan yazını incelendiğinde okul yaşamının niteliği (Yılmaz, 2005), okul yaşam kalitesi (Tunç & Beşaltı, 2014), okul başarısı ve okul kültürü (Demirtaş, 2010), okul yaşam kalitesi ve benlik algısı (Sarı & Cenkseven, 2008), öğrencilerin

okul yaşam kalitesi (Özdemir, 2015), metaforik okul algısı ve okul terki arasındaki ilişki (Yüner & Özdemir, 2017) konularında araştırmaların yapıldığı görülmüştür.

Okul terki konusunda yapılan çalışmalara bakıldığında okul terkinin önlenmesinde öğretmen katılımı (Kardeş, 2022), okul terkinin nedenleri (Ünver, 2022), okul terki ve okul iklimi (Çetin, 2019), okul terkinin çeşitli değişkenlerle ilişkisi (Öztürk, 2021; Dirik, 2020; Yıldız & Eldeleklioğlu, 2018; Zengin, 2021) konularında çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

Öznel iyi oluş ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında öz yeterlilik ve öznel iyi oluş arasındaki ilişki (Beyhan & Boz, 2020), ergenlik ve öznel iyi oluş (Özyürek, 2020), öznel iyi oluş ve ilişkili olduğu kavramlar (Biswas-Diener vd., 2004; Roysamb vd., 2004) gibi konularının çalışıldığı görülmektedir.

Öğrencilerin okul yaşantısına karşılık nasıl tepkiler verdikleri ve ne hissettiklerinin araştırılmasının alan yazını ve daha sonraki araştırmalar için önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü öğrencilerin okul ve sınıf yaşamına dönük algılarının okula devam durumlarını etkilediği alan yazında vurgulanmaktadır (Çetin, 2019; Özdemir, 2015).

Son yıllarda okullaşma oranlarının artmış olmasına rağmen gerek pandemi süreci nedeniyle gerekse maddi nedenlerden dolayı öğrencilerin okula devam konusunda sıkıntılarının olduğu görülmektedir. MEB 2019 İdari Faaliyet Raporu'na göre, Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullarda 2018 yılına ait devamsızlık oranı %30 iken 2019 yılında %25.14'e gerilemiştir. Aynı raporda ortaokulda 20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranını bir önceki yıla göre azaltma çabası %92.92 ile sonuçlanmıştır. Sonraki yıllarda salgın dönemiyle birlikte gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin canlı derslere devamlılığını artırma çabaları ön plana çıkmıştır (MEB, 2021).

Pandemi sonrasında MEB (2022), 'Ortaöğretimde Devam ve Okullaşma Oranlarının Artırılması Teknik Destek Projesi'ni (ODAP)' hayata geçirmiştir. Proje kapsamında okulu terk etme riski olan öğrencilerin önceden tespit edilmesi, önleme, müdahale ve telafi faaliyetleriyle okula devamlılığın artırılması planlanmıştır. Projenin mevzuat inceleme raporuna göre (ODAP, 2023) erken okul terki istatistiklerinde son yıllarda bir düşüş yaşanmasına rağmen Türkiye 2020 yılında %26,7'lik oranla Avrupa ülkelerinin üzerinde yer almaktadır. MEB, Avrupa Birliği hedeflerine yaklaşmak için bu oranı %10'un altına düşürmeyi istemektedir.

Bu bağlamda öğrencilerin devamlılığını artırmaya karşın okul terkinin önemli bir problem olması ve okul kaynaklı terk nedenlerinin incelenmesi gerekliliği bu araştırmaya özgün bir değer katmaktadır. Bu yüzden okul terk riskinin incelenmesi, önlem alınması açısından oldukça önemli görülmektedir.

Literatür incelendiğinde, okul yaşantısı, öznel iyi oluş ve okul terki arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmediği düşünüldüğünde, mevcut araştırma sonuçlarının alandaki bu boşluğu dolduracağı söylenebilir. Bu yüzden çalışmada bu üç kavram arasındaki ilişkiyi incelemenin alan yazına katkı sağlaması planlanmaktadır.

Bu tez çalışmasında ergenlik döneminde olan ortaokul 8. sınıf öğrencileri tercih edilmiştir. Ergen öğrencilerin okuldaki yaşantı algılarının, öznel iyi oluş ve okul terki risk düzeylerinin ve üç olgu arasındaki ilişkiyi belirlemenin ergenlik yıllarının bu olgular üzerindeki etkisini yorumlamada alan yazına katkısı olacağı ifade edilebilir.

Ayrıca ortaöğretimde yaşanacak olası okul terk riskinin ortaokulda saptanmasının bu riski önlemede önemli olduğu söylenebilir. Bundan dolayı ortaokul öğrencilerinin okuldaki yaşantı algılarının, öznel iyi oluşlarına ve okul terk algılarına etkisini ortaya çıkarmanın eğitim yöneticilerine, okul yöneticilerine, öğretmenlere ve eğitim politikacılarına fikir vereceği düşünülmektedir. Araştırmanın sonuçları, okullardaki yaşantıların iyileştirilmesi, öğrencilerin öznel iyi oluşlarının desteklenmesi, sürdürülmesi ve okul terk riskinin azaltılması yönünde önemli öneriler geliştirme fırsatı ortaya çıkardığı için önemlidir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma Erzurum ili Aziziye, Palandöken ve Yakutiye ilçelerinde devlet okullarında öğrenim görmekte olan 8. sınıf öğrencileriyle ve ölçeklerden elde edilen verilerle sınırlıdır.

Varsayımlar

Araştırmaya dâhil olan katılımcıların, kontrol edilemeyen değişkenlerden eşit şekilde etkilendiği ve kullanılan ölçeklerde kendilerini yansıtacak biçimde cevapladıkları varsayılmaktadır.

Terim ve Tanımlar

Öznel İyi Oluş: Günlük yaşamda mutluluk kavramıyla eş anlamlı kullanılan öznel iyi oluş, aslında bireyin yaşamına dair değerlendirmelerinden oluşmaktadır. Bireyin kendi yaşantısına yönelik duygusal ve bilişsel değerlendirmeleridir (Diener, 2000).

Okul Terki: Öğrencinin herhangi bir nedenden dolayı okuldan ayrılması ve zorunlu eğitim çağında olmasına rağmen eğitimini tamamladığına dair bir belge almadan eğitim hayatını bırakmasıdır (Öztürk, 2021).

Okul Yaşantısı: Bireyin içinde bulunduğu sosyal, fiziksel ve duygusal ortamın bireyde bıraktığı izlenim veya o ortamların kendisidir. Öğrenciler okulda karşılıklı etkileşimlere girerler ve bu da okulları bir yaşam alanı yapar (Aslan, 2023).

Okul: Bir yaşam alanı, yaşamın bir parçası ve öğrencinin yaşamının şekillendiğı yer (Kösem, 2019).

Devamsızlık Bildirimi: Devamsızlık bildirimi, okullarda devamsızlık hakkını aşmış olan veya devamsızlık hakkını aşmaya yakın olan öğrencilere ve velilere devamsızlık miktarının bildirilmesidir (MEB, 2023).

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Okul Yaşantısı

Okul yaşantısı denince akla ilk gelen kavramlar eğitim ve öğretim kavramlarıdır. Öncelikle bu kavramların tanımlarına bakmak okul yaşantısını anlamayı kolaylaştıracaktır. Aşağıda alan yazınında yer alan bazı eğitim ve öğretim tanımları sunulmuştur.

Eğitim en genel tanımıyla insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Bu süreç insanlarda bir takım farklılıklar meydana getirir. Bu farklılık ise eğitim sürecinde kazanılan bilgi, deneyim, yaşantı ve beceriler ile olur. Bu tanımda görüleceği üzere okuldaki yaşantılar eğitimin ayrılmaz birer parçası konumundadırlar (Fidan, 2012).

Eğitim bir toplumun insanlarını yeniden revize ederek geleceğini kontrol etmesi olarak tanımlanabilir. Kişinin geleceğine etki eden eğitim önce ailede başlar ve okulda da devam eder. Okul yaşantısı; öğretmen-öğrenci, öğretmen-öğretmen, öğrenci-öğrenci, öğretmen-veli ve öğrenci-veli ilişkisini kapsamaktadır. Bu bağlamda okullardaki bu çok yönlü ilişkinin öğrencinin okuldaki deneyim ve yaşantılarına da etki ettiği düşünülmektedir.

Bu düşünceden yola çıkarak okullarda öğrenciye yönelik etkinliklerin düzenlenmesinin öğrencinin okul yaşantı kalitesini artıracığı ve okula yönelik olumlu tutumların gelişeceği söylenebilir (Gedik & Cömert, 2018).

Öğretim ise eğitime göre daha kısa vadede gerçekleşen ve bir öğretici tarafından aktarılan kısacası eğitimin okul içerisindeki hâlidir denebilir (Laska & Gürbüzürk, 2019).

Yukarıdaki eğitim ve öğretim tanımlarından yola çıkarak okuldaki deneyim ve yaşantıların önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle planlı ve programlı olan öğrencilere fayda sağlayacak yaşantıların öğrenciler için oldukça önemli olduğu akla gelmektedir. Bu yüzden öğrencilerin okuldaki yaşantılara yönelik algılarının ne olduğunu öğrenmek eğitim öğretimi geliştirmek için önemli olabilir.

Okul yaşantısı kavramını ele alırken eğitim ve öğretimi tanımladıktan sonra bir diğer önemli kavram ise yaşantı kavramıdır. Eğitim uygulamalarında artık yaşantı temelli kuram ve uygulamalar oldukça önemli konumdadırlar.

Çünkü bireyin sosyal bir varlık olmasından dolayı sosyal öğrenmeler ve yaşantı sonucu daha iyi öğrenebileceği alan yazında geçerli kabul edilmektedir.

Okul yaşamının niteliği yönetici ve öğretmenler tarafından önemli görülmesi ve geliştirmek için daha çok önem verilmelidir. Okul yaşamının niteliği öğrencinin hem akademik başarısını hem de okula bağlılığını etkilemektedir.

Alan yazınında yapılan araştırmalara göre okul öğrenci başarısında oldukça önemli bir etkiye sahip olmakla beraber evdeki çalışmadan dört kat daha fazla öğrenci başarısına etki ettiği ortaya çıkmıştır. Okul yaşamının niteliği; okuldan memnun olma, sınıftaki etkinliklere katılım ve bağlılık ve son olarak öğretmenlerle iletişim olmak üzere üç alt boyutta incelenmektedir (Balcı, 2001; Yılmaz, 2005).

Okul yaşantısının sadece akademik başarısı ile ele alınması son dönemlerde geçerliliğini yitirmektedir. Okul yaşamının bireyin yaratıcılığını, fiziksel, duygusal ve sosyal iyi oluşunu artırması ve desteklemesi beklenmektedir. Öğrencilerin yaşamlarının uzun bölümünü okulda geçirdikleri düşünülürse okul yaşam kalitesi oldukça önemlidir. Bu yüzden okul yaşamından ve okul yaşam kalitesinden en çok etkilenen unsur öğrencilerdir (Tunç & Beşaltı, 2014).

Okul yaşantısı öğrencinin genel iyi oluşu üzerinde etkisi olan bir kavram olarak ele alınmaktadır. Ayrıca öğrenciler okulda yaşadıklarına dair bilişsel ve öznel değerlendirmeler yaparak okul doyumlarını ortaya koyarlar.

Okul doyumunu ve memnuniyeti ise öğrencinin okula bağlılığını etkileyen bir kavram olarak alan yazınında kendine yer edinmiştir. Okul doyumunun olumlu olması demek öğrencinin okul yaşantısına pozitif bakması olarak değerlendirilebilir. Okul doyumunu öğrenci, öğretmen, okul arkadaşları ve aile bireylerinden etkilenmektedir (Altınkum, Toğrul & Çam, 2023).

Öğrencilerin okul yaşamına ilişkin algıları onların akademik başarı ve okula bağlılık gibi pek çok konuda etki edebilmektedir. Bu yüzden okul yaşantı algıları incelenmelidir. Öğrencilerin okul yaşamına ilişkin algıları; okula bağlılık, akademik izleme ve akademik motivasyon alt boyutları ile incelenmektedir. Okula bağlılık, öğrencinin kendini okula ait hissetmesi ve okulun amaçlarını benimsemesi olarak ifade edilebilmektedir. Akademik izleme; öğretmen, öğrenci ve okuldaki diğer görevlilerin başarıyı temsil etme kabiliyetleri ve başarıya yönelik beklentilerini ifade etmektedir.

Akademik motivasyon ise; eğitsel görevlerin yerine getirilebilmesi için yeterli enerjinin üretilmesi, görevlere yönelik mutluluk duyma ve sorumluluk hissetme olarak ifade edilebilir (Baytemir, Akın Kösterelioğlu & Kösterelioğlu, 2015).

Tüm bu okul yaşantısı ile ilgili tanımlardan ve ilgili kavramların incelenmesinden de anlaşılacağı gibi okul yaşantısında öğrenci başroldeyken diğer tüm etmenler ise yardımcı karakter rolündedirler.

Buradan da anlaşılacağı üzere okul yaşantısında tüm paydaşların etkisi bulunmaktadır. Okulda geçirilen yaşantı ve deneyimlerde öğrenciye imkânlar sunulmalı ve eğitimin tüm paydaşları ortak hareket edebilmelidirler. Çünkü gerek okula bağlılıkta gerekse akademik başarı ve motivasyonda okulu oluşturan tüm etmenlerin bir arada işlemsi gerektiği alan yazınında ortaya konmuştur.

Okul Yaşam Kalitesi

Okullar Türk eğitim sisteminin ayrılmaz kurumlarıdır. Öğretmenlerin ve öğrencilerin okulda geçirdikleri zaman bir hayli fazladır. Bu nedenle okul yaşam kalitesi okuldaki tüm paydaşlar için önemlidir (Yıldız, 2019). Okul yaşam kalitesi kavramı, daha geniş bir kavram olan ‘yaşam kalitesi’ kavramından gelmektedir. Okul yaşam kalitesi öğrencilerin; genel iyilik hâli ve buna etki eden etmenler, okul iklimine bağlılık, okul yaşantısına dâhil olma ve okul yaşantısının sonuçlarını inceleyen bir kavramdır (Sönmez, 2016).

Günalan (2018) okul yaşam kalitesini; öğrencilerin okul yaşantısına dâhil olması, öğrencilerin okula bağlılıklarının bulunması ve öğrencinin genel iyi olma hâli olarak tanımlamıştır.

Tanımlar nezdinde okul yaşam kalitesinin; okulların içinde bulunduğu durumu tespit edecek, okuldaki eksikleri telefi edecek, okul iklimini iyileştirecek, okuldaki eğitim faaliyetlerinin gelişimine katkı sağlayacak ve okul yaşantılarını iyileştirecek bir kavram olduğu söylenebilir (Alsaç, 2019).

Öğrencilerin okul yaşamı ve okul ortamı ile ilişkili olan okul yaşam kalitesi; okula ve öğretmene ilgi duyma, okula bağlılık, okul faaliyetlerine aktif katılım sağlama, okul terkinin azaltma, öğrencinin öğrenme performansını artırma, davranışsal problemleri azaltma ve öğrenme motivasyonunu artırmada önemli bir etken olarak kabul edilmekte ve önemli görülmektedir (Durmaz, 2008).

Okul yaşam kalitesi kavramı alan yazınında okul yaşamının niteliği kavramını da beraberinde getirmiştir. Okul yaşamının niteliği okulla ilgili olumlu ve olumsuz deneyimler, okul yaşamındaki duygular ve yaşantıların sonuçlarının birleşimi ile oluşan bir kavramdır. Kısacası okuldaki yaşantıların öğretmen ve öğrencileri etkilemesi ile sonuçlanan bir olgudur (Alsaç, 2019).

Yukarıdaki açıklama ve tanımlardan yola çıkarak okul yaşam kalitesinin okulu ve sunulan eğitimi etkileyen bir kavram olduğu görülmektedir. Ayrıca okul yaşam kalitesinin okula bağlılığı etkilediği, okuldan memnuniyeti ve genel iyi oluş olan öznel iyi oluşu etkilediği de söylenebilir. Bu kadar önemsenmesi gereken bir kavram olan okul yaşam kalitesini de etkileyen etmenler vardır bunlar bir sonraki başlıkta açıklanacaktır.

Okul Yaşam Kalitesine Etki Eden Etmenler

Okula Yönelik Duygular

Öğrencilerin okuldaki yaşantıları sonucunda oluşan bu duygular, olumlu ve olumsuz duygular olarak ele alınırlar. Aynı zamanda öğrencilerin okula yönelik olumlu ya da olumsuz duyguları okul yaşamını etkileyen diğer etmenleri de etkilemektedir. Öğrencilerin okuldaki faaliyetlere katılması, öğretmenler ve arkadaş grupları ile olan iletişimi ve öğrencinin kendine güveni okula yönelik olumlu duyguları artırırken bu durumların aksi yönündeki durumlar ise olumsuz duyguları artırmaktadırlar. Öğrencinin okula yönelik olumsuz duyguları okul yaşam kalitesine yönelik de olumsuz duygular hissetmesine neden olacaktır. Okul yaşam kalitesine yönelik olumsuz duygular aynı zamanda okul terki ve devamsızlık ile de ilgilidir. Günlük hayatlarının önemli bir kısmını okulda geçiren öğrenciler için okul, ikinci bir ev konumundadır. Bu yüzden öğrencilerin kendini okulda mutlu hissetmeleri gerekmektedir. Okula yönelik olumlu duygular besleyen öğrenciler kendilerini okula ait hisseder, okul terki ve okula yabancılaşma gibi olumsuz davranışlar da azalır (Baş, 2019; Gedik, 2014; Yıldız, 2019).

Okul Yönetimi

Okul yönetimi, okulda işleyişi sağlayan ve düzenleyen kişilerden oluşmaktadır. Okul yöneticileri okul ikliminin oluşmasında başrolde dirler. Okul iklimi ise bir okuldaki çalışma atmosferinin iyi mi kötü mü olduğunu belirleyen temel etmenlerdendir. Okul yönetimi okulun içinde bulunduğu ortamın havasını değiştirir. Öğretmenlerle kurduğu iletişim ile onları motive edebilirler ve motive olan öğretmenler öğrenciyi de olumlu yaklaşımda bulunacaklardır.

Okul yönetiminin tutumu öğretmen ve öğrencileri de etkileyecektir. Okul müdürleri sadece denetmen değil aynı zamanda okulun yaşam kültürünü oluşturmada öncüdürler. Kısacası okul yöneticileri okul yaşantı kalitesini artırmada etkilidirler (Baş, 2019; İlmaz, 2023; Tanboğa, 2020).

Statü

Statü, okuldaki hiyerarşik yapıdan ziyade öğrencinin konumunu ifade etmektedir. Öğrencilerin okulda kendilerini ne kadar değerli hissettikleri ile alakalıdır. Okul yaşam kalitesini etkileyen bu kavram Maslow ve Rogers' in kuramları ile iç içe olduğu kabul edilmektedir. Bireyin önemli gördüğü ihtiyaçlarından biri de toplum tarafından kabul görme ve takdir edilmedir. Statü kavramının bu ihtiyaca karşılık geldiği ifade edilmektedir. Ayrıca statü kavramı sadece okul yaşam kalitesini değil genel yaşam kalitesini de etkilemektedir. Bu kavramın okul yaşantısından duyulan memnuniyeti, okula bağlılığı, öznel iyi oluşu artırdığı ve okul terk riskini düşürdüğü de söylenebilir (Bayram, 2019; Baş, 2019; Gürler, 2019).

Öğretmen-Öğrenci İletişimi

Tüm eğitim yaşantısı içerisinde öğretmen-öğrenci iletişimi eğitimin niteliğini belirleyen yegâne unsurdur. Çünkü okullarda eğitim içini yapan ve öğrenciye aktaran, onu sürece dâhil eden ve gerekli düzenlemeleri yapan öğretmendir. Bu yüzdendir ki okul yaşam kalitesini de etkilemektedir. Bu boyut öğretmen ve öğrenci arasında karşılıklı etkileşim ile oluşur. Ayrıca öğrencilerin öğretmenle kurdukları iletişim sınıfın sosyal atmosferini de oluşturmaktadır. Öğretmenler, öğrenciler için anne ve babadan sonra rol model alabilecekleri önemli bir kişidir. Bu yüzden öğretmenin sınıftaki hâl, hareket ve tavırlarını benimseyebilirler. Ayrıca öğrenciler öğretmeni sınıf içerisinde gözleyip ona göre tepki de vermektedirler. Böylelikle öğretmenler öğrencilerin okul yaşam kalitesine de etki etmektedirler (Karalar, 2017; Günalan, 2018; İlmen, 2010).

Öğrenci-Öğrenci İletişimi

Öğrencinin okulda sosyalleştiği yer akran gruplarıdır. Akran grupları hem sosyalleşmeye hem de toplumsal roller edinmede oldukça önemli kabul edilmektedirler. Öğrencinin akranları ile kurduğu iletişim hem onların okula bağlılıklarını hem de okula uyumlarına etki etmektedir. Ergen bireyler gelişim dönemleri itibari ile akran gruplarından daha çok etkilenmektedirler. Bu yüzden ergenlik döneminde akranlar ile kurulan iletişim okula bağlılığı artırdığı gibi okul yaşam kalitesini de artırmaktadır (Baş, 2019; Bayram, 2019; Çevik, 2020).

Öznel İyi Oluş

Geleneksel psikoloji ekollerinin aksine son yıllarda pozitif psikoloji akımları oldukça popüler konumdadır. Pozitif psikoloji kavramlarından olan öznel iyi oluş ise araştırma konusu olmaktadır. İyi oluş kavramı iki şekilde ele alınmaktadır. Bu yaklaşımlardan biri öznel iyi oluş, bir diğeri ise psikolojik iyi oluştur. Psikolojik iyi oluş, psikolojik olarak tam fonksiyonda olma hâlidir. Öznel iyi oluş ise kişinin kendisiyle alakalı öznel değerlendirmelerden oluşmaktadır (Kuyumcu, 2011).

Öznel iyi oluş alan yazınında farklı tanımlara sahiptir. Alan yazınındaki birkaç öznel iyi oluş tanımı aşağıda sunulmuştur:

Öznel iyi oluş, kişinin hayatı ve kendisi hakkındaki olumlu düşüncelerini kapsayan bir değerlendirmedir. Bu kavram aynı zamanda soyut ve öznedir, bireyden bireye değişim gösteren göreceli bir kavramdır (Çam-Türkan, 2022).

Öznel iyi oluş, hayat doyumu, hayat memnuniyeti ile ilgili bilişsel bir değerlendirmedir (Parvizi & Özabacı, 2022).

Öznel iyi oluş, bireyin kendisini değerlendirmesidir. Bireyin o andaki mutluluğunun ve yaşamdan aldığı doyumun bir değerlendirilmesidir. Öznel iyi oluşta değerlendirme kriterlerini kişi kendisi belirler (Sezer, 2011).

Tanımlardan da yola çıkarak öznel iyi oluşun kişinin oluşturduğu mutluluk kriterleri ile o andaki durumunun karşılaştırılması, bilişsel bir değerlendirme ve karar verme süreci olduğu ifade edilebilir.

Öznel iyi oluş, ilk olarak Bradbrun tarafından kullanılmıştır ve Bradbrun öznel iyi oluşu olumlu ve olumsuz duygu arasındaki denge olarak tanımlamıştır. Öznel iyi oluşun üç boyutu vardır bunlar olumlu duygu, olumsuz duygu ve hayat doyumdur. Pozitif duygu; bireyin mutluluk, heyecan gibi olumlu duygularını ifade etmektedir. Negatif duygu ise öfke, hüznün gibi olumsuz duyguları ifade etmektedir. Hayat doyumu ise bireyin ihtiyaçlarını karşılayabilme algısını ifade etmektedir (Kuyumcu, 2011).

Öznel iyi oluş kişinin hayatını derinden etkileyebilen bir kavramdır. Bu yüzden kişiye faydaları bulunmaktadır. Bu faydalar şöyle sıralanabilir; yüksek düzeyde öznel iyi oluş bireyin sosyalleşmesini sağlar, ne işte çalışırlarsa çalışsınlar bireyin işinine yönelik memnuniyetini artırır ve kazancının artmasını sağlar, öznel iyi oluş bireyin daha sağlıklı olmasını sağladığı gibi yaşam süresini de uzattığına yönelik olumlu çalışmalar bulunmaktadır, yüksek öznel iyi oluşa sahip bireyler toplum için faydalı eylemlerde bulunabilirler (Gencer, 2018).

Yukarıda öznel iyi oluşun kişisel faydalarından bahsedilmiş ve birey için önemli olduğu ifade edilmiştir. Alan yazında yapılan çalışmalar, bu kavramın özellikle ergenlik dönemindeki gençler için ayrıca bir öneme sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır. Zira ergenlik dönemi gelişim açısından birçok değişimin yaşandığı bir dönemdir.

Bu dönemde ergenler özellikle dış görünüşlerindeki değişimlere ve kimlik gelişimleri arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Bu duruma ek olarak ergenler başkalarının kendileri için yaptıkları değerlendirmelere de odaklanırlar. Bu dönemde olumsuz beden algısına sahip olan ergenlerin olumlu öznel iyi oluşlarının düşük olabileceği ifade edilmektedir. Özellikle öznel iyi oluş bireyin yaşamdan aldığı doyumunu da ifade eden bir kavram olmasından dolayı ergenlik döneminin sorunlu atlatılması ergenin yaşam doyumunu da olumsuz etkileyecektir. Bu durum ise öznel iyi oluşa olumsuz yönde etki edecektir (Kaplan, Polat & Ertuğrul, 2021).

Okuldan Memnuniyet (Okul Doyumu)

Okul doyumunu kavramı, yaşam doyumunu kavramının içinde bulunan bir kavramdır. Yaşam doyumunu ise alan yazınında ‘öznel iyi oluş’ ve ‘psikolojik iyi oluş’ kavramları ile aynı anlamda kullanılan bir kavramdır. Lakin bu kavramlar ayrı ayrı değerlendirildiklerinde öznel iyi oluş bu kavramların tamamını içine alan daha geniş bir kavramdır. Yaşam doyumunu kavramı ise öznel iyi oluşun bilişsel kısmında bulunan ve bireyin kişisel değerlendirmeleri ile oluşan bilişsel bir yargı süreci olarak ifade edilebilir (Akyol, 2013).

Okul yaşam doyumunu, öğrencilerin okul yaşantısından elde ettikleri tatmin olarak tanımlanabilir. Okul yaşantısı hayatın kısa bir özeti gibi olması hasebiyle bireylerin öznel iyi oluşunu artırarak öğrencilerin yaşam doyumlarına ve okul uyumlarına etki edecek bir kavramdır (Alsaç, 2019).

Çocukların yaşama dair olumlu uyumları, zamanlarının büyük bir çoğunluğunu geçirdikleri ve bir sosyalleşme alanı olan okullar aracılığı ile gerçekleştirilebilir. Okullar çocukların yaşam memnuniyetlerini ve öznel iyi oluşlarını artırmaya yönelik geliştirilebilirler. Uluslar arası çalışmalarda öğrencilerin olumlu okul doyumlarının akademik başarıları ile ilgili olduğu ve doğrusal bir ilişkinin bulunduğu saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin benlik saygılarının ve ruhsal durumlarının da okul memnuniyetine etki ettiği araştırmacılar tarafından ifade edilmiştir. Öğrencinin okul memnuniyeti ve okul sevgisi aynı zamanda genel yaşam sevgisini de etkilemektedir (Baker & Maupin, 2009).

Öğrencilerin okula memnuniyetine etki eden akademik başarıları ve akademik uyumları ebeveynlerden bağımsız değildir. Aileler sosyoekonomik statünün onlara sunduğu eğitim imkânları ile çocuklarına akademik kaynaklık ederler. Ayrıca ebeveynler çocukları ile

kurdukları iletişimlerle onların duygusal bağımsızlık kazanmalarına ve okul doyum seviyelerini artırmalarına katkıda bulunabilirler (Wentzel & Battle, 2001).

Öğrencilerin okuldan tek beklentileri akademik yönden gelişmek ve akademik başarı değildir. Öğrencilerin yaşam kalitesinin artması ve okula yönelik olumlu tutumlarının da artması gerekmektedir. Okulun yaşam kalitesini artırmak için sosyal ve kültürel faaliyetlerin yanı sıra öğrenciler diğer paydaşlar arasında karşılıklı güven ortamının oluşması gerekmektedir. Ayrıca alan yazınında yapılmış olan çalışmalara göre okuldaki sosyal ve sportif faaliyetler öğrencilerin okul yaşantısından duydukları memnuniyeti artırdığını ortaya çıkarmıştır. Bu da öğrencilerin okulda edindikleri yaşantı ve deneyimlerin onların öznel iyi oluşuna ve okuldan duydukları doyumun artmasına katkı sağladıklarını düşündürmektedir (Kayıkçı & Sayın, 2010).

Okulda Duygulanım

Öğrenciler günün büyük bir kısmını okulda geçirmektedirler. Bu da okulları gençliğin şekillendiği bir ortam hâline getirir. Okulda geçirdikleri süre boyunca yaşadıkları duygular onların motivasyonunu ve öznel iyi oluşlarına etki etmektedir. Okuldaki duyguların psikolojik ve gelişimsel önemi göz önüne alındığında okulda duygu konusu önemli görülmektedir (Moeller, Brackett, Ivcevic & White, 2020). Bu yüzden bu bölümde okulda duygu konusuna değinilecektir.

Öğrencilerin duyguları eğitimde önemli bir faktör olarak görülmektedir çünkü duygular öğrenme ve öğretme süreciyle yakından bağlantılıdır. Duygulanım kavramı, öğrencilerin olumlu duygu ve olumsuz duygularının belirli ruh hâli deneyimlerinin sonucunda oluşan bir kavramdır. Olumlu duygulanım genellikle yüksek enerji, tam konsantrasyon ve yüksek katılım ile gelirken olumsuz duygulanım öfke, küçümseme, suçluluk ve tiksinti ile bağlantılıdır (Weber vd., 2016).

Öznel iyi oluş; okul doyumunu, okulda duygulanım, olumlu ve olumsuz duygulardan oluşmaktadır. Olumlu duygu; sevinç, neşe, heyecan ve güven ile ifade edilirken olumsuz duygu; öfke, nefret, kaygı ve umutsuzluk ile ifade edilmektedir (Baltacı & Akbulut, 2021).

Okul doyumunu öğrencinin okulda yaşadığı olumlu ve olumsuz duygulardan oluşurken öznel iyi oluş öğrencilerin öznel ve bilişsel değerlendirmelerinden oluşmaktadır. Bu iki olgu okulda duygulanım kavramını ön plana çıkarmaktadır.

Okulda duygulanım, en genel anlamıyla okuldaki olumlu duyguların sıklığı olarak ifade edilebilir. Ayrıca okuldan alınan doyumun ve öznel iyi oluşun artmasını da sağlayan

okulda duygulanım için olumsuz duyguların en aza indirilmesi gerekmektedir (Tian, Chen & Huebner, 2014).

Öğrencilerin okulda olumlu duygulara sahip olmaları akademik başarıyı artırmaktadır. Okul yaşamından memnun olmayan öğrencilerde akademik problemler, davranışsal sorunlar ve ilişki problemleri yaşanabilmektedir. Okul iklimi öğrencinin öznel iyi oluşu yordamada önemli bir değişkendir. Okulda duygulanım ise okul ikliminin bir bileşenidir. Ayrıca alan yazınında okulda duygulanım öğrencinin bireysel duygu değerlendirmelerini kapsayan bir kavram olarak ele alınması hasebiyle öznel iyi oluş kavramına eşdeğer kullanılmaktadır (Asıcı & İkiz, 2019).

Öznel İyi Oluş ve Okul Yaşantısı

Alan yazınında öğrencilerin öznel iyi oluşu son dönem araştırmalara konu olan nispeten yeni bir olgudur. Davranış sorunları, depresyon, sağlıksız zihinsel faaliyetler ve eğitim konulu araştırmaların uzun bir geçmişi varken olumlu öznel iyi oluş yeni bir alan olarak görülmektedir. Yapılan çalışmalar ışığında öğrencilerin okuldan duydukları memnuniyetin onların tüm yaşamını etkilediği görülmüştür. Bu ifadeden yola çıkarak olumlu okul yaşantılarının öznel iyi oluşa etkisinin sadece okul çağını ilgilendiren değil tüm yaşamı etkilediği söylenebilir (Huebner vd., 2014).

Öğrenciler günlerinin büyük bir bölümünü ve hayatlarının da önemli bir bölümünü okulda geçirmektedirler. Bu yüzden okul ortamının ve okuldaki yaşantıların onların öznel iyi oluşunu büyük oranda etkilediği güvenle söylenebilir. Okuldaki sosyal ilişkiler, okul ortamı, öğrencinin sağlık durumu, hedefler ve gelecek eğitim beklentisi de öğrencilerin öznel iyi oluşunu etkilemektedir. Ayrıca öğrencinin öznel iyi oluşunu artırmaya çalışırken eğitimin yönünü de ciddiye almak gerekmektedir ve bu iki kavramın karşılıklı olduğu da göz ardı edilmemelidir (Konu vd., 2002).

Olumsuz öznel iyi oluş öğrencinin akranlarıyla iletişimini, okula aidiyetini ve özdeşimini olumsuz etkilemekle kalmaz aynı zamanda öğrencinin okul yaşantısındaki memnuniyeti de azaltır. Ayrıca okul aidiyet duygusu ile öznel iyi oluş arasında da pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Okula aidiyet duygusu yüksek öğrenciler okul yaşamından daha memnun olacak ve öznel iyi oluşları da artacaktır (Xu & Fang, 2021).

Okul Terki

Alan yazın incelemelerinde, yapılmış çalışmalarda okul terkinin ülkelere göre farklı tanımları olduğu görülmüştür. Lakin ülkelere göre tanımların farklı olmasında ülkelerin

zorunlu eğitim süreci ve uygulamış oldukları eğitim politikalarının etkili olduğu söylenebilir. Fakat Türkiye’de resmî olarak okul terkinin net bir tanımı bulunamamıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) temel eğitimden uzak kalmayı okul terki olarak açıklasa da tam bir tanım bulunamamıştır (Yorğun, 2014). Bu bilgiden de yola çıkarak alan yazınındaki birkaç okul terki tanımı aşağıda ifade edilmiştir.

Eğitim süreci devam ederken okuldan ayrılma sürecine okul terki denebilir (Karacabey, 2016).

Okul terki, öğrencinin herhangi bir nedenden dolayı okuldan ayrılması ve eğitime başlamasına rağmen eğitimini tamamladığına dair bir belge almadan eğitim hayatını bırakmasıdır (Öztürk, 2021).

Okul terki, okuldan erken ayrılma, eğitim gördüğü kademeyi tamamlamadan bırakma süreci olarak ifade edilebilir (Dirik, 2020).

Ayrıca alan yazınında okul terki konusu araştırılırken ‘okula bağlılık’ konusu da tanımlanmıştır. Okul bağlılığı öğrencilerin okulla olan ilişki ve yaşantılarına dair genel algılarından oluşmaktadır. Okula bağlılık özellikle ortaokul ve lise yıllarında yapılan çalışmalar ile artırılabilir olduğu ifade edilmektedir. Okul bağlılığına ilişkin algının artması ile öğrencilerin akademik performanslarının artmasına ve liseden mezun olmayı sağlamaktadır (Anderson-Butcher, Ball, Amorose & Lachini, 2012).

Yukarıdaki tanımlardan da yola çıkarak okul terkinin çeşitli nedenlerden dolayı eğitim gördüğü kademeyi tam anlamıyla bitiremeden yani herhangi bir diploma alamadan eğitim faaliyetlerinden ayrı kalma olarak tanımlanabilir. Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi okul terki neden olan etmenler bulunmaktadır. Bunlar aşağıda açıklanmıştır.

Okul Terkinin Nedenleri

Okul terki genelde birden alınmış bir kararla gerçekleşse de çoğu zaman terk öncesinde öğrenciyi terke sürükleyebilecek pek çok neden olduğu alan yazınında ifade edilmiştir. Terk öğrenci özelliklerinden kaynaklanabileceği gibi aileden, çevreden, okuldan ve akademik nedenlerden de kaynaklanabilmektedir (Sütçü, 2015). Aşağıda okul terkinin nedenleri sırasıyla ifade edilmiştir.

Bireysel Nedenler. Okul terki bireyden kaynaklanan tutum, önceki yaşantılar ve akademik performanstan kaynaklanıyor olabilir. Gençler akademik başarısızlık, istihdam sorunları ve disiplin problemleri nedeniyle okulu bırakabilmektedirler (Stearns & Glennie, 2006).

Akademik performans bir öğrencinin okulunu bırakacağına veya devam edeceğine dair yorum yapılabilecek bir faktördür. Alan yazınında ortaokulda ve lise de yaşanan düşük akademik başarının okul terkinin artırdığı ifade edilmiştir. Bireysel etmenlerden bir başka faktör ise öğrenci davranışlarıdır. Öğrencinin okul içinde ya da okul dışındaki davranışları okul terki için yordayıcı olabilmektedir. Öğrencilerin okul içinde veya okul dışındaki uyumsuz ve sorunlu davranışları onların okuldan atılmalarına ya da öğrencinin okulu terk etmesine neden olabilir. Yine öğrencinin eğitim ve okul ile ilgili tutum ve düşünceleri de okul terki üzerinde etkili olabilir (Karacabey, 2016).

Ailevi Nedenler. Alan yazınında yapılan çalışmalar incelendiğinde okul terkinin ailede başladığını ifade eden bulgulara ulaşılmıştır. Aile yapısında sorun olan öğrencilerin özellikle ayrılmış veya tek ebeveynli ailelerin çocuklarının okul terki açısından riskli grupta yer aldığı ifade edilebilir. Düşük sosyoekonomik sınıfta yer alan ailelerin çocuklarında terk riskinin fazla olduğu ifade edilmektedir. Özellikle cezalandırıcı ve baskıcı ailelerde yetişen çocukların daha sık terk davranışında buldukları ifade edilmektedir. Kısacası aile çocuğun kişiliğinin ve hayatının şekillendiği bir yapıdır. Bu yüzden okul terki ile mücadelede öncelikle aileye müdahalelerde bulunulması gerektiği söylenebilir (Sütçü, 2015).

Dünya çapında her yıl çok sayıda öğrenci okulu bırakıyor. Okulu bırakan öğrencilerin birçoğu izsiz kalıyor, yoksulluk içinde yaşıyor ve hapisaneye düşüyor. Okulu bırakma nedenlerine bakıldığında ise birçok nedenin bir arada bulunmasından dolayı sınıflamak zor olmasına rağmen 'ekonomik' nedenlerin birçok nedeni tetiklediği araştırma bulguları arasındadır. Bu yüzden okul terki üzerinde ailenin sosyoekonomik durumu oldukça büyük bir önem arz etmektedir (Kishore & Shaji, 2012).

Okul ve Çevresel Nedenler. Öğrenciler günün büyük bir çoğunluğunu okulda geçirmektedirler. Özellikle okul iklimi ve okul kültürünün öğrencinin okul terki üzerinde etkili olduğunu ifade eden çalışmalar bulunmaktadır. Okuldaki öğretmen sayısı ve etkili öğretmenlerin varlığı terk davranışları üzerinde etkili olabilmektedir. Okul terki üzerinde etkili olan okul faktörü okulun bulunduğu bölge, genel sosyoekonomik durum ve baskın etnik grup faktörlerinden de etkilenmektedir. Çeşitli uluslar arası araştırmalar okulu bırakmanın çeşitli nedenlerinin olduğunu ortaya koymuştur. Yapılan araştırmalarda okulu bırakmada madde kullanımının ve etnik grubun önemli bir etken olduğu saptanmıştır. Okulunun bulunduğu bölgedeki azınlık konumunda olan öğrencilerin okul terki noktasında risk altında olduğu saptanmıştır.

Ayrıca madde kullanımının çoğunlukla çevreden kaynaklandığı düşünüldüğünde okul terkinin etkileyen önemli bir çevresel neden olduğu söylenebilir. Ayrıca çevresel etmenlerin

bireysel etmenleri de etkilediği ve şekillendirdiği de araştırmacılar tarafından ifade edilmektedir. Son olarak öğrenci ile öğretmen ve yöneticiler arasındaki iletişim, öğrenciye yönelik ilgi ve alakanın da okul terki üzerinde etkili olduğu söylenebilir (Aloise-Young & Chavez, 2002; Karacabey, 2016; Sütçü, 2015).

Okul Terk Riskini Azaltmada Yönetici ve Öğretmen Sorumlulukları

Okul terkinin azaltmayı hedefleyen programlar okul, aile ve toplum işbirliğini temele alarak okul terkinin önlemeyi hedef edinmişlerdir. Okul terkinin nedenlerinden ikisinin okul ve eğitim sisteminden kaynaklandığı çalışmalarca ortaya konmuştur. Ayrıca araştırmalara göre öğretmenlerin olumsuz tutum ve davranışları da terk riskini artıran etmenler arasındadır. Bu doğrultuda öğretmen ve yöneticilerin farkındalıklarının ve duyarlılıklarının artırılmasına ek olarak okullarda okul terk riskini azaltmaya yönelik bir kurulun kurulması faydalı olabilir (Taylı, 2008; Eryılmaz Ballı & Kartal, 2020).

Okul terk riskini azaltmada yönetici ve öğretmenlerin okul terk riski teşkil edebilecek öğrencileri fark edebilmeli, onların ihtiyaçlarını karşılayabilmeli, sosyal ve duygusal açıdan destekleyebilmeli ve okul iklimini iyileştirip pozitif çevirmelidirler. Öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişim güçlendirilmeli ve böylelikle öğrenciler daha çok kabul edilmeli ve duygusal olarak desteklenmelidir (Kardaş, 2022).

Okul terkinin önlemede yönetici ve öğretmenler devamsızlık miktarının önemli bir etken olduğunu ve dikkate alınması gerektiğini ifade etmektedirler. Bu nedenle devamsızlık miktarının okul yönetimi tarafından takip edilmeli ve ailelere bildirilmelidir (Öztürk, 2021).

Millî Eğitim Bakanlığının Okul Terki ile Mücadele Politikaları

Okul terki yordanabilir ve önlenebilir bir süreç olmakla beraber sadece okul yöneticileri, öğretmen ve veli ile önlenebilir bir süreç olmamalıdır. Okul terkinin önlemede görev öncelikle eğitim politikalarını geliştiren, eğitim örgütlerinin devamını sağlayan ve okullardaki yasal düzenlemeleri yapan kurum olan MEB'e büyük görevler düşmektedir. MEB bu noktada okul terkinin önlemede çeşitli politikalar geliştirmektedir. Bu politikalar aşağıda açıklanmıştır:

1. 2022 yılında Ankara'da erken lise terkinin önlemek için çalıştay düzenlenmiştir. Bu çalıştay kararlarına göre: okullardaki okul terkinine yönelik uygulanan programlar rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri ile bütünleştirilecek, öğrencilere yönelik 'Öğrenci Psikoeğitim Programı' hazırlanacak ve velilere yönelik ise 'Veli Psikoeğitim Programı' hazırlanacaktır.

2. MEB 2022 yılında 81 ilin Millî Eğitim Müdürleri ile gerçekleştirmiş olduğu toplantıda, okul terk riski taşıyan öğrencilerin tespit edilmesine yönelik ‘erken önleme sistemini’ ve kayıt dışı öğrencileri sisteme dâhil etmek için neler yapılması gerektiğini konuşarak o yıl içerisinde erken uyarı sistemiyle pek çok öğrenciyi okul terkenden uzaklaştırdığını ve okullaşma oranlarını artırdığını açıklamıştır.
3. 10 Aralık 2021 tarihinde başlayan ve 30 ay sürmesi planlanan “Ortaöğretimde Devam ve Okullaşma Oranlarının Artırılması Teknik Destek Projesi” (ODAP) geliştirilmiş ve uygulanmıştır.
4. Millî eğitim bakanlığı okul terkini önleme ve okullaşma oranlarını artırma kapsamında Avrupa Birliği tarafından teknik destek ve fon yardımı almaktadır.
5. ODAP ile bakanlık; kapsamlı bir önleme, müdahale ve telafi modeliyle okula devamı ve okullaşma oranını artırmaya yönelik faaliyetlerde bulunmaktadır.
6. MEB erken okul terkini önlemeye yönelik risk altındaki öğrencileri için ev ziyaret programları düzenlemektedir. Bu kapsamda ev ziyaretlerine katılacak öğretmen ve okul yöneticileri için kılavuzlar hazırlayarak süreci daha disiplinli, kontrol edilebilir ve sistemli hâle getirmeye çalışmaktadır.
7. 2023 yılında okul terkini önlemeye ve öğrencilerin kayıt dışı olmasını önlemeye yönelik olarak; okullarda devamsızlık miktarları konusunda düzenlemeler yapılmış, öğrencilerin açık liseye geçişi zorlaştırılıp örgün eğitim almalarına yönelik çalışmalar yapılmış ve devamsızlık affi durumuna da çeşitli kısıtlamalar getirilmiştir.
8. Aile ve sosyal hizmetler bakanlığı tarafından erken okul terkini önlemeye yönelik; şartlı eğitim yardımları, eğitim materyali yardımları, öğrenci barınma ve taşınma yardımları, öğle yemeği yardımı, ücretsiz ders kitabı yardımı ve yurt yapımı ile destek sağlanmaktadır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2022; MEB, 2022; MEB, 2023; ODAP, 2023).

Alan yazını okumalarından elde edilen ve bakanlığın kendi resmi sitesinden elde edilen veriler ışığında MEB’in okul terkini erken önlemeye yönelik birtakım faaliyetlerde bulunduğu, gerekli ve ilgili ulusal ya da uluslar arası kuruluşlarla da ortak işler yaptığı söylenebilir. Tüm bunlar dikkate alındığında ise bakanlığın okul terki tehlikesinin farkında olduğu, politikalar geliştirdiği ve uygulamalarla süreci izlediği söylenebilir.

İlgili Araştırmalar

Okul Terki ile İlgili Araştırmalar

Okul terki ile ilgili alan yazını incelendiğinde, okul terki ile ilgili yapılmış çalışmaların genel anlamda odak noktasını terk nedenleri, terke neden olabilecek etmenler ve okul terkinin önlenabilir oluşunu değerlendirilmesi oluşturmaktadır. İncelenen çalışmalarda genellikle cinsiyet, yaş, sosyoekonomik durum, yaşanılan evre ve sosyolojik yapı değişkenleri etrafında okul terki incelemiştir. Çalışmalarda ele alınan bir başka değişkenler ise aile desteği ve katılımın terki ne kadar etkilediğidir. Öğrencilerin okul terkinin önlemede devamsızlık sayılarının önemli olduğu düşünülüp incelenmiştir. İncelenen çalışmaların sonuç ve bulguları aşağıda daha detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Kardaş (2022) nitel araştırma türünde yapmış olduğu çalışmasında, okul terkinin önlenmesi için öğretmen katılımının da olduğu bir psikolojik destek programının değerlendirilmesini yapmıştır. Araştırmada okul devamsızlık sayılarının fazlaca olduğu ve özellikle Roman öğrencilerin de bulunduğu bir ortaokul tercih edilmiştir. Öğretmenler okuldaki Roman öğrencilerin uyum problemleri yaşadıklarını, erken yaşta evlilik, okul terki ve devamsızlık gibi sorunlarının olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin öğrencideki bu problemlerin onların kültürlerinin bir parçası olarak gördükleri de bir başka bulgudur. Bu bulgudan yola çıkarak öğretmenlerin bu tutumlarının öğrencideki okul terki durumunu normalleştirdikleri düşünülebilir. Bir başka bulguya göre ise öğrencilerdeki yoksulluk, kültürel farklılıklardan kaynaklı dışlanmışlık hissi ve ailelerin çocuklarının eğitimlerine ilgisiz oluşları da okul terkinin artırmaktadır.

Ünver (2022) okul terki nedenlerini ve okul devamsızlığı konusunu bir meta-sentez yöntemiyle incelemiştir. Çalışma bulgularına göre okul ve devamsızlığı ve okul terki birbiriyle bağlantılı ve bütünleşmiş bir şekilde ele alınabilir. Öğrencilerdeki düşük akademik başarı devamsızlığı ve okul terkinin tetiklemede ve artırmaktadır. Sınıf iklimi ve okul ikliminin olumsuz olması okula bağlılık duygusunun gelişmemesine neden olabiliyorken bu durum da hem devamsızlığı hem de terki artırabilmektedir.

Bir başka bulguya göre ise sınıf mevcutlarının fazla olması öğrenci-öğretmen etkileşimini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca araştırmaya göre öğrenciler aile bireylerinin desteğine de ihtiyaç duymaktadırlar ve desteklenme duygusu öğrencide okul terkinin azaltan ve okula devamı artıran bir etken olarak ifade edilmiştir.

Polat (2021) araştırma sonuçlarına göre eğitim kurumlarında okul terki ve akademik başarı açısından risk altındaki öğrencilerin önceden öğrenilebileceğini ifade etmiştir. Bu da

okullarda risk altındaki öğrencilerin tahmin edilebilmesinin okul terkinin önleme de etkili bir takım çalışmalarla önlenebileceğini ortaya çıkarmaktadır.

Öztürk (2021) yapmış olduğu karma araştırma türündeki çalışmasında öğrencilerin sağlık sorunları nedeniyle okulu terk edebildiğinden, öğrencilerin okulu kendi istekleriyle bıraktıkları, okumak istemedikleri ve dersleri anlayamadıkları için okula devam da problemler yaşadıklarını ifade eden sonuçlara ulaşmıştır. Bu bulgulardan yola çıkarak okul terki probleminde öncelikli olarak öğrenci ile etkileşime geçilmesinin faydalı olacağı söylenebilir. Araştırmadaki birkaç bulguya göre okuldaki zorbalık ve şiddet olayları okul terkinin artırmaktadır. Öğretmenlerin tutumlarının ise okul terki üzerinde bir etkisinin olmadığı görülmüştür.

Dirik (2020) karma araştırma türünde yapmış olduğu çalışmasında okula devam eden öğrencilerin öğretmenleriyle daha çok etkileşim hâlinde olduğu, akademik başarıları artıça öğretmenlerini daha çok sevdikleri ve okula severek geldikleri, evde ders çalışan öğrencilerin okula daha istekli geldikleri ve yine bu öğrencilerin okula bağlılıklarının arttığı görülmüştür. Çevresinde okulu terk etmemiş öğrencilerin bulunduğu ortamda bulunan öğrencilerin okullarını daha çok sevdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan da yola çıkarak sosyal öğrenmenin ve çevre etkisinin okul terkinde önemli bir noktada bulunduğunu söyleyebiliriz. Çalışmada ulaşılan bir bilgiye göre ise okulu terk eden öğrencilerin pişmanlık yaşadıkları ve geri dönmek istedikleri çıkarımında bulunulmuştur.

Çetin (2019) ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirmiş olduğu çalışmasında lise öğrencilerinin okul terk risklerinin okul iklimi ve yapısal özellikler kuramı açısından incelemiştir. Okul terk riski ile öğrencilerin yaşları arasında pozitif yönde ilişki bulunmuş olup yaş ilerledikçe terk riskinin arttığı görülmüştür. Erkek öğrencilerin kadın öğrencilere nazaran okul terki davranışında daha çok buldukları ifade edilmiştir. Lise öğrencilerinin okul terk riski ile ortaokuldaki akademik başarıları arasında ilişki bulunmuştur. Ortaokulda düşük başarıya sahip öğrencilerin lise de okulu terk etme risklerinin fazla olduğu ifade edilmiştir.

Bu bulgudan yola çıkarak okul terkinin bulunan eğitim kademesinde değil bir önceki kademe de çözülebileceğini ve özellikle ortaokulun bunun için oldukça önemli olduğu yorumu yapılabilir. Olumlu okul ikliminin ve destekleyici okul ikliminin okul terk riskini azalttığı ifade edilmiştir. Sınıf tekrarı yapan ve okuldan sonra ek bir işte çalışan öğrencilerinde okul terk risklerinin diğer öğrencilerden daha fazla olduğu görülmüştür.

Tırpancioğlu (2019) ilişkisel tarama modelinde yapmış olduğu çalışmasında ortaokul öğrencilerinden veriler toplamıştır. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere nazaran okul terk

risklerinin fazla olduğu, eğitim kademesi arttıkça terk riskinin arttığı, öğrencilerin kardeş sayısı arttıkça okul terk risklerinin de arttığı ve gelir düzeyi azaldıkça terk riskinin arttığı görülmüştür. Akademik başarı düşüklüğünün ve devamsızlığın terk riskini artırdığı görülmüştür. Okul terk riskinin okulun bulunduğu semt ile arasında da ilişki bulunmuştur. Daha düşük sosyoekonomik bir semtte daha yüksek sosyoekonomiye sahip semte göre terk riski fazladır denebilir.

Özger (2019) liselerde okul terk riskini betimsel tarama yöntemi ile incelemiştir. Araştırmada öğrencilerin kendini yalnız hissetme, sınıfların kalabalık olmasından rahatsızlık duydukları ve arkadaşlarıyla etkinliklere katılamadıklarını bu durumun ise terk riskini artırdığı görülmüştür. Anadolu Meslek Liselerinin ise okul terk riski bakımından diğer lise türlerine göre daha fazla risk altında olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Sosyo ekonomik durum ile okul terki arasında çok anlamlı bir ilişki bulunanmış araştırmacı bunu öğrencilerin daha sonra iş bulabilmek için hiç değilse bir lise diplomalarının olması gerektiğinin farkında olmalarından kaynaklandığını tahmin etmektedir. Akademik başarı düzeyi ile devamsızlık miktarı ile de okul terk riski arasında ilişkinin olduğu görülmüştür.

Yıldız ve Eldeleklioğlu (2018) yapmış oldukları çalışmalarında Türkiye’de okul terkinin ne olduğuyla ilgili bir açıklamanın bulunmadığını ve okul terki ile ilgili kesin bir açıklamanın da olmadığını ifade etmişlerdir. MEB ile hazırlanan okul terk politika taslağının UNICEF’in 2013’te hazırladığı okul terk raporuyla daha uyumlu olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca araştırma bulgularına göre okul terki konusu sadece okul ile sınırlı kalmamalı. Terk daha bütüncül ele alınarak diğer faktörlerle birlikte değerlendirilmelidir.

Zengin (2021) yapmış olduğu çalışmasında erkek öğrencilerin antisosyal davranış eğilimlerinin daha yüksek olduğunu ve bu yüzden okul terk risklerinin daha fazla olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Kız öğrencilerin ise okul terk riski açısından sessiz olan kızların terk risklerinin daha fazla olduğunu ifade etmektedir. Risk gurubunu oluşturan bu öğrencilerle erken yaşlarda bireysel danışmanlık yaparak ve daha fazla sosyal aktivitede bulunmalarında onlara destek olunur ise okula ve eğitime bağlılıklarının artacağı yorumu yapılmıştır.

Öznel İyi Oluş ile İlgili Araştırmalar

Öznel iyi oluşla ilgili yapılan alan yazınında öznel iyi oluşun hem psikoloji alanıyla hem de eğitim alanıyla ilgili yapılmış pek çok çalışmanın bulunduğu görülmüştür. Çalışma dâhilinde eğitim ile ilgili yapılmış çalışmalar incelenmiştir.

İncelenen çalışmaların genel anlamda odağını öznel iyi oluşu etkileyen etmenlerin neler olduğu oluşturmaktadır. Bu bağlamda öznel iyi oluşu etkileyeceği düşünülen cinsiyet, yaş,

demografik özellikler, aile ve aile içi iletişim değişkenlerinin özel iyi oluşa etkisi araştırılmıştır. Ayrıca öznel iyi oluşun bireyde ne gibi bir etkisinin olduğu ve kişide hangi etmenler üzerinde etkisinin olduğu da araştırmalarda incelenmiştir. Çalışma için incelenen araştırmaların sonuçları ve bulguları aşağıda açıklanmıştır.

Akdoğan (2021), on beş yaş üzerindeki gençlerin öznel iyi oluşları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan çalışmaya göre cinsiyet ve öznel iyi oluş arasında bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin erkekler lehine olduğu görülmüştür. Yani erkek bireyler kadınlardan daha yüksek öznel iyi oluş puanına sahiptir denmektedir. Lisans-ön lisans grubundaki bireyler lisansüstü eğitim alan bireylerden lisansüstü eğitim alan bireyler ise lise öğrenimine devam eden bireylerden daha yüksek öznel iyi oluş puanına sahip olduğu görülmüştür. Öznel iyi oluş ve yaşam doyumu arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Öznel iyi oluş puanı yüksek bireylerin yaşam doyum puanlarının da yüksek olacağı söylenebilir.

Beyhan ve Boz (2020), lise öğrencilerinin öz yeterlilikleri ve öznel iyi oluşları arasındaki ilişki üzerine çalışmışlardır. Araştırma bulgularına göre öz yeterlik ile bazı demografik özellikler arasında ilişki bulunduğu gibi öznel iyi oluşla da arasında pozitif ve tahmin edici bir ilişki görülmüştür. Araştırma bulgularına göre öz yeterlilik ve aile eğitim durumu arasında negatif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Şöyle ki anne ve babası okuryazar ya da ilkökul mezunu olan öğrenciler anne ve babası üniversite mezunu olan öğrencilere göre daha yüksek öz yeterlilik algısına sahiptirler denebilir. Bu bulgudan yola çıkılarak üniversite mezunu ailelerin çocuklarından beklentilerinin fazla olması ve ders konularında daha baskıcı ve disiplinli bir tutuma sahip olmaları böyle bir durumun yaşanmasına sebep olmuş olabilir şeklinde bir yorum yapılabilir. Öz yeterlilik ve öznel iyi oluş arasında pozitif yönde ve yüksek bir ilişki araştırma sonuçlarında görülmüştür.

Özyürek (2020), ergenlerin öznel iyi oluşlarına aile içi etkileşim programının etkisini incelemiştir. Araştırma bulgularına göre cinsiyet tek başına öznel iyi oluşu etkilememektedir.

Araştırma bulgularına göre cinsiyet fark etmeksizin öznel iyi oluş bireye sunulan destekten ve verilen değerden etkilenmektedir. Parçalanmış ailelerde büyüyen çocukların ilk etapta öznel iyi oluşları tam aileye sahip çocuklardan daha düşük iken verilen program sonrası öznel iyi oluşlarında artış meydana gelmiştir. Bu da öznel iyi oluşun ailedeki destekleyici ve kabullenici tutumlardan etkilenebileceğini ve özellikle aile içi etkili iletim ile öğrencide öznel iyi oluşun artırılabilceğini göstermektedir.

Kaplan vd., (2021) öğrencilerin sosyal görünüş kaygıları ve öznel iyi oluşları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada öğrencilerin sosyal görünüş endişeleri ile

öznel iyi oluş puanları arasında orta düzeyde negatif yönlü bir ilişki görülmüştür. Öznel iyi oluş ile psikolojik sağlık arasında pozitif düzeyde bir ilişki bulunmaktayken öznel iyi oluşu yüksek birinin sosyal görünüş kaygısının düşük olması normal görülebilir. Araştırmadaki bir başka bulguya göre ise öznel iyi oluş sosyal görünüş kaygısını negatif yönde yordamaktadır. Yani öznel iyi oluş puanı yüksek olan bir öğrencinin sosyal görünüş kaygılarının düşük olması beklenmektedir.

Biswas-Diener vd., (2004) yapmış oldukları çalışmalarında öznel iyi oluşun ekonomi içinde önemli bir kavram olduğunu ifade etmektedirler. Öznel iyi oluşun bireyin endişe hâline etki ettiğini ve bu endişelerin yaşam kalitesini yakından etkilediğini ve tüm bunların kamu politikalarına da etki edeceğini ifade etmektedirler. Araştırmacılara göre mutlu ve özgür insanlar daha iyi performans göstererek ülke ekonomisine de katkı sağlayacaklardır. Bu bulgulardan yola çıkarak gerek ekonomik gerekse diğer örgütlerin insanlardan oluştuğunu düşünürsek bu örgütlerin devamının ve ekonomik olarak kalkınmasının da insanlar aracılığıyla olacağı yorumu yapılabilir.

Roysamb vd., (2004) yapmış oldukları araştırmalarında genç yetişkinlikte öznel iyi oluşun önemli ölçüde breyi etkilediğini ifade etmektedirler. Bu yaşlarda öznel iyi oluşun bireylerin sağlığı üzerinde etkisinin olduğu bulgular arasındadır. Özellikle bireylerin gelecek kaygıları ve refah seviyeleri arasında ilişkinin bulunduğunu ve bu kavramlara yönelik yapılacak araştırmaların özellikle çevresel etmenlere odaklanmalarının faydalı olacağını ifade etmektedirler. Bu bulgulardan yola çıkarak öznel iyi oluşun çevresel faktörlerden etkilendiğini, gelecek ve insan refahı üzerinde etkisinin olduğu söylenebilir.

Okul Yaşantısı ile İlgili Araştırmalar

Alan yazınında okul yaşantısı, okuldaki yaşantılar ve öğrenciler ile ilgili çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Okul yaşantısı ile ilgili yapılan çalışmalar okul yaşantısının ne olduğunu açıklamaktan çok yaşantıların ne olduğu üzerinde durulmuştur.

Çalışmaların odak noktası genellikle; okul yaşam kalitesi, okul yaşamı, istenmeyen öğrenci davranışları, eğitimde fırsat eşitliği, eğitim politikaları, okul iklimi ve okul kültürü gibi kavramların incelenmesi ve paydaşların görüşlerinin ne olduğu konusundadır. Çalışmaların çoğunda öğrencilerden veri toplanmış olması da dikkat çekicidir. İncelenen çalışmaların sonuç ve bulguları aşağıda daha detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Yılmaz (2005), ilköğretim okulu öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin görüşlerini incelemiştir. Yapılan çalışmaya göre özel okul öğrencilerinin ve devlet okulu öğrencilerinin okul yaşantılarının niteliğine yönelik görüşlerinin farklı olduğu ortaya

konmuştur. Bir diğer bulguya göre ise özel okul öğrencileri okul yaşantısından devlet okulundaki öğrencilere göre daha memnundurlar. Bunun nedeninin özel okulların donanım ve fiziki alt yapı bakımından devlet okullarından daha iyi konumda olmaları olabilir.

Tunç ve Beşaltı (2014), okul yaşam kalitesini bazı değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmaya göre kız öğrenciler okul yaşamına daha olumlu bakmaktadır. Yine araştırmaya göre kız öğrenciler okuldan daha memnundurlar. Bir başka bulguya göre ise öğrencilerin sınıf seviyeleri arttıkça okul yaşam doyumları düşmektedir. Bunun sebebinin sınıf düzeyi arttıkça sorumlulukların ve hayat kaygısının artması olduğu düşünülebilir.

Demirtaş (2010), okul başarısı ve okul kültürü arasındaki ilişkiyi saptamak için bir çalışma yapmıştır. Çalışmaya göre olumlu okul ikliminin oluşmasında okul müdürleri diğer paydaşlardan daha önemlidir. Araştırmaya göre okuldaki egemen kültür, okuldaki tüm bireyleri etkiler ve öğrencilerin davranışlarına da yansır. Okul kültürünün işbirlikçi ve pozitif olması öğrencilerin okulun amaçlarını benimsemesine ve akademik başarılarının da artmasını sağlar. Bu bulgudan yola çıkarak okuldaki egemen kültürün öğrenci deneyim ve yaşantılarına da etki ettiği ve okul yaşantı algılarını da etkilediği söylenebilir.

Sarı ve Cenkseven (2008), öğrencilerin okul yaşam kalitesi ve benlik algıları arasındaki ilişkiyi saptamaya yönelik bir çalışma yapmışlardır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin benlik algıları ve okul yaşam kaliteleri arasında ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin benlik algıları okul yaşamını olumlu ya da olumsuz algılamada önemli bir etkidir. Bu bulgu ışığında öğrencilerin okul yaşantılarına yönelik olumlu izlenime sahip olmalı üzerinde de benlik algılarının ve bireysel değerlendirmelerin önemli olduğu söylenebilir.

Gedik ve Cömert (2018), ortaöğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitelerini saptamak için bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmaya göre günün büyük bir bölümünü okulda geçiren öğrencilerin okula yönelik duygularını etkileyen pek çok etmen bulunmaktadır. Araştırmada öğrencilerin okula yönelik duyguları orta seviyede bulunmuştur.

Bunun sebebinin ise okuldaki iletişim ağının yeterince gelişmemesi olduğu söylenmiştir. Bu bulgudan yola çıkarak okuldaki iletişimin öğrencilerin okula yönelik algılarında etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Öğülmüş ve Özdemir (1995), sınıf ve okul büyüklüğünün öğrenciler üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre okul büyüklüğü öğrencilerin deneyimleri üzerinde etkilidir. Küçük okuldaki öğrenciler daha aktif ve daha fazla davranış alanına girmektedirler. Bu bulgudan yola çıkarak küçük okullarda öğrencinin az olmasının onlara

daha çok davranışta bulunma fırsatı verdiği düşünülebilir. Küçük okullardaki öğrencilerin davranışta doyumları ve sorumluluk alma istekleri daha yüksektir. Ayrıca çalışmada şaşırtıcı kısım ise okul büyüklüğünün ne olduğunun henüz netlik kazanmamış olmasıdır. Bulgulara göre okul büyüklüğü ile ilgili çalışmalar hâlâ devam etmektedir.

Özdemir (2015), ortaokul öğrencilerinin okul tükenmişliklerini çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırma bulgularına göre kız öğrencilerin okul tükenmişlik seviyelerinin erkek öğrencilerden daha fazladır. Bu sonuç nezdinde ataerkil toplumun kadına daha fazla görev yüklemesinin kız öğrencilerde okula karşı bir tükenmişlik yaşamalarında etkili olduğunu akla getirmektedir. Bir başka bulguya göre ise öğrencilerin ev ödevlerine ayırdıkları süre arttıkça okula yönelik tükenmişlik seviyeleri de artmaktadır. Araştırmaya göre öğrencilerin okula bağlılıkları arttıkça okula yönelik tükenmişlik seviyeleri azalmaktadır. Bu da okula bağlılık ve okul tükenmişliği arasında negatif bir ilişki oluşturmaktadır.

Yüner ve Özdemir (2017), metaforik okul algısı ve okul terki üzerindeki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya göre öğrenciler okulu orta düzeyde baskı yeri olarak algılamaktadırlar. Bu bulgudan yola çıkarak eğitim sisteminin hâlâ merkezî ve klasik bir yapıda olduğu akla gelmektedir. Öğrencilerin okul terkinin ise okulda kendilerini yalnız hissetmelerinden, değer görmemelerinden ve kabul görmemelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Okul terki ile metaforik okul algısı arasında ilişki bulunmuştur. Okulu baskı yeri olarak gören öğrencilerin okul terk puanları da yüksek çıkmıştır. Bu bulgu bize okulda kabul ve etkili iletişimin okula yönelik pozitif tutum geliştirmede ve okula bağlılıkta etkili olduğunu göstermektedir.

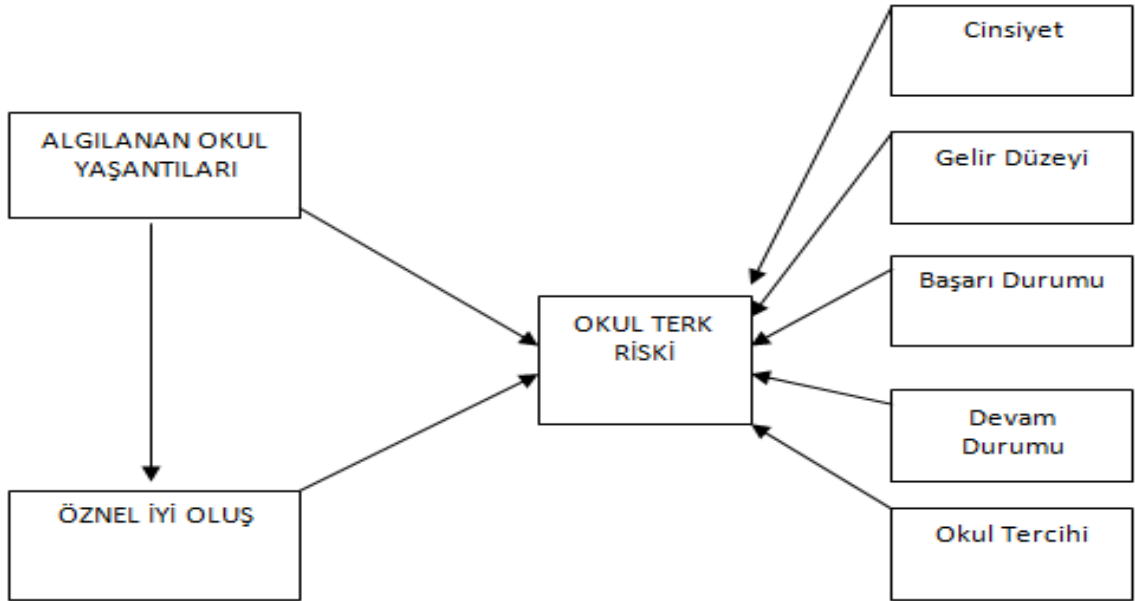
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada, nicel araştırma türlerinden olan betimsel ve ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır. Betimsel tarama modelinde var olan bir durumun belirlenmesi ve betimlenmesi amaçlanır (Bingöl, 2022). İlişkisel tarama modelinde ise iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkinin varlığı ve var olan ilişkinin düzeyi belirlenmeye çalışılır. Bu araştırma modelleri, değişkenler arasındaki ilişkiyi bir neden sonuç ilişkisi olarak yorumlanmaktan ziyade birbirlerini etkileme ve değiştirme düzeylerine ilişkin yorum yapılmasını sağlar (Yılmaz, 2021). Araştırmada ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin okuldaki yaşantı algılarının öznel iyi oluş ve okul terk riski üzerindeki etkisi incelenmiştir. Değişkenler arasında incelenen ilişkiler aşağıda gösterilmiştir.

Şekil 1. Değişkenler Arasındaki İlişkiler

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Erzurum ilinde öğrenim gören 12.000 8. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır (MEB, 2022). Araştırmanın örneklemini belirlerken basit rastlantısal örnekleme tekniği kullanılmıştır.

Bir diğerk adı basit orantısız örnekleme türü olan bu örnekleme türü, evrendeki elemanların eşit derecede seçilebilme şansının olmasından dolayı tercih edilmiştir (Altunışık vd., 2022).

Araştırmada %95 güvenirlilik seviyesi ve %5 hata payı dikkate alınarak örnekleme büyüklüğünü hesaplamada hazır evren-örnekleme hesaplama tablosu kullanılmıştır (Krejcie & Morgan, 1970). Tabloda yapılan işlemler neticesinde örnekleme grubu yaklaşık 373 kişi hesaplanmıştır. Veri toplama araçlarında eksik veya yanlış işaretleme yapılması ve dağıtılan veri toplama aracının geri getirilmemesi ihtimali de göz önünde bulundurularak örnekleme grubu bu sayının üzerinde tutulmaya çalışılmıştır. Ayrıca örnekleme grubu, verilerin toplanmasının daha sağlıklı olacağı düşünülerek Erzurum merkez ilçelerindeki 8. sınıf öğrencilerinden oluşturulmuştur. Araştırmaya 381 öğrenci katılmış, kullanılan ölçek formlarından hiçbirinde eksik veri olmadığı görülmüştür. Yapılan testler sonucunda uç değerlerin bulunmadığı saptanmış ve 381 ölçek de değerlendirilmeye alınmıştır. Araştırma grubunun demografik bulguları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgilerine İlişkin Bulgular

Değişkenler	n	Yüzde (%)
Cinsiyet		
<i>Kız</i>	197	51,7
<i>Erkek</i>	184	48,3
Gelir Düzeyi		
<i>Düşük</i>	27	7,1
<i>Orta</i>	295	77,4
<i>Yüksek</i>	59	15,5
Genel Başarı		
<i>Çok İyi</i>	66	17,3
<i>İyi</i>	151	39,6
<i>Orta</i>	133	34,9
<i>Düşük</i>	26	6,8
<i>Çok Düşük</i>	5	1,3
Okul Devam Durumu		
<i>Hiç Devamsızlık Yapmadım</i>	138	36,2
<i>Özürsüz Devamsızlık Yaparım</i>	86	22,6
<i>Sadece Özürlü Devamsızlık Yaparım</i>	157	41,2
Devamsızlık Bildirimi		
<i>Aldım</i>	78	20,5
<i>Almadım</i>	303	79,5
Okul Seçimi		
<i>Evet Yine Bu Okulda Okurum</i>	283	74,3
<i>Keşke Başka Okula Gitseydim</i>	98	25,7
TOPLAM	381	% 100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %51,7' si (n=197) kız ve %48,3' ü (n=184) erkektir. Gelir düzeylerine bakıldığında %7,1'sinin (n= 27) düşük gelir düzeyine, %77,4'sinin (n=295) orta seviye gelir düzeyine ve %15,5'inin (n=59) ise yüksek gelir düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

Genel başarı durumları değerlendirmeleri incelendiğinde %17,3'ü (n=66) genel başarı durumunu çok iyi, %39,6'sı (n=151) genel başarı durumunu iyi, %34,9'u (n=133) genel başarı durumunu orta, %6,8'i (n=26) genel başarı durumunu düşük, %1,3'ü (n=5) genel başarı durumunu çok düşük olarak değerlendirdiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okula devam durumları incelendiğinde; %36,2'sinin (n=138) hiç devamsızlık yapmadığı, %22,6'sının (n=86) özürsüz devamsızlık yaptığı ve %41,2'sinin (n=157) sadece özürlü devamsızlık yaptığı görülmektedir. Öğrencilerin devamsızlık bildirim alma durumlarına bakıldığında ise %79,5'i (n=303) devamsızlık konusunda kimseden bildirim almamıştır ve %20,5'i ise okuldan veya ailesinden devamsızlık konusunda bildirim almıştır. Araştırmaya katılan 8.sınıf öğrencilerinin okul memnuniyeti ve okul seçimi tercihlerine bakıldığında %74,3'ünün (n=283) seçme şansları olsa tekrar bu okulda okumak istedikleri ve %25,7'sinin (n=98) ise seçme hakları olsa mevcut okullarında okumak istemedikleri görülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler; örnekleme alınan öğrencilerin durumlarını belirlemek için kişisel bilgi formu, 'Algılanan Okul Yaşantıları Ölçeği', 'Ergenler için Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği' ve 'Okul Terk Riski Ölçeği' ile toplanacaktır. Aşağıda araştırmada kullanılacak ölçekler hakkında bilgi verilmiştir.

Algılanan Okul Yaşantıları Ölçeği

Anderson-Butcher, Amorose, Lachini ve Ball (2012) tarafından bireylerin okul yaşantılarına ilişkin algılarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Daha sonra ölçek Baytemir, Akın Kösterelioğlu ve Kösterelioğlu (2015) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçek; akademik izleme, akademik motivasyon ve okula bağlılık olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Toplamda 14 maddeden oluşan ölçek Likert tipinde sorulardan oluşmaktadır. Ölçekten alınacak puanlar 14 ile 70 arasında olup ters puanlanan madde yoktur.

Ölçeğin yapısı doğrulayıcı ve çok grupla faktör analizleri ile doğrulanmıştır. Yordama geçerliliğine bakıldığında ise anlamlı düzeyde sonuçlara ulaşılmıştır. Ölçeği geliştiren araştırmacılar tarafından güvenilirlik testi için Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmış ve ölçeğin güvenilir olduğu tespit edilmiştir ($\alpha=.90$). Baytemir, Akın Kösterelioğlu ve Kösterelioğlu (2015) tarafından Türkçeye uyarlandığı süreçte yapılan inceleme sonucunda Cronbach alfa katsayıları; Akademik İzleme için .77, Akademik Motivasyon için .75, Okula Bağlılık için .77 ve ölçeğin bütünü için .87 olarak ifade edilmiştir.

Ergenler İçin Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği

Öznel iyi oluşun kısa formunu Tian vd. 2015 yılında geliştirmiş; Özdemir ve Sağkal (2016), Türkçeye uyarlamış ve geçerlilik-güvenirlik çalışmasını yapmışlardır. Ölçek okul doyumunu ve okulda duygu olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Ölçek puanlamasında 'Okul Doyumu' puanları ilk 8 maddeye verilen yanıtların ortalaması alınarak bulunur. Okulda Duygu boyutu için puan hesabı yapılırken olumlu duyguyu ifade eden (madde 9) maddeye verilen cevaptan olumsuz duyguyu ifade eden (madde 10) maddeye verilen cevap çıkarılır. Ölçeğin genel puanı, Okul Doyumu ve Okulda Duygu boyutları için hesaplanan puanların toplanmasıyla bulunur. Toplam 10 maddeden oluşan ölçek altılı likert dereceleme tipinde oluşturulmuştur (1 = Kesinlikle katılmıyorum, 6 = Kesinlikle katılıyorum; 1 = Hiçbir zaman, 6 = Her zaman)

Ölçeğin güvenilirliği için okul doyumunu alt boyutu Cronbach alfa değeri .82 olarak belirlenirken okulda duygu boyutunun iki maddeden oluşması ve negatif korelasyona sahip olmaları dolayısıyla anlamlı Cronbach alfa katsayısı hesaplanamamıştır. Ölçek güvenilirliği için ayrıca beş hafta arayla test-tekrar test yöntemiyle güvenilirlik düzeyi incelenmiştir. Elde edilen güvenilirlik düzeyine göre ölçeğin tamamı (.71), okul doyumunu (.65) ve okulda duygu (.62) boyutlarının güvenilir olduğu ifade edilmiştir.

Okul Terk Riski Ölçeği

Ölçek 2015 yılında Zuhal Sütçü tarafından geliştirilmiştir. 5'li Likert tipinde geliştirilmiş olan ölçek ortaokula devam eden öğrencilerin okul terk risklerini ve terk tiplerini belirlemek amacıyla 33 maddeden oluşmaktadır. Ölçek; 'Başarısızlık Algısı' 8 madde, 'Sessiz Davranma' 9 madde ve 'Anti Sosyal Davranma' 16 madde olmak üzere üç alt boyuta sahiptir.

Ölçek geliştirme basamaklarına uygun bir şekilde geliştirilen ölçeğin yapı geçerliği açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleriyle test edilmiştir. Güvenirlik için ölçeğin her boyutunun Cronbach alfa katsayısı ile yapı güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır.

Geçerliği ve güvenilirliği doğrulanmış ölçekte, başarırsızlık algısı, sessiz davranma ve antisosyal davranma olmak üzere üç alt boyut yer almaktadır. Ölçeğin araştırmacı tarafından belirlenen Cronbach Alfa katsayısı; 'Başarırsızlık Algısı' alt boyutu için ,86, 'Sessiz Davranma' alt boyutu için ,83 ve 'Anti Sosyal Davranma' alt boyutu için ,89'dur.

Süreç/Uygulama

Araştırma kapsamında öncelikle araştırmada kullanılacak veri toplama araçlarını geliştiren ve uyarlayan araştırmacılardan yazılı izin alınmıştır. Ardından leklerin 8.sınıf ortaokul öğrencilerine uygulanabilmesi için Atatürk Üniversitesi Etik Komisyonuna ve Erzurum İl Millî Eğitim Müdürlüğüne izin başvuruları yapılmıştır.

Resm yazışma prosedürü doğrultusunda ilgili makamlardan izinler alınmıştır. Sonra bu ölçeklere araştırmacının hazırlamış olduğu kişisel bilgi formu eklenmiş ve veri toplama araçları uygulamaya hazır hâle getirilmiştir. Daha sonra ölçeklerin uygulanması sürecine geçilmiştir. Araştırmanın verileri 2023-2024 eğitim-ğretim yılı birinci döneminde Erzurum il merkezinde bulunan kamu ortaokullarında öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinden toplanmıştır. Uygulama sürecinde öncelikle okul müdürleri ile iletişime geçilmiş ve uygun bir gün talebinde bulunulmuştur. Okul müdürlerinin uygun gördükleri gün araştırmacı tarafından öğrencilere uygulanmıştır. Uygulama sırasında öğrencilerin samimi cevap verebilmesi ve ölçeklerde anlaşılmayan yerlerin sorulabilmesi için sınıflarda sadece araştırmacı bulunmuştur. Ölçek formunun st kısmında, araştırmaya katılacak öğrenciler için açıklayıcı bilgilere yer verilmiştir. Açıklayıcı bilgiler kısmında araştırmanın konusu, veri gizliliği ve araştırmanın amacı hakkında bilgiler verilmiştir. Ayrıca çalışmanın amacına ulaşılabilmesi için tüm sorulara samimi olarak cevap verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Veri toplama süreci araştırmacı tarafından yürütülmüş ve dikkatle izlenmiştir. Araştırma süresinde bilimsel araştırma kurallarını riayet edilmiş ve süreç bu ilkeler göz önüne alınarak yrtlmştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel verilerin analizi ve czmlenmesi, istatistiksel işlemleri için IBM SPSS Statistic 22 programı kullanılmıştır. Analiz sürecine geçilmeden önce kayıp veri olup olmadığı, verilerin normallik değerleri z skorları üzerinden incelenmiştir. Buna göre, verilerin basıklık-arpıklık değerlerine, grafiklere bakılmış aşırı u değer olmadığı kabul edilmiştir.

Parametrik testler öncesinde varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Ayrıca bağımsız değişkenler arasındaki çoklu bağlantılılığı denetlemek için korelasyon değerleri, Tolerance, VIF ve Condition Index göstergeleri incelenmiş gerekli varsayımlar sağlanmış,

tespit edilen göstergeler ilgili analiz tablolarında paylaşılmıştır. Mevcut verilerle ölçeğin yapı geçerliği doğrulayıcı faktör analizi ile tekrar test edilmiştir. İç tutarlık katsayısı hesaplanarak ölçeklerin güvenilirliği tespit edilmiştir.

Araştırmada, bağımsız gruplar için t-Testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve çoklu regresyon analizi uygulanmıştır. Sonuçların yorumlanmasında ".05" anlamlılık düzeyi ölçüt alınmıştır.

Araştırmada alt problem analizleri için okul terk riski ölçeği ve okul yaşantıları ölçeklerinin aritmetik ortalama değerleri hesaplanmıştır. Değişken analizleri bu değerlere göre yapılmıştır (Yılmaz, 2010). Bu ortalama değerlerde:

1.00-1.80 aralığı "çok düşük"

1.81-2.60 aralığı "düşük"

2.61-3.40 aralığı "orta"

3.41-4.20 aralığı "yüksek"

4.21-5.00 aralığı "çok yüksek" şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmada alt problem analizleri için öznel iyi oluş ölçek puanları hesaplanmıştır. Değişken analizleri bu değerlere göre yapılmıştır (Baltacı & Akbulut, 2021). Bu değerlerde:

3.00-11.32 aralığı "çok düşük"

11,33 – 19,65 aralığı "düşük"

19,66 – 27,98 aralığı "kısmen düşük"

27,99 – 36,31 aralığı "kısmen yüksek"

36,32 – 44,64 aralığı "yüksek"

44,65 – 53,00 aralığı "çok yüksek" şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmacı Rolü

Bu çalışmayı yapan araştırmacı, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi olarak araştırmanın her sürecinde aktif olarak yer almıştır. Araştırma sürecinin her aşamasında üzerine düşün görev ve sorumluluklar bulunmaktadır. Araştırmacı veri toplama sürecinde veri toplama araçları aracılığıyla katılımcılara müdahale etmeden demokratik bir ortamda verileri toplamıştır. Çalışma belirlenen iş takvimi süresinde tamamlanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada geçerlik ve güvenilirlik testleri yapılmış ve analiz bulguları paylaşılmış veri toplama araçları tercih edilmiştir. Veri toplama araçlarının seçiminde özellikle ölçek geliştirme basamaklarına uygun bir şekilde elde edilen bulguların raporlanması, ölçeğin yapı geçerliğinin test edilmesi, ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği için tespit edilen katsayıların uygunluk değeri dikkate alınmıştır. Ölçeklerin yapı geçerliği için araştırmada ayrıca mevcut verilerle doğrulayıcı faktör analizi yapılmış, elde edilen değerler referans değerlerle kıyaslanmıştır. Araştırmada kullanılacak ölçeklerin güvenilirliği için ölçek genelinde ve alt boyutlarında Cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır. Bu araştırma için “Algılanan Okul Yaşantıları”, “Ergenler İçin Kısa Okulda Öznel İyi Oluş” ve “Okul Terk Riski” ölçeklerinin iç tutarlılığı Cronbach Alfa değerleriyle kontrol edilmiştir. Elde edilen değerler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 2. *Algılanan Okul Yaşantıları Ölçeği, Ergenler İçin Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Okul Terk Riski Ölçeği Cronbach Alfa Katsayıları*

Ölçekler	Cronbach Alfa Katsayısı	Madde Sayısı
Algılanan Okul Yaşantısı	,90	14
Ergenler İçin Kısa Okulda Öznel İyi Oluş	,80	10
Okul Terk Riski	,92	33

Tablo 2 incelendiğinde Algılanan Okul Yaşantısı, Ergenler İçin Kısa Okulda Öznel İyi Oluş ve Okul Terk Riski Ölçeklerinin güvenilirlik katsayılarının .70’den yüksek olduğu ve elde edilen ölçeklerin güvenilir olduğu gözlemlenmiştir (Tabachnick & Fidell, 2013).

Mevcut araştırma verilerinin normal dağılımını incelemek amacıyla aritmetik ortalama, ortanca değer, varyasyon katsayısı, histogram grafiği, çarpıklık-basıklık değerlerine bakılmıştır. Tablo 3’te araştırma verilerinin normal dağılım bulguları yer almaktadır.

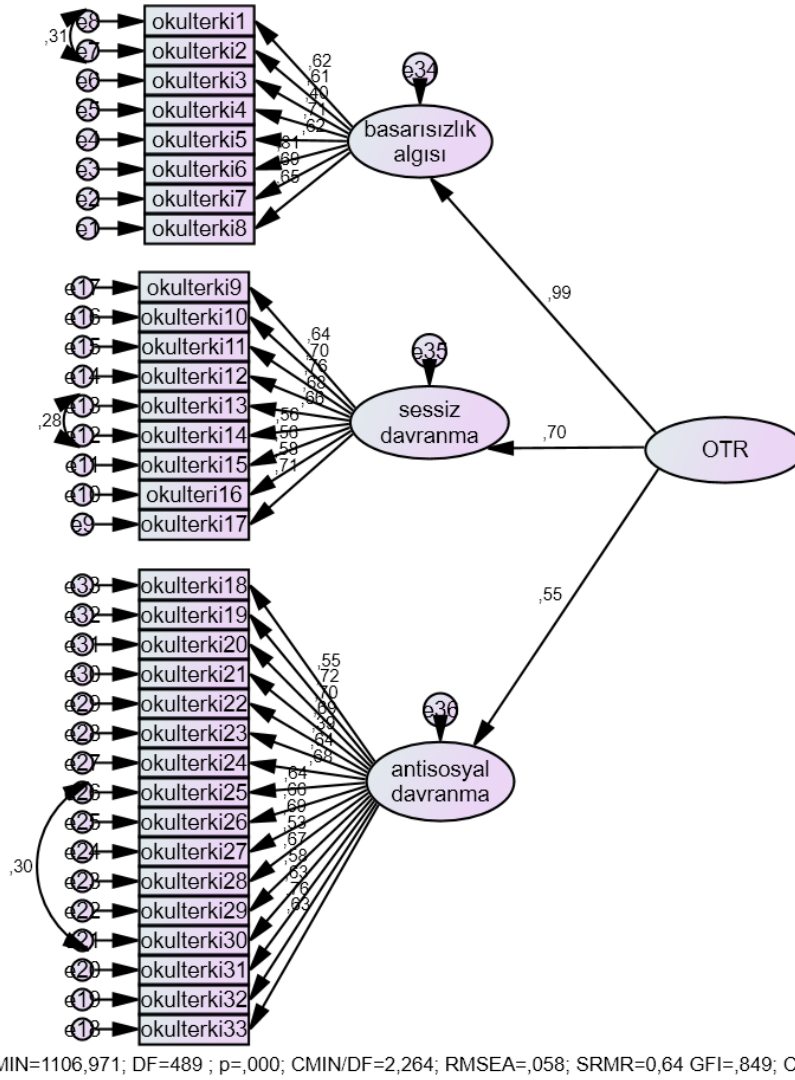
Tablo 3. *Çarpıklık ve Basıklık Analizleri*

Ölçekler	Ortalama	Medyan	Çarpıklık	Basıklık
Okul Terk Riski Ölçeği	2,03	1,96	,747	,478
Öznel İyi Oluş Ölçeği	5,49	5,62	-,363	-,505
Algılanan Okul Yaşantıları Ölçeği	3,67	3,85	-,771	,094

Tablo 3 incelendiğinde, çarpıklık-basıklık değerlerinin -1 ve +1 arasında olduğu görülmüştür. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1 arasında olması dağılımın normal olduğunun kanıtı olarak görülmektedir.

Okul Terk Riski ölçeğinin yapı geçerliliğinin doğrulanabilmesi için Doğrulayıcı Faktör Analiz değerleri incelenmiş ve analiz bulguları Şekil 2’de gösterilmiştir.

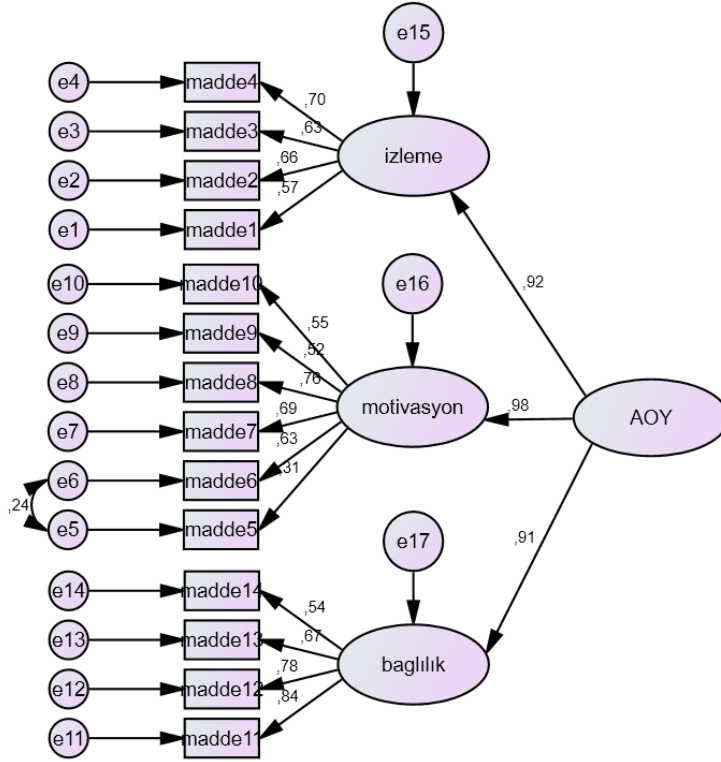
Şekil 2. Okul Terk Riski Ölçeği DFA Diyagramı

Şekil 2’de görüldüğü gibi Okul Terk Riski ölçeğinin yapı geçerliliğini test etmek amacıyla yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi neticesinde elde edilen uyum endeksleri ($\chi^2/sd=2,264 \leq 5$, $RMSEA \leq 0,10$, $SRMR \leq 0,08$, $GFI < 0,90$, $CFI < 0,95$) modelin kabul edilebilir olduğuna işaret etmektedir (Erkorkmaz vd., 2013).

Algılanan Okul Yaşantıları ölçeğinin yapı geçerliliğinin doğrulanabilmesi için Doğrulayıcı Faktör Analiz değerleri hesaplanmış ve Şekil 3’te verilmiştir.

Şekil 3. Algılanan Okul Yaşantıları Ölçeği DFA Diyagramı

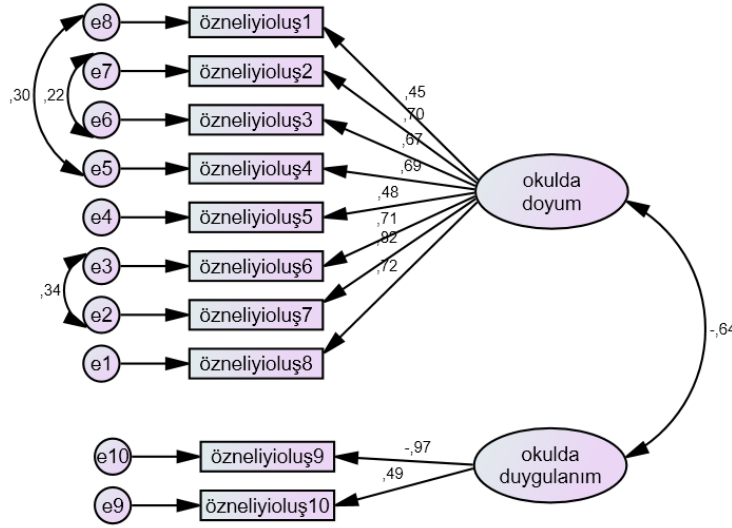

CMIN=224,859; DF=73 ; p=,000; CMIN/DF=3,080; RMSEA=,075; SRMR=0,53; GFI=,915; CFI=,922

Şekil 3'te görüldüğü gibi Algılanan Okul Yaşantıları ölçeğinin yapı geçerliliğini test etmek amacıyla yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi neticesinde elde edilen uyum endeksleri ($\chi^2/sd = 3.080 \leq 5$, $RMSEA \leq 0.10$, $SRMR \leq 0.08$, $GFI > .90$, $CFI > 0.90$) modelin kabul edilebilir olduğuna işaret etmektedir (Erkorkmaz vd., 2013) .

Ergenler İçin Kısa Okulda Öznel İyi Oluş ölçeğinin yapı geçerliliğinin doğrulanabilmesi için Doğrulayıcı Faktör Analiz değerleri hesaplanmış ve Şekil 4'te verilmiştir.

Şekil 4. Ergenler İçin Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği DFA Diyagramı

CMIN=80,028; DF=31 ; p=,000; CMIN/DF=2,582; RMSEA=,065; SRMR= 0,41; GFI=,958; CFI=,968

Şekil 4'te görüldüğü gibi Ergenler İçin Kısa Okulda Öznel İyi Oluş ölçeğinin yapı geçerliliğini test etmek amacıyla yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi neticesinde elde edilen uyum endeksleri ($\chi^2/sd=2.582 \leq 5$, $RMSEA \leq 0.10$, $SRMR \leq 0.08$, $GFI \geq .95$, $CFI > 0.95$) modelin kabul edilebilir olduğuna işaret etmektedir (Erkorkmaz vd., 2013).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Bu bölümde, 8. sınıf öğrencilerinin okul yaşantı algıları, öznel iyi oluşları ve okul terk riskleri arasındaki ilişkinin incelenmesi kapsamında toplanan verilerin analizi yapılmış ve yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular alt problemlere uygun olarak başlıklar hâlinde sırayla sunulmuştur.

Öğrencilerin Okul Yaşantısı, Öznel İyi Oluş ile Okul Terk Riski Algı Düzeyleri

Araştırmanın birinci alt problemi "Öğrencilerin okuldaki yaşantı algısı, öznel iyi oluşları, okul terk algıları ne düzeydedir?" şeklinde olup bu ölçeklere ilişkin analiz aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. Okul Terk Riski, Öznel İyi Oluş ve Okul Yaşantı Ölçeği Algı Düzeyleri

Ölçekler	N	Ortalama	Medyan	S.S.
Okul Terk Riski Ölçeği	381	2,03	1,96	,703
Öznel İyi Oluş Ölçeği	381	5,49	5,62	3,52
Algılanan Okul Yaşantıları Ölçeği	381	3,67	3,85	,837

Tablo 4'te, öğrencilerin okul terk riski ölçeği ortalama puanlarının ortalaması $\bar{X} = 2.03$, öznel iyi oluş ölçeği ortalama puanlarının ortalaması $\bar{X}=5.49$, okul yaşantıları ölçeği ortalama puanlarının ortalaması $\bar{X} = 3.67$ olarak bulunmuştur. Bu bulgudan yola çıkarak, öğrencilerin öznel iyi oluş ve okul yaşantı algılarının olumlu olduğu ve okul terki algılarının daha düşük olduğu söylenebilir.

Okul yaşantıları ölçeğinin alt boyutlarına ait ortalama değerleri incelendiğinde değerlerin genellikle yüksek olduğu görülmüştür. Alt boyutların madde ortalamalarına bakıldığında, en yüksek ortalamaya sahip alt boyutların sırasıyla akademik izleme ($\bar{X} = 3.86$), okula bağlılık boyutları ($\bar{X} = 3.71$) ve akademik motivasyon ($\bar{X} = 3.52$) olduğu görülmüştür (Ek-5'e bakınız). Öğrencilerin ekseriyetinin sıklıkla düzeyinde verdiği yanıtlar, okul yaşantılarına dair olumlu deneyimlere sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Okul terk riski ölçeğinin alt boyutlarına ait ortalama değerler incelendiğinde değerlerin genellikle düşük olduğu görülmektedir. En düşük madde ortalamasında sahip alt boyutlar sırasıyla sessiz davranma ($\bar{X} = 2.26$), başarısızlık algısı ($\bar{X} = 2.15$) ve antisosyal davranma ($\bar{X} = 1.84$) alt boyutudur (Ek-7'ye bakınız). Öğrencilerin genelde katılmıyorum düzeyinde verdikleri yanıtlara göre okul terk algılarının düşük düzeyde olduğu söylenebilir.

Araştırmada ayrıca öğrencilerin öznel iyi oluş toplam puanlarının dağılımları incelenmiştir ve çıkan sonuç Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. *Katılımcıların Öznel İyi Oluş Puanları*

Öznel İyi Oluş Düzeyi	f	%	Toplam Puan Ortalaması	Yorum
Çok Düşük (3,00 – 11,32)	6	1,57	35,78	Katılımcıların öznel iyi oluşları kısmen yüksektir.
Düşük (11,33 – 19,65)	28	7,35		
Kısmen Düşük (19,66 – 27,98)	59	15,49		
Kısmen Yüksek (27,99 – 36,31)	92	24,15		
Yüksek (36,32 – 44,64)	106	27,82		
Çok Yüksek (44,65 – 53,00)	90	23,62		
Toplam	381	100		

Tablo 5'te yer alan değerler, araştırmaya katılan öğrencilerin öznel iyi oluş algılarının kısmen yüksek olduğuna işaret ediyor. Bu bulgu, öznel iyi oluş düzeyi kısmen yüksek olan öğrencilerin okulda daha fazla olumlu duygular yaşadıkları ve okul doyumlarının kısmen yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bununla birlikte aynı tabloda öznel iyi oluş puanı çok düşük, düşük, kısmen düşük olduğu anlaşılan öğrencilerin de olduğu görülmektedir. Ancak öğrencilerin öznel iyi oluş algılarının neden düşük veya neden yüksek olduğuna dair elimizde bir araştırma verisi yoktur. Buna rağmen öznel iyi oluş puanı düşük öğrencilerin okul terk riski taşıyabileceği veya okuldan uzaklaşma eğilimi gösterebilecekleri düşünülebilir.

Öğrencilerin Algıladıkları Okul Yaşantısı, Öznel İyi Oluş ve Okul Terk Riski Puanlarının Bazı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

Araştırmanın ikinci alt problemi “Öğrencilerin cinsiyeti, devamsızlık, okul seçimi, gelir ve genel başarı durumu okuldaki yaşantı algısını, öznel iyi oluşlarını ve okul terk riskini etkilemekte midir?” şeklinde olup bu değişkenlere ilişkin analizler aşağıda sırasıyla sunulmuştur.

Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

8. Sınıf öğrencilerinin okul yaşantı algıları, öznel iyi oluş ve okul terk riski puanlarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir değişim gösterip göstermediğini ortaya çıkarmak üzere t-testi yapılmıştır. Yapılan t-testi sonucunda okul terk riski puanları ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($t = 1.095$, $p > .05$). Yapılan t-testi sonucunda öznel

iyi oluş puanları ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($t = -1.541, p > .05$). Yapılan t-testi sonucunda okul yaşantı algı puanları ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($t = -1.938, p > .05$). Yapılan t-testleri sonucunda 8. Sınıf öğrencilerinin okul yaşantı algılarının, öznel iyi oluş ve okul terk riski puanlarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir değişim göstermediği görülmüştür. Başka bir deyişle kız ve erkek öğrencilerinin okul yaşantı algıları, öznel iyi oluş ve okul terk algıları benzerdir. Bu durum aynı yaş ve gelişim döneminde olan öğrencilerin benzer ihtiyaçlarından kaynaklanıyor olabilir.

Devamsızlık Bildirimi Değişkenine Göre İncelenmesi

8. Sınıf öğrencilerine devamsızlıklarına dair bir bildiri alıp almadıkları sorulmuştur. Verilen yanıtlar doğrultusunda öğrencilerin okul yaşantı algıları, öznel iyi oluş ve okul terk riski puanlarının devamsızlık bildirimi değişkeni açısından anlamlı bir değişim gösterip göstermediğini ortaya çıkarmak üzere t-testi yapılmıştır. Yapılan t-testinin sonuçları Tablo 6' da yer verilmiştir.

Tablo 6. *Devamsızlık Bildirimi Değişkenine Yönelik T-Testi Analizi*

<i>Değişkenler</i>	<i>Gruplar</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>	<i>Sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Okul Terk Riski	Aldım	78	2.31	.825	79	-3.575	.000
	Almadım	303	1.96	.650			
Öznel İyi Oluş	Aldım	78	4.70	3.57	79	-2.212	.028
	Almadım	303	5.69	3.48			
Okul Yaşantısı	Aldım	78	3.37	1.009	79	4.082	.000
	Almadım	303	3.75	.771			

* $p < .05$

Tablo 6'da okul terk riski ölçeğinde devamsızlık bildirimi alan öğrencilerin ortalama puanlarının $\bar{X} = 2,31$ ile devamsızlık bildirimi almayan öğrencilerin ortalama puanlarından $\bar{X} = 1,96$ $p < .05$ istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir ($t = -3,575, p < .05$). Öznel iyi oluş ölçeğinde devamsızlık bildirimi almayan öğrencilerin ortalama puanlarının $\bar{X} = 5,69$ ile devamsızlık bildirimi alan öğrencilerin ortalama puanlarından $\bar{X} = 4,70$ $p < .05$ istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir ($t = 4,082, p < .05$). Okul yaşantısı ölçeğinde devamsızlık bildirimi almayan öğrencilerin ortalama puanlarının $\bar{X} = 3,75$ ile devamsızlık bildirimi alan öğrencilerin ortalama puanlarından $\bar{X} = 3,37$ $p < .05$ istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir ($t = 4,082, p < .05$). Elde edilen bulgulara göre, devamsızlık bildirimi almadığını ifade eden öğrencilerin öznel iyi oluş ile algıladıkları okul yaşantı düzeyleri, devamsızlık konusunda uyarılan öğrencilerden daha yüksek bir ortalama değerine sahiptir. Devamsızlık bildirimi almayan

öğrencilerin okula devam eden, özürsüz devamsızlık yapmayan öğrenciler oldukları düşünüldüğünde okula devam etmelerinin ardında yüksek öznel iyi oluş ve olumlu okul deneyimleri olabilir. Ayrıca okul terk riski ölçeğinde devamsızlık bildirim alan öğrencilerin almayan öğrencilere göre daha yüksek puan aldıkları ve okul terk risklerinin devamsızlık bildirim almayan öğrencilerden daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu bulgu, öğrenciler arasında devamsızlık sınırını aşmış, uyarı alanlarda okul terki riskinin ortaya çıkabileceğini düşündürmektedir.

Devamsızlık Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi

8. Sınıf öğrencilerinin okul yaşantı algıları, öznel iyi oluş ve okul terk riski puanlarının devamsızlık durumu değişkeni açısından anlamlı bir değişim gösterip göstermediğini ortaya çıkarmak üzere ANOVA testi yapılmıştır. Yapılan ANOVA testinin sonuçları Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7. *Devamsızlık Durumu Değişkenine Yönelik ANOVA Testi Analizi*

Alt Boyut	Betimsel Veriler					ANOVA Sonuçları				scheffe	
	Devamsızlık Durumu	N	M	SS	Varyansın Kaynağı	K. T	SD	K.O.	F	p	
Okul Yaşantı Ölçeği	1.Devamsızlık Yapmam	138	3,77	,84	Gr. Arası	6,462	2	3,231	4,693	.01	1>2 1>3
	2. Özürsüz devamsızlık yaparım	86	3,43	,88	Grup İçi	260,223	378	0,688			
	3. Sadece özürlü devamsızlık yaparım	157	3,71	,78	Toplam	266,685	380				
Öznel İyi Oluş Ölçeği	1.Devamsızlık Yapmam	138	5,64	3,63	Gr. Arası	35,966	2	17,983	1,451	.23	
	2. Özürsüz devamsızlık yaparım	86	4,92	3,55	Grup İçi	4684,407	378	0, 12393			
	3.Sadece özürlü devamsızlık yaparım	157	5,67	3,39	Toplam	4720,373	380				
Okul Terk Riski Ölçeği	1.Devamsızlık yapmam	138	1,97	,72	Gr. Arası	5,164	2	2,582	5,328	.00	1<2 1>3
	2. Özürsüz devamsızlık yaparım	86	2,25	,78	Grup İçi	183,162	378	0, 485			
	3. Sadece özürlü devamsızlık yaparım	157	1,96	,61	Toplam	188,325	380				

KO: Kareler Ortalaması; KT:Kareler Toplamı

* p<.05

Tablo 7’de görüldüğü üzere değerlendirmeye alınan 381 öğrenciden 138’i devamsızlık yapmam, 86’sı özürsüz devamsızlık yaparım ve 157 öğrenci sadece özürlü devamsızlık yaparım cevabını vermiştir. Yapılan ANOVA testi sonucunda öğrencilerin öznel iyi oluşları ve devamsızlık haklarını kullanma durumları arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur (F= 1.451, p > .05). Araştırma verileri arasında öğrencilerin devamsızlık yapma nedenlerine

yönelik bir bulgu yoktur. Bu yüzden devamsızlık durumu değişkenine göre gruplar arasındaki benzerliğin yönetmelik gereği öğrencilere tanınan devamsızlık hakkının öğrencilerin öznel ihtiyaçlarıyla olan bağından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bununla birlikte yapılan ANOVA testi sonucunda okul yaşantı ölçeği puanı ($F = 4.693, p < .05$) ve okul terk riski ölçeği puanı ($F = 5.328, p < .05$) öğrencilerin devamsızlık durumları değişkenine göre istatistiksel yönden anlamlı bir farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farkın hangi gruptan kaynaklandığını anlamak için Post Hoc testlerinden Scheffe testi uygulanmıştır. Grup varyansları eşit dağıldığı durumlarda kullanılan bu test, gruplardaki gözlem sayılarının eşit olması varsayımını dikkate almadığı için tercih edilmiştir.

Scheffe testi sonuçlarına göre, okul yaşantıları ölçeği puanlarının, hiç devamsızlık yapmadığını söyleyen öğrencilerin ($\bar{X} = 3.77$) sadece özürlü devamsızlık ($\bar{X} = 3.71$) ile özürsüz devamsızlık ($\bar{X} = 3.43$) yapan öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Devamsızlık yapmayan öğrencilerin okul yaşantı algılarının daha yüksek düzeyde olduğu düşünüldüğünde bu öğrencilerin okul deneyimlerinin daha pozitif olduğu söylenebilir. Bu bulgudan hareketle öğrencilerin olumsuz okul yaşantılarının devamsızlığa yol açabileceği şeklinde yorumlanabilir. Öte yandan okul terk riski ölçeği puanlarında, özürsüz devamsızlık yapan öğrencilerin ($\bar{X} = 2.25$) sadece özürlü devamsızlık ($\bar{X} = 1.96$) ile devamsızlık yapmayan ($\bar{X} = 1.97$) öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu, özürsüz devamsızlık miktarı fazla olan öğrencilerde okul terk riski ihtimalini akla getirmektedir.

Gelir Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi

8. sınıf öğrencilerinin okul yaşantı algılarının, öznel iyi oluş ve okul terk riski puanlarının gelir değişkeni açısından anlamlı bir değişim gösterip göstermediğini ortaya çıkarmak üzere ANOVA testi yapılmıştır. Yapılan ANOVA testinin sonuçları Tablo 8’de yer verilmiştir.

Tablo 8. *Gelir Durumu Değişkenine Yönelik ANOVA Testi Analizi*

Alt Boyut	Gelir Düzeyi	Betimsel Veriler			ANOVA Sonuçları					Scheffe	
		N	M	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F		p
Okul Yaşantı Ölçeği	1. Düşük	27	3,34	1,06	Gr. Arası	4,409	2	2,204	3,177	.043	3>2 2>1
	2.Orta	295	3,67	,82	Grup İçi	262,276	378	0,694			
	3.Yüksek	59	3,83	,72	Toplam	266,685	380				
Öznel İyi Oluş Ölçeği	1. Düşük	27	3,89	3,86	Gr. Arası	91,152	2	45,576	3,722	.025	3>2 2>1
	2. Orta	295	5,51	3,44	Grup İçi	4629,220	378	12,247			
	3.Yüksek	59	6,10	3,60	Toplam	4720,373	380				

Tablo 8. (Devamı)

Okul Terk Riski Ölçeği	1. Düşük	27	2,45	,85	Gr. Arası	6,433	2	3,216	6,684	.001	1>2 2>3
	2. Orta	295	2,02	,69	Grup İçi	181,893	378	,481			
	3.Yüksek	59	1,86	,60	Toplam	188,325	380				

* p<.05

Tablo 8’de görüldüğü üzere değerlendirmeye alınan 380 öğrenciden 27’si gelir düzeyini düşük, 295’i orta ve 59’u yüksek olarak ifade etmiştir. Yapılan ANOVA testi sonucunda gelir değişkeni ile okul yaşantı ölçek puanı ($F = 3.177$, $p < .05$), öznel iyi oluş ölçek puanı ($F = 3.722$, $p < .05$) ve okul terk riski ölçek puanı ($F = 6.684$, $p < .05$) arasında istatistiksel yönden anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu farklılığın neden kaynaklandığını anlamak için Post Hoc testlerinden Scheffe testi uygulanmıştır.

Scheffe testi sonuçlarına göre, yüksek gelirli öğrencilerin okul yaşantıları ölçeği puan ortalamaları ($\bar{X} = 3.83$), düşük ($\bar{X} = 3.34$) ve orta gelirli ($\bar{X} = 3.77$) öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulguya dayanarak, öğrencilerin gelir seviyesi arttıkça algılanan okul yaşantıları puanlarının da arttığı söylenebilir. Scheffe testi sonuçlarına göre, yüksek gelirli öğrencilerin öznel iyi oluş ölçeği puan ortalamaları ($\bar{X} = 6.10$), düşük ($\bar{X} = 3.89$) ve orta gelirli ($\bar{X} = 3.89$) öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulguya dayanarak, öğrencilerin gelir seviyesi arttıkça öğrencinin öznel iyi oluşunun da arttığı söylenebilir. Scheffe testi sonuçlarına göre, geliri düşük öğrencilerin okul terk riski ölçeği puan ortalamaları ($\bar{X} = 2.45$), yüksek ($\bar{X} = 1.86$) ve orta gelirli ($\bar{X} = 2.02$) öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulguya dayanarak, gelir seviyesi düştükçe öğrencilerinin okulu terk etme risklerinin arttığı söylenebilir.

Öğrencilerin Genel Başarı Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi

8. Sınıf öğrencilerinin okul yaşantı algılarının, öznel iyi oluş ve okul terk riski puanlarının genel başarı durumu değişkeni açısından anlamlı bir değişim gösterip göstermediğini ortaya çıkarmak üzere ANOVA testi yapılmıştır. Yapılan ANOVA testinin sonuçları Tablo 9’da yer verilmiştir.

Tablo 9. Genel Başarı Değişkenine Yönelik ANOVA Testi Analizi

Alt Boyut	Betimsel Veriler				ANOVA Sonuçları						
	Genel Başarı	N	M	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p	Scheffe
Okul Yaşantı Ölçeği	1.Çok iyi	66	3,95	,86	Gr. Arası	27,979	3	9,326	14,730	,000	1>2 2>3 3>4
	2.İyi	151	3,73	,78	Grup İçi	238,706	377	,633			
	3.Orta	133	3,67	,73	Toplam	266,685	380				
	4.Düşük	31	2,82	,94							

Tablo 9. (Devamı)

Öznel İyi Oluş Ölçeği	1.Çok iyi	66	7,33	3,55	Gr. Arası	405,087	3	135,029	11,797	,000	1>2
	2.İyi	151	5,48	3,55	Grup İçi	4315,286	377	11,446			2>3
	3.Orta	133	5,12	3,12	Toplam	4720,373	380				3>4
	4.Düşük	31	3,19	3,23							
Okul Terk Riski Ölçeği	1.Çok iyi	66	1,71	,63	Gr. Arası	30,490	3	10,163	24,276	,000	4>3
	2.İyi	151	1,89	,60	Grup İçi	157,835	377	,419			3>2
	3.Orta	133	2,18	,64	Toplam	188,325	380				2>1
	4.Düşük	31	2,79	,82							

* p<.05

Tablo 9’da görüldüğü üzere değerlendirmeye alınan 381 öğrenciden 66’sı genel başarısını çok iyi, 151’i genel başarısını iyi, 133’ü genel başarısını orta ve 31’i genel başarısını düşük olarak ifade etmiştir. Yapılan ANOVA testi sonucunda genel başarı değişkeni ile okul yaşantı ölçek puanı ($F = 14.730$, $p < .05$), öznel iyi oluş ölçek puanı ($F = 11.797$, $p < .05$) ve okul terk riski ölçek puanı ($F = 24.276$, $p < .05$) arasında istatistiksel yönden anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu farklılığın neden kaynaklandığını anlamak için Post Hoc testlerinden Scheffe testi uygulanmıştır.

Scheffe testi sonuçlarına göre, okul yaşantıları ölçeği puan ortalamalarında genel başarısını çok iyi ($\bar{X} = 3.95$) olarak ifade eden öğrencilerin daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Bu bulgudan hareketle öğrencilerin genel başarı durumları arttıkça okul yaşantı ölçek puanlarının da arttığı söylenebilir. Scheffe testi sonuçlarına göre, öznel iyi oluş ölçeği puan ortalamalarında genel başarısını çok iyi ($\bar{X} = 7.33$) olarak ifade eden öğrencilerin daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Bu yüzden öğrencilerin genel başarı durumları arttıkça öznel iyi oluşlarının da arttığı söylenebilir. Scheffe testi sonuçlarına göre okul terk riski ölçeği puan ortalamalarında genel başarısını düşük ($\bar{X} = 2.79$) olarak ifade eden öğrencilerin daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Buna göre, öğrencilerin genel başarı durumları düştükçe okul terk riski ölçek puanlarının ve okulu terk etme risklerinin arttığı söylenebilir.

Okul Seçimi Değişkenine Göre İncelenmesi

8. sınıf öğrencilerinin okul yaşantı algıları, öznel iyi oluş ve okul terk riski puanlarının okul seçimi değişkeni açısından anlamlı bir değişim gösterip göstermediğini ortaya çıkarmak üzere t-testi yapılmıştır. Yapılan t-testinin sonuçları Tablo 10’da yer verilmiştir.

Tablo 10. Okul Seçimi Değişkenine Yönelik T-Testi Analizi

Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SD	t	p
Okul Yaşantısı	Keşke başka bir okulda okusaydım	98	3.07	.845	379	8.388	.000
	Yine bu okulda okumak isterdim	283	3.88	.729			

Tablo 10. (Devamı)

Öznel İyi Oluş	Keşke başka bir okulda okusaydım	98	3.15	3.654	379	7.624	.000
	Yine bu okulda okumak isterdim	283	6.30	3.097			
Okul Terk Riski	Keşke başka bir okulda okusaydım	98	2.11	.753	379	-1.211	.228
	Yine bu okulda okumak isterdim	283	2.00	.685			

* p<.05

Tablo 10’da görüldüğü gibi yapılan t-testi sonucunda okul terk riski puanları ile okudukları okulda tekrar okuma isteği değişkeni arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($t = -1.211$, $p > .05$). Okul yaşantıları ölçeğinde yine aynı okulda okumak isteyen öğrencilerin lehine ($\bar{X} = 3.88$, $t = 8.388$, $p < .05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($t = 8.388$, $p < .05$). Öznel iyi oluş ölçeğinde yine aynı okulda okumak isteyen öğrencilerin ortalama puanlarının ($\bar{X} = 6.30$), keşke başka bir okulda okusaydım diyen öğrencilerin ortalama puanlarından ($\bar{X} = 3.15$) istatistiksel olarak anlamlı farklılığa sahip olduğu tespit edilmiştir ($t = 7.624$, $p < .05$).

Elde edilen bulgulardan hareketle okuldan mezun olacak durumda olan 8. sınıf öğrencilerinin okuldan duyduğu memnuniyetin algıladıkları okul yaşantılarına ve öznel iyi oluşlarına etki ettiği söylenebilir.

Öğrencilerin Okul Yaşantıları, Öznel İyi Oluşları ve Okul Terk Riski Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Öğrencilerin algılanan okul yaşantıları, okul terk riski ve öznel iyi oluş ölçek puanları arasında ilişki olup olmadığını belirlemek için “Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu” kullanılmıştır. Bu korelasyon analizinden elde edilen bilgiler Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Ölçekler Arasındaki Korelasyon Değerleri

	(1)	(2)	(3)
(1)Okul Yaşantıları Ölçeği	1	,678**	-,414**
(2)Öznel İyi Oluş Ölçeği	,678**	1	-,411**
(3)Okul Terk Riski Ölçeği	-,414**	-,411**	1

**p<.01

Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin algıladıkları okul yaşantılarının öznel iyi oluşlarıyla $r = .678$ düzeyinde pozitif yönde orta düzeyde bir ilişkisi; okul terk riski algılarıyla $r = -.414$ düzeyinde negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkisi olduğu bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin öznel iyi oluşları ile okul terk riski algıları arasında $r = -.411$ negatif yönde orta düzey bir ilişki bulunmuştur (Tablo 11).

Öğrencilerin Algıladıkları Okul Yaşantıları, Öznel İyi Oluşları ve Okul Terk Riski Arasında Basit Regresyon Analizleri

Öğrencilerin algıladıkları okul yaşantılarının öznel iyi oluş ve okul terk riski ölçek puanlarını yordayıp yordamadığını belirlemek için basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Basit doğrusal regresyon analizinden elde edilen bulgular Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Okul Yaşantıları, Öznel İyi Oluş ve Okul Terk Riski Algıları Arasında Basit Regresyon Analiz Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Model	Sabit	-4,990	,599		-8,334	,000
Öznel İyi Oluş	Okul Yaşantı Algısı	2,852	,159	,678	17,957	,000
		R= ,678	R ² = ,460	F= 322,445	p<.05	
Model	Sabit	3,314	,148		22,379	,000
Okul Terk Riski	Okul Yaşantı Algısı	-,348	,039	-,414	-8,860	,000
		R= ,414	R ² = ,172	F= 78,502	p<.05	
Model	Sabit	2,485	,061		40,727	,000
Okul Terk Riski	Öznel İyi Oluş	-,082	,009	-,411	-8,774	,000
		R= ,411	R ² = ,169	F= 76,976	p<.05	

Tablo 12 incelendiğinde okul yaşantı algısı öznel iyi oluş ölçeğini anlamlı şekilde yordadığı belirlenmiştir (F = 322.445, p < .05). Okul yaşantı algısı öznel iyi oluşun %46’sını (R = .678, R² = .460) açıklamaktadır.

Okul yaşantı algısı öznel iyi oluşu (β = .678, p < .05) pozitif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır. Bu bulgudan yola çıkarak okul yaşantı algısı ölçeğinin puanı arttıkça öznel iyi oluş ölçek puanının da arttığı söylenebilir.

Okul yaşantı algısının tek başına okul terk riskini anlamlı şekilde yordadığı belirlenmiştir (F = 78.502, p < .05). Okul yaşantı algısı okul terk riskinin %17’sini (R = .414, R² = .172) açıklamaktadır. Okul yaşantı algısı okul terk riskini (β = -.414, p < .05) negatif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır. Bu bulgudan yola çıkarak okul yaşantı ölçek puanı arttıkça okul terk riski ölçek puanının düştüğü yorumu yapılabilir.

Öznel iyi oluşun tek başına okul terk riskini anlamlı şekilde yordadığı belirlenmiştir (F = 76.976, p < .05). Öznel iyi oluş algısının okul terk riskininin %17’sini (R = .411, R² = .169) açıklamaktadır. Öznel iyi oluş okul terk riskini (β = -.411, p < .05) negatif yönde anlamlı

düzeyde yordamaktadır. Bu bulgudan yola çıkarak öznel iyi oluş ölçek puanı arttıkça okul terk riski ölçek puanının düştüğü yorumu yapılabilir.

Öğrencilerin Algıladıkları Okul Yaşantıları ile Öznel İyi Oluşlarının Okul Terk Riski Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Öğrencilerin algıladıkları okul yaşantıları ile öznel iyi oluş ölçek puanlarının okul terk riskinin yordayıp yordamadığını belirlemek için çoklu regresyon analizleri yapılmıştır. Bu çoklu regresyon analizinden elde edilen sonuçlar Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13. Ölçekler Arasındaki Çoklu Regresyon Analiz Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Model	Sabit	3,074	,158		19,429	,000
Okul Terk Riski	Öznel İyi Oluş	-,048	,012	-,241	-3,852	,000
	Okul Yaşantısı	-,211	,052	-,251	-4,019	,000
		R= ,450	R ² = ,199	F= 48,103	p<.05	

VIF= 1,851<5,00; Tolerance Value= 0,540 >0,20; Condition Index<30

Yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda öğrencilerin öznel iyi oluşları ile algıladıkları okul yaşantılarının okul terk riskini anlamlı şekilde yordadığı belirlenmiştir (F = 48.103, p < .05). Bu yordayıcı değişkenlerle kurulan model, okul terk riski puanlarındaki değişimin %20'sini (R = .450, R² = .199) açıklamaktadır. Okul yaşantısı ölçeği (β = -.251, p<.05) ve öznel iyi oluş ölçeği (β = -.241, p < .05) okul terk riski ölçeğini negatif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Başka bir deyişle, öğrencilerin öznel iyi oluş puanlarında bir birimlik artışla okul terk riskinde 0.048 birimlik azalma; algılanan okul yaşantıları puanlarında bir birimlik artışla okul terk riskinde 0.211 puan azalma beklenmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma ve Sonuç

Ortaokulda öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinin okul yaşantılarının, öznel iyi oluş ve okul terki arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan araştırmada, öğrencilerin pozitif okul yaşantılarına sahip oldukları, kendilerini okulda iyi hissettikleri ve okul terk algılarının zayıf olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada ulaşılan yukarıdaki sonuç, öğrencilerin okula bağlılığı noktasında yorumlanabilir. Son yıllarda okula devam konusunda sıkıntılar olduğu dikkate alındığında öğrencilerin okulu terk etme düşüncelerinin zayıf olması olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Öte yandan araştırma grubu, öznel açıdan kendilerini okulda iyi hissettiklerini ifade etseler de öznel iyi oluşlarının zayıf olduğunu belirten öğrenciler dikkate alınmalı ve bu öğrencilerin okul terk riski taşıyabileceği akılda tutulmalıdır.

PISA 2022 raporuna göre öğrencilerin okul yaşamı sadece akademik ilerlemeden değil arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle olan etkileşimleri ve sosyalleşme süreçleriyle de ilgilidir. Yine bu rapora göre, öğrencilerin okuldaki yaşantıları ve yaşamlarından duydukları memnuniyet, öznel iyi oluşları ile yakından ilgilidir. PISA 2022 raporunun bu ifadesi hem araştırma bulgusunu hem de araştırmanın alt problemlerini destekler niteliktedir. PISA (2022) raporuna göre Türkiye’de her 10 öğrenciden 3’ü kendini okula ait hissetmemektedir. Bu bulgu hem okul terk riski noktasında hem de öğrencilerin okul yaşantı algılarının dikkate alınması noktasında önemli görülmektedir. Rapordaki bir başka bulguya göre ise Türkiye’de son iki hafta içerisinde her 10 öğrenciden 6’sı okulu astığını ifade etmişken bu rakam diğer OECD ülkelerinde her 10 öğrenciden 3’ünün okulu astığı şeklindedir. Bu durumun Türkiye’deki öğrencilerin yarısının yaşamından memnun olmamasından ve giderek azalan okula aidiyet duygusundan kaynaklandığı düşünülmektedir. PISA 2022 raporunun bulguları dikkate alındığında Türkiye’deki öğrencilerin okul yaşam memnuniyetleri düşük, okul aidiyetleri düşük, öznel iyi oluşları okul yaşantılarını etkilemekte ve okulu asma davranışları oldukça yüksektir. Rapor, okula aidiyeti zayıf ve okuldan memnun olmayan öğrencilerin okulda zorbalığa maruz kalma noktasında risk altında olduklarını ve bu durumun dezavantajlı öğrencilerde daha fazla yaşandığını bildirmektedir. Tüm bu araştırma verileri; araştırmanın amacını, araştırmanın sonuçlarını ve önemini destekler niteliktedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda okul yaşamı, öznel iyi oluş, okul memnuniyeti, okula aidiyet ve devamsızlık kavramlarının birbiri ile ilişkili olduğu ve bu noktada öğrencilerin okul

terk riskini azaltmak için dikkate alınmasının hem alan yazınında yapılan okumalar hem de PISA 2022 raporundaki bulgular neticesinde önemli olduğu söylenebilir.

Benzer şekilde, Gedik ve Cömert (2018) okul yaşam kalitesi konusunda yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin okul yaşam kalitesi algılarının orta düzeyde olduğunu ve ölçeğe genellikle orta düzey cevaplar verildiğini bulmuştur. Baltacı ve Akbulut (2021) ergenlerin mutluluk ve öznel iyi oluşlarını araştırdıkları çalışmalarında ergenlerin mutluluk düzeylerinin orta ve öznel iyi oluş düzeylerinin de kısmen yüksek düzeyde olduğunu bulmuştur. Çalışmada öğrencilerin öznel iyi oluş algılarının genellikle kısmen yüksek, yüksek ve çok yüksek değerlerde olduğu görülmüştür.

Araştırma sonuçlarına göre, kız öğrencilerin ve erkek öğrencilerin algıladıkları okul yaşantıları, öznel iyi oluşları ve okul terk riskleri benzeşiktir. Ancak Shahidul ve Karim (2015) yapmış oldukları çalışmada okul terk riski bakımından kız öğrencilerin dezavantajlı grupta olduklarını ifade ederken, Yorğun (2014), Özger (2019) erkek öğrencilerin okul terk riski bakımından daha çok risk altında olduklarını ifade etmiştir. Bu sonuçlarda cinsiyet değişkeni ile okul terk riski arasındaki ilişki konusunda bir kesinliğin olmadığı görülmektedir.

Çam Türkan (2022) öznel iyi oluş ile ilgili yapmış olduğu çalışmasında cinsiyet ile öznel iyi oluş puanları arasında bir ilişki bulamamıştır. Çam Türkan'ın bu bulgusu araştırma bulgusunu destekler niteliktedir. Sezer (2011), yapmış olduğu çalışmada kızların öznel iyi oluşlarının daha yüksek olduğunu bulurken Akdoğan (2021) ise yapmış olduğu çalışmada erkek öğrencilerin öznel iyi oluş puanlarının daha yüksek olduğunu bulmuştur. Aslan (2023) yaşam doyumu, okul iklimi ve okul bağlılığı konularında yapmış olduğu çalışmasında kız öğrencilerin yaşam doyumu puanlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. İlmaz (2023) okul yaşam kalitesi ile ilgili yapmış olduğu çalışmasında okul yaşam kalitesi puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olmadığını bulmuştur. İlmaz'ın bu bulgusu araştırma bulgusunu destekler niteliktedir.

Araştırmada devamsızlık durumu değişkeni ile okul yaşantısı ve okul terk riski arasında anlamlı düzeyde farklılaşma bulunurken öznel iyi oluş ve devamsızlık durumu değişkeni arasında anlamlı düzeyde farklılaşma bulunamamıştır.

Araştırmada hiç devamsızlık yapmayan öğrencilerin okul yaşantı algı puanlarının daha yüksek olduğu görülürken okul terk riski puanları bakımından özürsüz devamsızlık yapan öğrencilerin daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür.

Özger (2019) ve Tırpancıoğlu (2019) okul terkiyle ilgili yapmış oldukları çalışmalarında özürsüz devamsızlık miktarı arttıkça okul terk riskinin arttığını bulmuşlardır.

Bu bulgular araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Aküzüm vd. (2015) okul terki ve devamsızlık nedenleri konusunda yapmış oldukları çalışmalarında devamsızlık miktarının okul ve okul yaşantısı ile bağlantılı olduğunu bulmuşlardır. Bu bulgu, okul yaşantısından memnun olmayan öğrencilerin devamsızlık miktarlarının fazla olduğunu düşündürmektedir. Bu bulgu araştırma sonuçlarımızı kısmen destekler niteliktedir.

Devamsızlık bildirim, okullarda devamsızlık hakkını aşmış olan veya devamsızlık hakkını aşmaya yakın olan öğrencilere ve velilere devamsızlık miktarının bildirilmesidir. Ayrıca devamsızlık hakkını aşmış olan öğrencilerinde okul ile ilişkisi kesilememiş ise miktar sürekli veliye bildirilebilmektedir (MEB, 2023). Devamsızlık bildirim okul terki noktasında önemli görülebilmektedir çünkü özürsüz devamsızlık sınırını aşan öğrencilerin sınıf tekrarı yaptığı veya okul ile ilişkisini kestiği alan yazınında yapılan çalışmalarda görülmektedir (Marlow & Rehman, 2021). Ayrıca yapılan çalışmaların sonuçlarına bakıldığında ise sınıf tekrarı yapan öğrencilerin okula aidiyet duygularının azalmış olduğu görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak okula aidiyet duygusunun okul terki ve devamsızlık noktasında dikkate alınmasının okul terkinin önlemede önemli olduğu söylenebilir (Önder & Tulunay Ateş, 2018).

Araştırma sonuçlarına göre, devamsızlık bildirim alan ve almayan öğrencilerin okul yaşantısı, öznel iyi oluş ve okul terk riski algıları farklıdır. Başka bir ifadeyle, özürsüz devamsızlık sınırını aşan devamsızlık bildirim alan öğrenciler daha fazla okul terk riski taşımaktadır. Öte yandan devamsızlık bildirim almayan, özürsüz devamsızlık sınırını aşmayan öğrencilerin algıladıkları okul yaşantıları ve öznel iyi oluşları daha iyi düzeydedir. Bu sonuçtan yola çıkarak okul terk riski taşıyan öğrencilerin tespitinde devamsızlık bildirim alma sıklığı kontrol edilebilir.

Gubbels vd. (2019), okul devamsızlığı ve okul terk riskleri üzerine yaptıkları çalışmalarında süregelen hâle gelmiş devamsızlık durumunun okul terki konusunda önemli bir faktör olduğunu ifade etmişlerdir. Bu nedenle, devamsızlık miktarının okul terkinin yordamada önemli bir etken olduğu ve bu devamsızlık miktarının aileye bildirilmesi, görüşülmesi ve devamsızlığa neden olacak faktörlerin tespit edilmesinin okul terkinin önlemede önemli olduğu söylenebilir. Yapılan araştırmalar, okul terkinin ve okul devamsızlığının ortak sebeplerinin olduğunu ve devamsızlığın okul terkinin etkilediğini göstermektedir (Öztürk, 2021; Ünver, 2022).

Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin gelir durumu değişkeni ile okul yaşantısı algısı, öznel iyi oluş ve okul terk riskleri arasında anlamlı düzeyde farklılaşma vardır. Gelir seviyesi yüksek öğrencilerin okul yaşantısı ölçek puanları ve öznel iyi oluş ölçek puanları, diğer gelir gruplarındaki öğrencilere nazaran daha yüksektir. Gelir seviyesi düşük öğrencilerin

okul terki risk puanları, diğer gelir gruplarındaki öğrencilere nazaran yüksektir. Bu sonuçlardan hareketle gelir seviyesinin öğrencilerin algıladıkları okul yaşantılarına ve öznel iyi oluşlarına etki ettiği; düşük gelir gruplarındaki öğrencilerin okul terk riski taşıdığı söylenebilir. Bu yüzden okul terk riski altındaki öğrencileri belirlemede gelir seviyesinin önemli bir değişken olduğu ifade edilebilir.

Chen ve DesJardins (2008), yapmış oldukları çalışmalarında düşük gelirli öğrencilerin okuldan ayrılma oranlarının yüksek gelirli öğrencilerden daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Chen ve DesJardins (2008), çalışmalarında ayrıca okulların sunduğu bazı yardım türlerinin düşük gelirli öğrencilerin okulu bırakmalarını önlediğini ve risk altındaki öğrencilerin okula devamını sağladıkları sonucuna da ulaşmışlardır. Bu araştırmadan elde edilen bulgu ve sonuçlar araştırma bulgusunu destekler niteliktedir. Ayrıca bu bulgu bize okul terkinin önlemede okulların sağlayacağı maddi yardımların önemli olduğunu düşündürmektedir. Benzer şekilde Aküzüm vd. (2015) yapmış oldukları çalışmalarında gelir durumunun okul terkinin önemli bir nedeni olduğunu bulmuşlardır. Öte yandan Özger (2019) ve Yorğun (2014) yapmış oldukları çalışmalarında gelir seviyesi ve okul terk riski arasında ilişki bulamamıştır. Bu sonuç alan yazını incelendiğinde şaşırtıcı bir bulgudur çünkü alan yazınında gelir seviyesinin okul terkinin etkilediği yönünde genel bir bulgu bulunmaktadır.

Gencer (2018) çalışmasında gelir durumu değişkeni ile öznel iyi oluş ve yaşam doyumu arasında farklılaşma bulmuştur. Gelir seviyesi arttıkça öznel iyi oluşun ve yaşam doyumunun arttığına dikkat çeken bu çalışma, araştırma sonuçlarımızı destekler niteliktedir.

Araştırmada öğrencilerin genel başarı durumu değişkenine göre, algılanan okul yaşantısı, öznel iyi oluş ve okul terk riski puanlarının farklılaştığı tespit edilmiştir. Buna göre, genel başarı durumu daha iyi olan öğrencilerin algıladıkları okul yaşantıları ve öznel iyi oluşları daha iyi düzeydedir. Ancak genel başarı durumu ‘çok düşük’ olan öğrencilerin okul terk riski puanları daha yüksektir. Bu sonuçlara bakarak genel başarı durumu arttıkça öznel iyi oluşun ve okul yaşantılarının daha olumlu düzeyde algılandığı, okul terk riskinin ise azaldığı söylenebilir.

Bortes vd. (2021), yapmış oldukları çalışmalarında öznel iyi oluş ve akademik başarı arasında çift yönlü bir ilişkinin bulunduğunu, akademik başarı arttıkça öznel iyi oluşun arttığı ve öznel iyi oluş arttıkça da akademik başarının arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuç, mevcut araştırma sonuçlarıyla örtüşmekle birlikte öğrencilerin akademik başarılarını güçlendirmek suretiyle öznel iyi oluş düzeylerinin artırılacağı fikrini desteklemektedir.

Steinmayr vd. (2018), öznel iyi oluş ve akademik başarıyı etkileyen etmenleri araştırdıkları çalışmalarında öğrencilerin okuldaki deneyimlerinin ve okul ikliminin hem

akademik başarıyı hem de öznel iyi oluşu artırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca Steinmayr vd.nin (2018) elde ettikleri araştırma sonucu doğrultusunda okul iklimi ve okul deneyimlerinin okul terk riskini düşürdüğü yorumu da yapılabilir çünkü çalışmada öznel iyi oluş ve okul terki arasında negatif yönde ilişki bulunmuştur. Yorğun (2014) ve Çetin (2019) de yapmış olduğu çalışmasında ortaokul akademik başarı ortalaması ile okul terk riski arasında ilişki bulmuştur. Bu sonuç, bizi öznel iyi oluşu desteklemenin akademik başarıyı artırdığı ve artan akademik başarının da okul terk riskini düşürdüğü sonucuna ulaştırmaktadır.

Ayrıca ortaokul öğrencilerinin okul yaşam kalitesi ile not ortalamaları (Çevik, 2020), öğrencilerin akademik başarıları ve yaşam doyumları (Aslan, 2023), öğrencilerin öznel iyi oluş ve akademik motivasyonları (Eryılmaz, 2010), okul terki ile akademik başarı (Yorğun, 2014), ortaokul akademik başarı ortalaması ile okul terk riski (Çetin, 2019) arasında ilişki olduğunu gösteren araştırmalar mevcuttur. Tüm bu araştırmalar, mevcut çalışmayı destekler niteliktedir.

Araştırma sonuçlarına göre, okul seçimi değişkeni ile okul terk riski ölçek puanı arasında anlamlı bir farklılaşma yokken okul seçimi değişkeni ile okul yaşantısı puanları ve öznel iyi oluş puanları arasında anlamlı bir farklılaşma vardır. ‘Yine aynı okulda okumak isterdim’ diyen öğrenciler ‘keşke başka bir okulda okusaydım’ diyen öğrencilere nazaran algıladıkları okul yaşantıları daha olumlu, öznel iyi oluşları daha yüksek düzeydedir. Öznel iyi oluşu yüksek, algıladığı okul yaşantıları olumlu olan öğrencilerin öğrenim gördükleri okulda tekrar okumayı tercih etmeleri okul memnuniyetinin, okula bağlılığın bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Kayıkçı ve Sayın (2010), öğrencilerin okuldan memnuniyetlerini araştırdıkları çalışmalarında öğrencilerin okuldan memnuniyet düzeyleri ile okuldaki sportif faaliyetler ve sosyal doku arasında ilişki bulmuştur. Bu bulgu araştırma bulgusunu desteklemektedir çünkü her iki ölçekte de okul olanaklarına ve sosyal dokuya vurgu yapan sorular bulunmaktadır. Benzer şekilde İnal ve Sadık (2014), çalışmalarında okul memnuniyeti yüksek olan öğrencilerin okul yaşam kalitesinin de yüksek olduğunu bulmuşlardır.

Araştırmada öğrencilerin okul yaşantı algıları ile öznel iyi oluşları arasında pozitif bir ilişki olduğu; okul yaşantı algısı ile okul terk riski arasında ise orta düzeyde olumsuz ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin öznel iyi oluşları ile okul terk risk algıları orta düzeyde negatif ilişkilidir. Bu sonuca bağlı olarak okul yaşantı algısının ve öznel iyi oluşun birlikte hareket ettiği ve okul terk riskini azaltmak için bu iki faktörün artırılmasının etkili olacağını söylemek mümkündür.

Araştırmada öğrencilerin algıladıkları okul yaşantıları, öznel iyi oluşları ve okul terk riski arasındaki yordayıcılık incelenmiş ve basit doğrusal regresyon analizler yapılmıştır. Yapılan analizlerde okul yaşantılarının hem öznel iyi oluşu hem de okul terk riskini açıklayıcı etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmada öznel iyi oluşun okul terk riskini yordayıcı etkisine de bakılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öznel iyi oluş tek başına okul terk riskini yordamaktadır. Araştırma sonucunda okul yaşantılarının öznel iyi oluşa ve okul terk riskine etki ettiği söylenebilir.

Öğrencilerin algıladıkları okul yaşantılarının ve öznel iyi oluşun okul terk riskini anlamlı bir şekilde yordadığı araştırma sonuçları arasında yer almaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, bu iki yordayıcı değişken birlikte öğrencilerin okul terk riski algısını yordamaktadır. Her iki değişkende okul terk riskini negatif yönde etkilemektedir. Alan yazınından hareketle, okul terk riskini açıklayan okul temelli nedenler dışında kişisel, ailevi, ekonomik ve çevresel nedenlerin de olduğu söylenebilir. Bu sonuçtan hareketle, yordayıcı değişkenlerin niteliği okul terk riskinin okul temelli nedenleri arasında gösterilebilir.

Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin öznel iyi oluşlarındaki ve algıladıkları okul yaşantılarındaki iyileşmeler okul terk riskini engellemektedir. Bu sonuca göre, okul terk riskini önlemede öğrenci okul yaşantıları ve öznel iyi oluşu desteklenmelidir. Nitekim, Gündoğan (2022) çalışmasında öğrencilerin okul doyumlarının, öznel iyi oluşu pozitif yönde etkilediğini ve okul tükenmişliğini de olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin okul yaşantı algılarının öznel iyi oluş ve okul terk riski üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılan araştırmada öğrencilerin okul yaşantı algılarıyla öznel iyi oluşlarının birbirini pozitif yönde etkilediği, her iki değişkenin okul terk riskini negatif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Okul terki birden gelişen bir süreç değildir. Çoğunlukla yordanabilir bir durumdur. Birçok öğrenci için ilkökul yıllarından yordanabilir bir süreçtir. Alan yazını okul terkinin önemli ölçüde tahmin edilebilir bir süreç olduğunu kanıtlamıştır. Özellikle öğrencilerin akademik performansı ile sosyal performansının okul terkinin yordadığı görülmüştür (Rumberger & Lim, 2008). Alan yazınından hareketle okullarda akademik performansı düşük olan öğrencilerin okul terki konusunda risk altında olduğu unutulmamalı ve risk altındaki öğrencilere dönük çalışmalar yapılmalıdır.

2. Okullar öğrencilerin sadece akademik gelişimlerinden sorumlu yerler değildir. Bu nedenle okullar sosyokültürel işlevlerini yerine getirmeli ve öğrencilerin çok yönlü gelişimini destekleyecek yaşantılar sunmalıdır. Öğrencilerin okula bağlılıkları, okula yönelik olumlu duyguları artırılmalı ve okulda geçirdikleri zamanı daha anlamlı hâle getirmek için kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere önem verilmeli; okulların doğayla uyumu desteklenmelidir. Örneğin okulda doğa etkinlikleri, şenlikler, etkili bayram törenleri, kermesler, kampanyalar, tiyatro etkinlikleri, kulüp çalışmaları, turnuvalar, bilim-sanat içerikli projeler, topluma hizmet etkinlikleri, geziler vb. daha birçok faaliyet okul yaşantısında daha fazla yer almalıdır. Öğrencilerin bu etkinliklere katkısı akademik başarı düzeyleriyle birlikte değerlendirilebilir.
3. Okul terki ve okulu terk etme düşüncesinin en yoğun olduğu yıl 9.sınıftır (Yorğun, 2014) bu yüzden yordanabilir olması hasebiyle ortaokul yılları ve özellikle 8.sınıfta okul terki önemli görülmeli ve terk riskini azaltıcı faaliyetlerde bulunulmalıdır. Bu faaliyetlerin başında olumlu insan etkileşimlerine dayalı etkili ve elverişli bir öğrenme çevresi yaratma isteği ve çabası yer almalıdır.
4. Okullardaki gelir seviyesi düşük öğrenciler tespit edilip öğrencilere ekonomik destekler sağlanmalıdır. Ayrıca bulunulan konuma göre ilgili devlet kurumları ile işbirliği içinde olunmalı ve öğrencilere gereken maddi ve manevi yardım ulaştırılmalıdır. Bu bağlamda okulda öğretmen ve okul yöneticilerinin sosyal adalet liderlik davranışları göstermeleri önerilir.
5. Okul rehber öğretmeni bulunduğu kurumda öğrencilerin okul memnuniyetlerini kontrol etmeli ve öğrencilerin öznel iyi oluşlarını iyileştirici faaliyetlerde bulunmalıdır. Bu amaçla öğrenciler duygusal ve sosyal açıdan desteklenmelidir.
6. Okulda görev yapan öğretmenler ve yöneticiler arasında olumlu bir etkileşim ortamı oluşturularak konsültasyona önem verilmelidir. Ayrıca okul ile veli işbirliği de artırılmalı ve daha koordineli bir hâle getirilmelidir.
7. Okul yönetimi ve öğretmenler tarafından devamsızlık durumu daha dikkatli takip edilmeli ve veli ile devamsızlık konusunda daha etkili bir iletişim sağlanmalıdır.
8. Okula devam konusunda problemi olan öğrenciler saptanarak etkili bir eylem planı ve sorun çözme metodu geliştirilmelidir. Öncelikle öğrencilerin okul yaşantıları iyileştirilmeli ve öğrencilerin okula yönelik olumlu duyguları artırılmalıdır. Böylece öğrencilerin hem öznel iyi oluşlarında artış sağlanabilecek hem de okul terk riskleri düşürülebilecektir.
9. Okulun veliye ulaşabileceği telefon numaraları ve mail adresleri sürekli kontrol edilmeli ve devamsızlık miktarının (devamsızlık bildiriminin) veliye ulaştırıldığından

emin olunmalıdır. Okullarda buna yönelik olarak sürekli veli günleri düzenlenebilir ve veliler ile risk etmenleri hakkında konuşulabilir.

10. Okul müdürleri bir orkestra şefi gibi okuldaki eğitim paydaşları ile toplantılar yaparak süreci, okul terk risk faktörlerini, öğrenci durumunu, devamsızlık miktarlarını ve çevresel etmenleri sürekli değerlendirmeli ve bilgi paylaşımında bulunmalıdır.
11. Okul müdürleri okul-veli, öğretmen-veli ve öğrenci-öğretmen iletişimini iyileştirici çalışmalarda bulunmalıdır.
12. Öğrencilerin okul terk riskini azaltmak için daha önceki okullarındaki akademik performansı ve okula devam durumu incelenmeli ve risk altındaki öğrencilere öyle yaklaşılmalıdır.
13. Öğretmenler sene başında öğrencilerin önceki sene devam durumunu, okul başarısını ve okula yönelik duygularını dikkate almalı ve risk altındaki öğrenciler sene başında belirlenerek gerekli önlemler alınmalıdır.
14. Okul terk probleminin okul temelli nedenleri iyileştirilmeli; okul problem yaratan değil, çözümün bir parçası olmalıdır.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Araştırmada öğrencilerin algıladığı okul yaşantıları incelenmiştir. Öğrencilerin öznel iyi oluşu ve okul terki riski ile ilişkisi olabilecek farklı değişkenlerin etkisi araştırılabilir. Örneğin öğrencilerin algıladığı okul iklimi, okul disiplin politikaları, okuldaki etik kültür, okuldaki sosyal adalet, sınıf yönetim stilleri araştırılabilir.
2. Bu araştırmanın evrenini Erzurum ilinde öğrenim gören 8.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Aynı çalışma ülke genelinde farklı illerde yapılabilir.
3. Bu çalışma ortaokul 8.sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Aynı çalışma farklı kademedeki okullarda yapılabilir.
4. Bu çalışma farklı okul türlerinde (özel, kamu, anadolu lisesi, fen lisesi, yatılı bölge okulu, birleştirilmiş sınıf vb.) karşılaştırmalı olarak araştırılabilir.
5. Okul yaşantı algısı, öznel iyi oluş ve okul terkinin cinsiyete göre neden farklılaşmadığı alan yazınındaki cinsiyet ile ilgili tutarsız sonuçlar da göz önüne alınarak araştırılmalıdır.
6. Bu araştırma nicel araştırma türündedir. Araştırma nitel ya da karma türde yapılarak daha kapsamlı bulgular elde edilebilir.
7. Öğrencilerin algıladıkları okul yaşantılarını ve öznel iyi oluşlarını desteklemek, okul terk riskini azaltmak için okulların mevcut çalışmalarının ve planlarının etkililiği

paydaş görüşlerine başvurarak incelenebilir. Ayrıca yeni çözüm önerileri geliştirmek için alan yazını derlemesi yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2022). 2021 Yılı Faaliyet Raporu. Ankara. <https://www.aile.gov.tr/media/100242/2021-yili-faaliyet-raporu.pdf>.
- Akdoğan, A. (2021). On beş yaş üzeri bireylerin öznel iyi oluş ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yesevi Üniversitesi Dergisi*, 2(120), 173–187.
- Aküzüm, C., Yavaş, T., Tan, Ç., & Uçar, M. B. (2015). İlköğretim kurumu öğrencilerinin devamsızlık ve okul terki nedenleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 167-192.
- Akyol, U.S. (2013). *Boşanmış ve boşanmamış aileye sahip ergenlerin yalnızlık, yaşam doyumu, sosyal destek ve bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Tez No. 357111) [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi-Denizli]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Alsaç, D. (2019). *İlkokul öğrencilerinde okulda pozitif yaşantıların ve okul yaşam kalitesinin okul doyumu üzerindeki etkisinin araştırılması* (Tez No. 544837) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aloise-Young, P. A., & Chavez, E.L. (2002). Okulu bırakanların tümü aynı değildir: Okulu bırakma nedeni ile ergenlerin madde kullanımı arasındaki ilişkide etnik farklılıklar. *Okullarda Psikoloji*, 39(5), 539-547.
- Altinkum, S., Toğrul, T., & Çam, Z. (2023). Okul doyumu: Kuramsal bir çözümleme. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(24), 64-83.
- Altunışık, R., Boz, H., Gedeş, E., Koç, E., Sığırı, Ü., Yıldız, E., & Yüksel, A. (2022). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: yeni perspektifler*. Seçkin.
- Anderson-Butcher, D., Amorose, A., Iachini, A., & Ball, A. (2012). The Development of the Perceived School Experiences Scale. *Research on Social Work Practice*, 22(2), 186-194. <https://doi.org/10.1177/1049731511419866>
- Archambault, I., Janosz, M., Fallu, J. S., & Pagani, I. S. (2009). Student engagement and its relationship with early high school dropout. *Journal of Adolescence*, 32, 651-670.
- Arslan, A. (2021). Ortaöğretim öğrencilerinde okul terki riskinin yordayıcıları: okula bağlılık ve okul tükenmişliği. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 54(2), 431-458.
- Asıcı, E., & İkiz, F. E. (2019). Okulda öznel iyi oluşun okul iklimi ve özyeterlik açısından yordanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 621-638.
- Aslan, M. (2023). *Ortaokul öğrencilerinde yaşam doyumunun yordayıcıları olarak okul iklimi ve okul bağlılığı* (Tez No. 806799) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Baker, J. A., & Maupin, A. N. (2009). Okul memnuniyeti ve çocukların okula olumlu uyumu. R. Gilman, E. S. Huebner & M. J. Furlong (Ed.) *Okullarda pozitif psikoloji el kitabı* içinde (189-196).
- Balcı, A. (2001). *Etkili okul ve okul geliştirme: Kuram, uygulama ve araştırma*. Pegem Akademi.
- Baltacı, Ö., & Akbulut, Ö.F. (2021). Ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi. *Türk Akademik Yayınlar Dergisi (TAY Journal)*, 5(1), 24-50.

- Baskerville, D., & Loveridge, J. (2023). Nature of truancy from the perspectives of secondary students in New Zealand. *Educational Studies*, 49(1), 1-16.
- Baş, N. (2019). *Ortaokul öğrencilerindeki gelecek beklentilerinin açıklanmasında okula bağlılık ve okul yaşam kalitesinin rolü* (Tez No. 571857) [Yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi-Trabzon]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bayram, G. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algısı ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 583401) [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi-Sakarya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Baytemir, K., Akın Kösterelioğlu, M., & Kösterelioğlu, İ. (2015). Algılanan okul yaşantıları ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 597-608.
- Beyhan, Y., & Boz, A. (2020). Öz yeterliliğin arkasındaki itici güç: Öznel iyi oluş. *Uluslar Arası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(3), 122-144.
- Bingöl, T. (2022). *Öğretmenlerin yaşama stilleri ile sınıf içi disiplin yöntemlerinin incelenmesi* (Tez No. 728862). [Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi-Balıkesir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Biswas-Diener, R., Diener, E., & Tamir, M. (2004). The psychology of subjective well being. *Daedalus American Academy of Arts*, 133(2), 18-25.
- Bortes, C., Ragnarsson, S., Strandh, M., & Petersen, S. (2021). Ergenlikte öznel iyi oluş ile akademik başarı arasındaki çift yönlü ilişki. *Gençlik ve Ergenlik Dergisi*, 50, 992-1002.
- Byrne, D., & Smyth, E. (2010). *Geri dönüş yok mu? Erken okul terkinin dinamikleri*. Teknik rapor. *Liffey Press*, Dublin, İrlanda.
- Byrne, D., & Smyth, E. (2010). No way back? The dynamics of early school leaving.
- Chen, R., & DesJardins, S. L. (2008). Exploring the effects of financial aid on the gap in student dropout risks by income level. *Research in Higher Education*, 49, 1-18.
- Christle, CA, Jolivet, K., & Nelson, CM (2007). Liseyi bırakma oranlarıyla ilgili okul özellikleri. *İyileştirici ve Özel Eğitim*, 28(6), 325-339. <https://doi.org/10.1177/07419325070280060201>
- Çam-Türkan, Ç. (2022). Üniversite öğrencilerinin değer yargıları ile öznel iyi oluşları arasındaki ilişki. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 9(1), 68-78.
- Çetin, B. H. (2019). *Lise öğrencilerinde okul terk riskinin okul iklimi ve yapısal özellikler kuramı açısından incelenmesi* (Tez No. 599867) [Yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi-Muğla]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çevik, C. (2020). *Ortaokul öğrencilerinin okul yaşam kalitesinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Tez No. 616658) [Yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi-Düzce]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American psychologist*, 55(1), 34.
- Dirik, H. (2020). *Ortaöğretim kurumlarında okul terkinin incelenmesi* (Tez No. 646248). [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Çanakkale]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Demirtaş, Z. (2010). Okul kültürü ve başarı arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 35(158), 3-13.

- DeSantis-King, A. L., Huebner, E. S., Suldo, S. M., & Valois, R. F. (2006). Ergenlikte okul memnuniyetine ekolojik bir bakış: Sosyal destek ve davranış sorunları arasındaki bağlantılar. *Yaşam Kalitesinde Uygulamalı Araştırma*, 1(3-4), 279-295. <https://doi.org/10.1007/s11482-007-9021-7>.
- Dönmez, Ş. (2016). *Ortaokul öğrencilerinde okul iklimi, okula bağlılık ve okul yaşam kalitesi algısının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Tez No. 448384) [Yüksek lisans tezi, Muğla Sıktı Koçman Üniversitesi-Muğla]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Durmaz, A. (2008). *Liselerde okul yaşam kalitesi* (Tez No. 241149). [Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi-Edirne]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ekinci, E., & Burgaz, B. (2009). İstenmeyen öğrenci davranışlarının öğretmenlerden ve okuldan kaynaklanan nedenleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 91-111.
- Erkorkmaz, Ü., Etikan, İ., Demir, O., Özdamar, K., & Sanisoğlu, S. Y. (2013). Doğrulayıcı faktör analizi ve uyum indeksleri. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi*, 33(1), 210-223.
- Eryılmaz Ballı, F., & Kartal, S. (2020). Okul terki araştırmaları: sistematik bir analiz çalışmaları. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 257-278.
- Eryılmaz, A. (2010). Ergenlerde öznel iyi oluşu artırma stratejilerini kullanma ile akademik motivasyon arasındaki ilişki. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 13(2), 77- 84.
- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme* (3. baskı). Pegem Akademi
- Gedik, A. (2014). *Ortaokul öğrencilerinde okul yaşam kalitesi bağlamında okul ayabancılığa* (Tez No. 370126). [Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi-Malatya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gedik, A., & Cömert, M. (2018). Ortaöğretim öğrencilerinde okul yaşam kalitesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2), 989-1006.
- Gencer, N. (Çeviren) (2018). Öznel iyi oluş: genel bir bakış. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 2621-2638.
- Gubbels, J., van der Put, C. E., & Assink, M. (2019). Risk factors for school absenteeism and dropout: A meta-analytic review. *Journal of youth and adolescence*, 48, 1637-1667.
- Günelan, N. (2018). *Ortaokul öğrencilerinin okul yaşam kalitesini, okul aidiyet duygusunu ve okul iklimini neler etkilemektedir* (Tez No. 517384) [Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi-Aydın]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gündoğan, S. (2022). Okul doyumunu ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkide okul tükenmişliğinin aracı rolü. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(42), 92-122.
- Gürler, İ. (2019). *Ortaokullarda okul yaşam kalitesinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Tez No. 545447) [Yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi-Kars]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Huebner, E. S., Hills, K. J., Jiang, X., Long, R. F., Kelly, R., & Lyons, M. D. (2014). Schooling and children's subjective well-being. *Handbook of Child Well-Being*, 2, 797-819.
- İlmez, M. (2023). *Okul yaşam kalitesinin okula yabancılaşmaya etkisinde sosyal adaletin aracılık rolü* (Tez No. 804004) [Yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi-Düzce]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- İlmen, E. (2010). *Okul grubunun okul yaşam kalitesi ve akademik başarı üzerindeki etkisi* (Tez No. 257339). [Yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi-Adana]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- İnal, U., & Sadık, F. (2014). Yatılı ilköğretim bölge okullarının okul yaşam kalitesine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Çukurova University Faculty of Education Journal*, 43(2), 169-194.
- Kaplan, V., Polat, B., & Ertuğrul, A. E. (2021). Öğrencilerin yaşadıkları sosyal görünüş kaygısı ve öznel iyi oluş algıları arasındaki ilişki. *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(4), 1029-1056.
- Karacabey, M. F. (2016). *Ortaöğretimde okul terkinin bireysel ve kuramsal nedenleri: Şanlıurfa ili örneği* (Tez No. 438243) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi-Eskişehir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karakaya, Ş. (2006). Sosyal bir süreç olarak eğitim. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 391-396.
- Karalar, M. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algısı ile meslek kararı verme yetkinliği arasındaki ilişki* (Tez No. 456622) [Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi-Samsun]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kardaş, M. (2022). *Okul terkinin önlenmesi için öğretmenlerin aktif katılımıyla gerçekleştirilen psikolojik dayanıklılık programının niteliksel yöntemle değerlendirilmesi: soyaç örneği* (Tez No. 731810) [Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kayıkçı, K., & Sayın, Ö. (2010). Ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin okuldan memnuniyet düzeyleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(187), 207-224.
- Kishore, A. N., & Shaji, K.S. (2012). Okulu bırakma: nedenlerin kapsamının incelenmesi. *Hindistan Psikolojik Tıp Dergisi*, 34(4), 318-323.
- Konu, A.I., Lintonen, T.P.& Rimpelä, M.K. (2002) Okul çocuklarının genel öznel refahıyla ilişkili faktörler, *Sağlık Eğitimi Araştırması*, 17(2), 155-165, <https://doi.org/10.1093/her/17.2.0,155>
- Kösem, M. A. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin okuldaki pozitif yaşantıları ile okuldan beklentilerinin incelenmesi* (Tez No. 583244) [Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi-Kahramanmaraş]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Kuyumcu, B. (2011). Üniversite öğrencilerinin duygusal farkındalık duyguları ifade etme benlik kurgusu ve öznel iyi oluş durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslar arası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 1(2), 104-113.
- Laksa, J. A., & Gürbüzürk, O. (2019). Eğitim programı ve öğretim arasındaki ilişki: kavramsal bir açıklama. *Ankara University Journal of Faculty of Education Sciences(JFES)*, 22(1), 251-256.
- Marlow, S. A., & Rehman, N. (2021). Aile süreçleri ile okul devamsızlığı ve okul terki arasındaki ilişki: bir meta-analiz. *Eğitim ve Gelişim Psikoloğu Dergisi*, 38(1), 3-23.
- MEB (2020). 2019 İdari Faaliyet Raporu.
- MEB (2022). 2021 İdari Faaliyet Raporu.
- MEB (2023). Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği.

- MEB (2022). PISA 2022 Türkiye Raporu.
https://pisa.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_01/26152640_pisa2022_rapor.pdf
- MEB (2022). Erken lise terkinin önlemek için koruyucu ve önleyici program hazırlık çalışması.
<https://orgm.meb.gov.tr/www/erken-lise-terkinin-onlemek-icin-koruyucu-ve-onleyici-program-hazirlik-calistayi-ankarada-basladi/icerik/2075>
- MEB (2022). Erken okul terkinin önlemede terapötik uygulamalar konferansı.
<https://muglaarge.meb.gov.tr/www/erken-okul-terkinin-onlemede-terapotik-uygulamalar-konferansi/icerik/871>
- Moeller, J., Brackett, M. A., Ivcevic, Z., & White, A. E. (2020). High school students' feelings: Discoveries from a large national survey and an experience sampling study. *Learning and Instruction, 66*, 101301.
- ODAP (2023). Ortaöğretimde devam ve okullaşma oranlarının artırılması teknik destek projesi-Mevzuat inceleme raporu.
https://odap.meb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/07/R-1.2.1-LEGISLATION-REVIEW-REPORT_son_15.06.23.pdf
- ODAP. (2023). Ortaöğretimde Devam ve Okullaşma Oranlarının Artırılması Teknik Destek Projesi-Ev Ziyaretleri Kılavuzu.
https://odap.meb.gov.tr/kitaplar/ev_ziyaretleri_kilavuzu.pdf
- Öğülmüş, S., & Özdemir, S. (1995). Sınıf ve okul büyüklüğünün öğrenciler üzerindeki etkisi. *Eğitim Yönetimi Dergisi, 2*(2), 261-273.
- Önder, E., & Tulunay Ateş, Ö. (2018, 10-12 Mayıs). *Sınıf tekrarı yapan ve yapmayan öğrencilerde okul aidiyeti*. 13. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi, Sivas.
- Özdemir, Y. (2015). Ortaokul öğrencilerinde okul tükenmişliği: ödev, okula bağlılık ve akademik motivasyonun rolü. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 6*(1), 27-35.
- Özdemir, Y., & Sağkal, A. S. (2016). Ergenler İçin Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ege Eğitim Dergisi, 17*(2), 333-350.
- Özger, B. (2019). *Liselerde okul terk riskinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Uşak ili örneği* (Tez No. 559667) [Yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi-Uşak]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Öztürk, Y. (2021). *Meslek liselerinde okul terkinin nedenleri, sonuçları ve önlemeye yönelik çözüm önerileri* (Tez No. 678340). [Yüksek lisans tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi-Zonguldak]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Özyürek, A. (2020) Aile içi etkileşim programının ergenlerin öznel iyi oluşlarına etkisi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 11*(3), 641-650.
- Parvizi, G., & Özabacı, N. (2022). Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumlarının yordayıcısı olarak bilişsel esnekliğin rolü. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 13*(1), 65-81.
- Polat, A. (2021). *Açık öğretim liseleri öğrencilerinin okul terki ve mezuniyet durumlarının eğitsel veri madenciliği ile incelenmesi* (Tez No. 681548) [Doktora tezi, Sakarya Üniversitesi-Sakarya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Roysamb, E., Tambs, K., Reichborn Kjennerud, T., & Neala, M. (2004). Hoppiness and health: enviromental and genetic contributions to the relationship between subjective

- well-being, perceived health, and somatic illness. *Article in Journal of Personality and Social Psychology*, 1136-1146.
- Rumberger, R. W., & Lim, S. A. (2008). *Öğrenciler neden okulu bırakıyor: 25 yıllık bir araştırmanın gözden geçirilmesi*.
- Sarı, M., & Cenkseven, F. (2008). İlköğretim öğrencilerinde okul yaşam kalitesi ve benlik kavramı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-16.
- Selçuk, O. (2019). *Cezalandırıcı okul disiplininin okul sosyal hizmeti ve onarıcı adalet açısından fenomenolojik yaklaşımla değerlendirilmesi* (Tez No. 601439) [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Sezer, F. (2021). Ortaokul öğrencilerin öznel iyi oluş durumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Milli Eğitim*, 192, 74-85.
- Shahidul, S. M., & Karim, A. H. M. Z. (2015). Kızlar arasında okulu bırakmaya katkıda bulunan faktörler: Bir literatür taraması. *Avrupa Eğitim Bilimlerinde Araştırma ve Yansımaya Dergisi*, 3(2).
- Soylu, A. (2022). Okulun sosyal ve kültürel avantajlara ve dezavantajlara karşılık verme biçimlerine ilişkin öğrencilik deneyimleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(41), 1-39.
- Soyyigit, M. K. (2022). *Ergenlerin okula bağlanmalarında algılanan sosyal destek ve okulda öznel iyi oluşun rolü* (Tez No. 715415) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Sütçü, Z. (2015). *Okul terk riski ölçeğinin geliştirilmesi* (Tez No. 388176) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Stearns, E., & Glennie, E. J. (2006). Okulu bırakanlar liseden ne zaman ve neden ayrılır? *Gençlik ve Toplum*, 38(1), 29-57. <https://doi.org/10.1177/0044118X05282764>
- Steinmayr, R., Heyder, A., Naumburg, C., Michels, J., & Wirthwein, L. (2018). Öznel refah ve akademik başarının okulla ilgili ve bireysel yordayıcıları. *Psikolojide Sınırlar*, 9, 26-31.
- Şimşek, H., & Katitaş, S. (2014). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde okula yabancılaşmanın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi şanlıurfa ili örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 81-99.
- Şimşek, H., & Çöplü, F. (2018). Lise öğrencilerinin davranışlarının gösterilmesini ile okula hapsedilmesi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 18-30.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson.
- Tanboğa, F. (2020). *Ortaokul öğrencilerinde okul yaşam kalitesi ile iyimserlik ve umut arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 649036) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi-İzmir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Taylı, A. (2008). Okulu bırakmanın önlenmesi ve önlemeye yönelik uygulamalar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 91-104.
- Tırpancıoğlu, M. (2019). *Ortaokul öğrencilerinde okul terk riski, okul tükenmişliği ve algılanan sosyal desteğin bazı değişkenlere göre incelenmesi: Konak ilçesi örneği* (Tez No. 599835) [Yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi-Muğla]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Tian, L., Chen, H., & Huebner, E. S. (2014). The longitudinal relationships between basic psychological needs satisfaction at school and school-related subjective well-being in adolescents. *Social Indicators Research*, 119, 353–372.
- Tunç, E., & Beşaltı, M. (2014). Okul yaşam kalitesinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Turkish Journal of Education*, 3(4), 28-39.
- Ünver, G. (2022). *Okula devamsızlık ve okul terkinin nedenleri: bir meta sentez incelemesi* (Tez No. 729999) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Wentzel, K. R., & Battle, A. A. (2001). Sosyal ilişkiler ve okula uyum. *Ergenlik ve Eğitim: Ergenlerin Eğitiminde Genel Konular*, 1, 99-118.
- Weber, M., Wagner, L., & Ruch, W. (2016). Okulda olumlu duygular: öğrencilerin karakter güçleri, okulla ilgili duygulanımları ve okul işleyişleri arasındaki ilişkiler üzerine. *Mutluluk Araştırmaları Dergisi*, 17(1), 341.
- Xu, Z., & Fang, C. (2021). Okul zorbalığı ile öznel iyi oluş arasındaki ilişki: Okula aidiyetin aracı etkisi. *Psikolojide Sınırlar*, 12, 725542.
- Yaman, E. (2010). Kalabalık sınıfların etkisi: öğrenciler ne düşünüyor?. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 403-414.
- Yıldız, E. (2019). *Okul yaşam kalitesi algısı, okula aidiyet duygusu ve direnç davranışları: ortaokul öğrencileri üzerine bir araştırma* (Tez No. 583244) [Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi-Adana]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yıldız, M., & Eldelekrioğlu, J. (2018). Investigation of the school dropout problem at level of primary and secondary schools in Turkey. *European Journal of Education Studies*, 4(10).
- Yılmaz, İ. (2021). *İlkokul öğretmenlerinin başarı yönelimleri ve sınıf yönetimi davranışları arasındaki ilişki* (Tez No. 724790) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yılmaz, K. (2005). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(17), 1-9.
- Yılmaz, M. B. (2010). İlköğretim 6., & 7. Sınıf öğrencilerinin bilgisayara yönelik bağımlılık gösterme eğilimlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim Teknolojileri Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-16.
- Yüner, B., & Özdemir, M. (2017). Metaforik okul algısı ile okul terk eğilimi arasındaki ilişkinin öğrenci görüşlerine göre incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Araştırma Dergisi*, 37(3), 1041-1060.
- Yorğun, A. (2014). *Lise öğrencilerinde okul terki riskinin incelenmesi* (Tez No. 363210). [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Zengin, M. (2021). Investigation of the high school students dropout risk level. *Shanlax International Journal of Education*, 9(2), 59-68.

EKLER

Ek -1: Kişisel Bilgi Formu

Sayın Katılımcı,

Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Yüksek Lisans Programında yürüttüğüm tez çalışmam için araştırma yapmaktayım. Aşağıda sunulan anketler, 8. sınıf ortaokul öğrencilerinin okuldaki yaşantı algılarının öznel iyi oluş ve okul terki riski üzerindeki etkisini anlamaya yönelik olarak yürütülen bugüne kadar ki bilimsel çalışmalardan birine daha katkı sağlaması amacıyla sizlere ulaştırılmıştır. Lütfen ölçeklerdeki her cümleyi cevapladığınızdan emin olunuz. Aşağıdaki ankette yer alan soruların hepsini cevaplamanız bu araştırmanın sonuçları açısından kritik önem taşımaktadır. Araştırmamız açısından kimliğinizin bilinmesi önem taşımadığından, anket formları üzerine ad ve soyadı yazılması gerekmemektedir. Verdiğiniz cevaplar sadece araştırmacı tarafından kullanılacak olup üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Vereceğiniz yanıtlar sadece araştırmacı tarafından bilimsel veri amacıyla kullanılacaktır. Ankette yer alan hiç bir sorunun doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Yapılan bilimsel çalışmanın geçerliği ve güvenilirliği vereceğiniz samimi cevaplara bağlıdır.

Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Hilal KAVCI

A.Kişisel Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz: Erkek Kız
2. Gelir düzeyiniz nedir? Düşük Orta Yüksek
3. Genel başarı durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?
Çok iyi İyi Orta Düşük Çok Düşük
4. Okula devam durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?
Hiç devamsızlık yapmam.
Özürsüz devamsızlık yaparım.
Sadece özürlü devamsızlık yaparım.
5. Devamsızlık konusunda ailenizden veya okuldan hiç uyarı aldınız mı?
Aldım Almadım
6. Seçme şansınız olsaydı tekrar bu okulda okumak ister miydiniz?
Evet. Yine bu okulda okumak isterdim.
Hayır. Keşke başka bir okula gitmiş olsaydım.

Ek- 2: Algılanan Okul Yaşantıları Ölçeği

Maddeler		1	2	3	4	5
		Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her Zaman
1	Öğretmenlerimiz akademik başarılarımız hakkında bize yararlı geribildirim sağlar.					
2	Okulumuzda alınan kararlar her zaman en iyi şekilde nasıl öğreneceğimize odaklıdır.					
3	Öğretmenlerimiz düzenli olarak öğrenip öğrenmediğimizi takip eder.					
4	Okulum öğrencilerin öğrenmesine değer verir.					
5	Okulla ilgili çalışmaların (ders, proje, sosyal görevler vb) üstesinden gelmede yeteneklerime güvenirim.					
6	Okulda edindiğim tecrübelerin beni geleceğe iyi bir şekilde hazırladığımı düşünüyorum.					
7	Bu zamana kadarki okul yaşantılarımdan (tecrübelerimden) memnunum.					
8	Okulum karşı olumlu düşüncelere sahibim.					
9	Okulda, yeni şeyler öğrenirken zorlansam da bundan hoşlanırım.					
10	Şu ana kadar bir okulda yapılabilecek şeylerin çoğunu kendi okulumda yaptığımı düşünüyorum.					
11	Bu okulda öğrenci olmaktan gurur duyuyorum.					
12	Kendimi okuluma ait hissediyorum.					
13	Okulum gelmekten hoşlanıyorum.					
14	Okulumdaki öğretmenlerimle olumlu ilişkilerim var.					

Ek- 3: Ergenler İçin Kısa Okulda znel İyi Oluş leği

Ölçek Maddeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Okulda derslerimde başarılıyım.						
2. Okuldaki kurallardan memnunum.						
3. Okulda sunulan olanaklardan memnunum.						
4. Öğretmenlerimle ilişkilerim iyidir.						
5. Sınıf arkadaşlarımla iyi geçinirim.						
6. Öğretmenlerim dersleri iyi işlerler.						
7. Okulda aldığım eğitimden memnunum.						
8. Okulda verilen ödevlerden memnunum.						
Ölçek Maddeleri	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	çok sık	Her Zaman
9. Okulumda, olumlu duygular yaşarım.						
10. Okulumda, olumsuz duygular yaşarım.						

Ek- 4: Okul Terk Riski Ölçeği

Ölçek Maddeleri	Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.Başarılı olamadığım için derslerden sıkılırım.					
2.Dersleri anlamakta zorluk çekerim.					
3.Hangisini yanımda getirmem gerektiğini anlayamadığım için okula araç gereç getirmediğim olur.					
4.Sınavlardan yüksek not almayı beceremem.					
5.Eğitim alma zorunluluğu gerektirmeyen bir işte çalışmayı düşünürüm.					
6.Kendimi başarısız bir öğrenci olarak görürüm.					
7.Öğretmenlerimin başarısız olacağıma inandıklarını düşünürüm.					
8.Derslerdeki genel başarısızlığım yüzünden öğretmenlerimin beni uyardığı olur.					
9.Sınıf içinde duygu ve düşüncelerimi ifade etmekten çekinirim.					
10.Derslerde yanıtını bildiğim sorulara bile cevap veremem.					
11.Hata yapmaktan çekindiğim için derslerde söz alamam.					
12.Başarısız sonuçlar aldığımda daha fazla içe kapanırım.					
13.Çevremdekiler içe kapanık biri olduğumu düşünür.					
14.Utangaç bir kişiliğim olduğumu düşünürüm.					
15.Arkadaşlarımla beni aralarına almak istemediklerini düşünürüm.					
16.Okul çalışmalarıyla ilgili sorumluluk almaktan çekinirim.					
17.Öğretmenlere derslerde soru sormaktan çekinirim.					
18.Çok hareketli olduğumdan dersleri dinlemekte zorlanırım.					
19.Öğretmenler dersin işlenmesine engel olduğumu söylerler.					
20.Okuldan kaçtığım olur.					
21.Kendimden güçsüzlerin gözünü korkutmak hoşuma gider.					
22.Derslere geç kaldığım olur.					
23.Çevremdekiler kavgacı olduğumu söylerler.					
24.Birileriyle alay etmek hoşuma gider.					
25.Ağzımdan küfürlü sözlerin çıktığı olur.					
26.İsteklerimi zorla yaptırdığım olur.					
27.Başkalarıyla yaşadığım sorunları kavgaya ederek çözdüğüm olur.					
28.Okuldaki kıyafet kuralına aykırı giyinmek hoşuma gider.					
29.Okul araç gereçlerini bozduğum olur.					
30.Yalan söylediğim olur.					
31.Arkadaşlarımla eşyalarını, onlardan izinsiz aldığım olur.					
32.Suç sayılan bir davranışı tekrarladığım olur.					
33.Okula gizlice kesici aletler getirdiğim olur.					

Ek- 5: Algılanan Okul Yaşantısı Ölçeği Ortalama Değerleri

Algılanan Okul Yaşantıları Ölçeği	n	$\bar{X}$	Ss
1.Öğretmenlerimiz akademik başarılarımız hakkında bize yararlı geribildirim sağlar.	381	3,78	1,105
2.Okulumuzda alınan kararlar her zaman en iyi şekilde nasıl öğreneceğimize odaklıdır.	381	3,65	1,152
3.Öğretmenlerimiz düzenli olarak öğrenip öğrenmediğimizi takip eder.	381	3,95	1,165
4.Okulum öğrencilerin öğrenmesine değer verir.	381	4,09	1,161
5.Okulla ilgili çalışmaların (ders, proje, sosyal görevler vb) üstesinden gelmede yeteneklerime güvenirim.	381	3,83	1,206
6.Okulda edindiğim tecrübelerin beni geleceğe iyi bir şekilde hazırladığımı düşünüyorum.	381	3,67	1,300
7.Bu zamana kadarki okul yaşantılarımdan (tecrübelerimden) memnunum.	381	3,62	1,263
8.Okulum karşı olumlu düşüncelere sahibim.	381	3,42	1,344
9.Okulda, yeni şeyler öğrenirken zorlansam da bundan hoşlanırım.	381	3,44	1,345
10.Şu ana kadar bir okulda yapılabilecek şeylerin çoğunu kendi okulumda yaptığımı düşünüyorum.	381	3,17	1,350
11.Bu okulda öğrenci olmaktan gurur duyuyorum.	381	3,55	1,392
12.Kendimi okuluma ait hissediyorum.	381	3,56	1,442
13.Okulum gelmekten hoşlanıyorum.	381	3,71	1,359
14.Okulumdaki öğretmenlerimle olumlu ilişkilerim var.	381	4,02	1,163
Toplam	381	3,67	1,267

Ek- 6: Algılanan Öznel İyi Oluş Ölçeği Ortalama Değerleri

Ergenler İçin Kısa Okulda Öznel İyi Oluş Ölçeği	n	$\bar{X}$	Ss
1. Okulda derslerimde başarılıyım.	381	4,35	1,300
2. Okuldaki kurallardan memnunum.	381	3,86	1,653
3. Okulda sunulan olanaklardan memnunum.	381	3,90	1,600
4. Öğretmenlerimle ilişkilerim iyidir.	381	4,69	1,434
5. Sınıf arkadaşlarımla iyi geçinirim.	381	4,66	1,434
6. Öğretmenlerim dersleri iyi işlerler.	381	4,71	1,510
7. Okulda aldığım eğitimden memnunum.	381	4,54	1,493
8. Okulda verilen ödevlerden memnunum.	381	3,91	1,835
9. Okulumda, olumlu duygular yaşarım.	381	4,00	1,656
10. Okulumda, olumsuz duygular yaşarım.	381	2,83	1,636
Toplam	381	4.145	1,555

Ek- 7: Okul Terk Riski Ölçeği Ortalama Değerleri

Okul Terk Riski Ölçeği	n	$\bar{X}$	Ss
1.Başarılı olamadığım için derslerden sıkılıyorum.	381	2,34	1,291
2.Dersleri anlamakta zorluk çekerim.	381	2,38	1,252
3.Hangisini yanımda getirmem gerektiğini anlayamadığım için okula araç gereç getirmedim olur.	381	1,99	1,258
4.Sınavlardan yüksek not almayı beceremem.	381	2,18	1,269
5.Eğitim alma zorunluluğu gerektirmeyen bir işte çalışmayı düşünürüm.	381	1,91	1,311
6.Kendimi başarısız bir öğrenci olarak görürüm.	381	2,00	1,219
7.Öğretmenlerimin başarısız olacağıma inandıklarını düşünürüm.	381	2,20	1,308
8.Derslerdeki genel başarısızlığım yüzünden öğretmenlerimin beni uyardığı olur.	381	2,26	1,303
9.Sınıf içinde duygu ve düşüncelerimi ifade etmekten çekinirim.	381	2,48	1,475
10.Derslerde yanıtını bildiğim sorulara bile cevap veremem.	381	2,18	1,376
11.Hata yapmaktan çekindiğim için derslerde söz alamam.	381	2,31	1,427
12.Başarısız sonuçlar aldığım da daha fazla içe kapanırım.	381	2,43	1,467
13.Çevremdekiler içe kapanık biri olduğumu düşünür.	381	2,20	1,349
14.Utangaç bir kişiliğim olduğumu düşünürüm.	381	2,51	1,448
15.Arkadaşlarımla beni aralarına almak istemediklerini düşünürüm.	381	2,10	1,378
16.Okul çalışmalarımı ilgili sorumluluk almaktan çekinirim.	381	2,05	1,256
17.Öğretmenlere derslerde soru sormaktan çekinirim.	381	2,08	1,274
18.Çok hareketli olduğumdan dersleri dinlemekte zorlanırım.	381	1,97	1,284
19.Öğretmenler dersin işlenmesine engel olduğumu söylerler.	381	1,68	1,169
20.Okuldan kaçtığım olur.	381	1,71	1,238
21.Kendimden güçsüzlerin gözünü korkutmak hoşuma gider.	381	1,62	1,153
22.Derslere geç kaldığım olur.	381	2,27	1,342
23.Çevremdekiler kavgacı olduğumu söylerler.	381	1,86	1,265
24.Birileriyle alay etmek hoşuma gider.	381	1,64	1,183
25.Ağzımdan küfürlü sözlerin çıktığı olur.	381	2,14	1,276
26.İsteklerimi zorla yaptırdığım olur.	381	1,95	1,295
27.Başkalarıyla yaşadığım sorunları kavga ederek çözdüğüm olur.	381	1,88	1,232

28.Okuldaki kıyafet kuralına aykırı giyinmek hoşuma gider.	381	2,24	1,507
29.Okul araç gereçlerini bozduğum olur.	381	1,49	1,020
30.Yalan söylediğim olur.	381	2,35	1,301
31.Arkadaşlarımla eşyalarını, onlardan izinsiz aldığım olur.	381	1,76	1,190
32.Suç sayılan bir davranışı tekrarladığım olur.	381	1,62	1,144
33.Okula gizlice kesici aletler getirdiğim olur.	381	1,34	,962
Toplam	381	2,0339	1,279

Ek- 8: Ölçekleri Geliştiren Araştırmacılardan Alınan İzinler

Öznel İyi Oluş Ölçeği Kullanım İzni

6 Mart 2023 Pazartesi, 13.50 tarihinde Hilal Kavcı şunu yazdı:

Ali Serdar Bey merhaba, ben Atatürk Üniversitesi Eğitim Yönetiminde yüksek lisans yapmaktayım. PDR mezunuyum. Yapmış olduğum tez çalışmamda sizlerin Türkçeye uyarlamış olduğunuz öznel iyi oluş ölçeğini izniniz olursa kullanmak isterim. Ölçeğin tam formuna ulaşamadım bu yüzden sizden izniniz olursa ölçeğin tam formunu rica ediyorum. İyi günler. Hilal KAVCI

6 Mart 2023 Pazartesi, 13.56 tarihinde Ali Serdar Sağkal şunu yazdı:

Merhabalar

İlgili ölçme aracını araştırmanızda kullanabilirsiniz

Kolaylıklar

Okul Terk Riski Ölçeği Kullanım İzni

9 Mart 2023 Perşembe, 13.21 tarihinde Hilal Kavcı şunu yazdı:

Arif Bey merhaba, ben Atatürk Üniversitesi Eğitim Yönetimi Yüksek Lisans Programında yüksek lisans yapmaktayım. Kendim PDR mezunuyum ve tez sürecimde izniniz olursa Okul Terk Riski Ölçeğini kullanmak isterim. Tez çalışmasında ölçeğin tamamı bulunmamakta o yüzden izniniz olur ise ve ölçeğin tamamını göndermenizi rica ederim. İyi Günler. Hilal KAVCI

9 Mart 2023 Perşembe, 16.38 tarihinde ARİF ÖZER şunu yazdı:

Kolay gelsin.

Algılanan Okul Yaşantıları Ölçeği Kullanım İzni

26 Kasım 2023 Pazar, 11.40 tarihinde Hilal Kavcı şunu yazdı:

Kemal Bey merhaba, ben Atatürk Üniversitesi Eğitim Yönetimi Yüksek Lisans Programında yüksek lisans yapmaktayım. Kendim PDR mezunuyum ve tez sürecimde izniniz olursa Türkçeye uyarlamış olduğunuz Algılanan Okul Yaşantıları ölçeğini kullanmak isterim. Yayınlamış olduğunuz makalenizde ölçeğin tamamına ulaşılabiliyor lakin nasıl puanlayıp değerlendireceğime yönelik ölçüte ulaşamadım. Ölçeği nasıl puanlayıp değerlendireceğime yönelik ölçütü sizden rica ediyorum. İyi Günler. Hilal KAVCI

7 Aralık 2023 Perşembe, 14.26 tarihinde KEMAL BAYTEMİR şunu yazdı:

Merhabalar sayın hocam, tabi ölçeği bilimsel çalışmalarınızda kullanabilirsiniz. Ölçekten yüksek puan almak okul yaşantılarını olumlu olarak algıladığı, düşük puan almak da olumsuz algıladığı anlamına geliyor. Ayrıca bir kesme puanı yok. Çalışmalarınızda başarılar ve kolaylıklar diliyorum.

Ek- 9: Erzurum İl Milli Eğitim Müdürlüğü Uygulama İzni

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-36648235-605.01-90521351
Konu : Araştırma ve Uygulama İzni (Hilal KAVCI)
(Rüveyda Refia KARDAŞLAR)

27/11/2023

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) Atatürk Üniversitesi Rektörlüğünün 24.10.2023 tarihli ve E.2300364802 sayılı yazısı.
b) Aziziye Kaymakamlığı (İlçe MEM)'nin 09.11.2023 tarihli ve E.89341546 sayılı yazısı.

İlgi (a) yazı doğrultusunda; Üniversitenize bağlı Eğitim Bilimleri Eğitim Yönetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Hilal KAVCI tarafından 30 Kasım 2023-31 Mayıs 2024 tarihleri arasında Müdürlüğümüze bağlı resmi ortaokullarda yapılması planlanan; "Öğrencilerin Algıladıkları Okul Yaşantılarının Özel İyi Oluş ve Okul Terk Riski Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi" adlı araştırma ve uygulama çalışması ile;

İlgi (b) yazı doğrultusunda; Özel Deneyimli Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğünde çalışmakta olan 52768403128 T.C. Kimlik numaralı Rüveyda Refia KARDAŞLAR tarafından 2023-24 eğitim öğretim yılı döneminde 3 (üç) merkez ilçemizdeki özel rehabilitasyon merkezlerinde yapılması planlanan; "Dil ve Konuşma Bozukluğu Tanısı Olan Öğrencilerin Annelerinin Psikolojik Sağlıklarının İncelenmesi" adlı araştırma ve uygulama çalışması için izin talebinde bulunulmuştur.

İlgi yazılar ve ekleri, Bakanlığımızın 21.01.2020 tarihli ve E.1563890 (2020/2) sayılı genelgesi çerçevesinde Komisyonumuzca incelenmiş olup; "Araştırmaların, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde, gönüllülük esastıyla ve varsa veli onay belgesinin onaylanması" ve komisyon kararlarında belirtilen veri toplama araçlarının kullanılarak araştırma uygulama çalışmalarının yapılması, yapılan çalışmaların sonuçlarının birer örneğinin Müdürlüğümüz, Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü (AR-GE Birimi)'ne gönderilmesi ve çalışmaların bir eğitim öğretim yılını kapsayacak şekilde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Yakup YILDIZ
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR
Ahmet ÖZDEMİR
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek: İlgi (a,b) yazılar (2 adet dosya)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Muratpaşa Mah. Yönetim Cad. Hititmost Konağı İl MEM Kat:3 Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
No:311 Ar-Ge Birimi D:NO:179 Bilgi için: Nihat GÜLÜM
Telefon No : 0 (442) 234 48 00 Urun : Şaf
E-Posta : args25@meb.gov.tr İnternet Adresi: erzurummem@meb.gov.tr Faks:4422351032
Kop Adresi : meb@tr01.kop.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://vrkacogcu.meb.gov.tr> adresinden f48c-71a2-39d0-a98e-c244 kolu ile teyit edilebilir.

Ek- 10: Etik Kurul İzni

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL BAŞKANLIĞI
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu
ERZURUM

Toplantının Mahiyeti :Etik Kurul
Toplantının Tarihi :31.10.2023
Toplantının Sayısı :10

Karar-37: Danışmanlığını Dr.Öğr. Üyesi Canan ALBEZ'in yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Hilal KAVCI'nın "Öğrencilerin Algıladıkları Okul Yaşantılarının Öznel İyi Oluş ve Okul Terk Riski Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tez çalışması ile ilgili etik kurul onay belgesi talebi ile ilgili husus görüşüldü

Yapılan görüşmelerden sonra adı geçenin "Öğrencilerin Algıladıkları Okul Yaşantılarının Öznel İyi Oluş ve Okul Terk Riski Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi" isimli tez çalışması ile ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına,

oy birliği ile karar verilmiştir.

(İMZA)

Prof. Dr. Ufak ŞİMŞEK
Birim Etik Kurul Başkanı

(İMZA)

Prof.Dr. İhsan Sabri BALKAYA
Birim Etik Kurul Başkan Yardımcısı

(İMZA)

Prof. Dr. Betül ASLAN
Birim Etik Kurul Üyesi

(İMZA)

Prof.Dr. Muhsine BÖREKÇİ
Birim Etik Kurul Üyesi

(İMZA)

Prof.Dr. Mustafa CIHAN
Raportör

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu Karar Formu

KARAR BİLGİLERİ	Toplantı Sayısı: 10 Karar No: 37	Toplantı Tarihi:31.10.2023
	Aşağıda bilgileri verilen yüksek lisans tez ile ilgili çalışmanın, etik ilkeler açısından değerlendirilmesi isteği ile ilgili husus görüşüldü. Yapılan görüşmelerden sonra; söz konusu yüksek lisans tez ile ilgili yapılacak çalışma için, araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak konuyla ilgili çalışmanın gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına, Etik Kurulu oy birliği ile karar vermiştir.	
ÇALIŞMA BİLGİLERİ	Proje Yürütücüsü: Hilal KAVCI Çalışma Konusu: Öğrencilerin Algıladıkları Okul Yaşantılarının Öznel İyi Oluş ve Okul Terk Riski Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi	

EĞİTİM BİLİMLERİ BİRİM ETİK KURULU		İMZA
Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK	Etik Kurul Başkanı	
Prof.Dr. İhsan Sabri BALKAYA	Etik Kurul Başkan Yardımcısı	
Prof. Dr. Betül ASLAN	Etik Kurul Üyesi	
Prof. Dr.Muhsine BÖREKÇİ	Etik Kurul Üyesi	
Prof. Dr. Mustafa CİHAN	Etik Kurul Raportörü	

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurul Başkanlığı
PROJE DEĞERLENDİRME FORMU

Projenin/Çalışmanın Adı: Danışmanlığımı Dr.Öğr. Üyesi Canan ALBEZ'in yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Hilal KAVCI'nın "Öğrencilerin Algıladıkları Okul Yaşantılarının Özel İyi Oluş ve Okul Terk Riski Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tez çalışması ile ilgili Etik Kurul uygunluk onay belgesi talep edilmesi.

Gönderildiği Tarih: 31.10.2023

Teslim Tarihi: 31.10.2023

Değerlendirenin Adı Soyadı: Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı Adına

Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK
Etik Kurul Başkanı

İmza :

Bu Yüksek Lisans Tez uygundur:

Gereççe/Açıklama: Yapılacak çalışmada yaklaşım ve yöntemler dikkate alınarak, konu ile ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel açıdan herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

Bu Yüksek Lisans Tez uygun değildir:

Gereççe/Açıklama

ÖZ GEÇMİŞ

Hilal KAVCI ilçesinde dünyayı geldi. İlk ve ortaokul eğitimini Ilıca' da tamamladı. Lise eğitimini Aziziye Emel Çatal Anadolu Lisesinde tamamladıktan sonra 2017 yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı'nda üniversite eğitime başladı. 2021 yılında üniversiteden mezun oldu ve mezun olduğu yıl Atatürk Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitime başladı.

